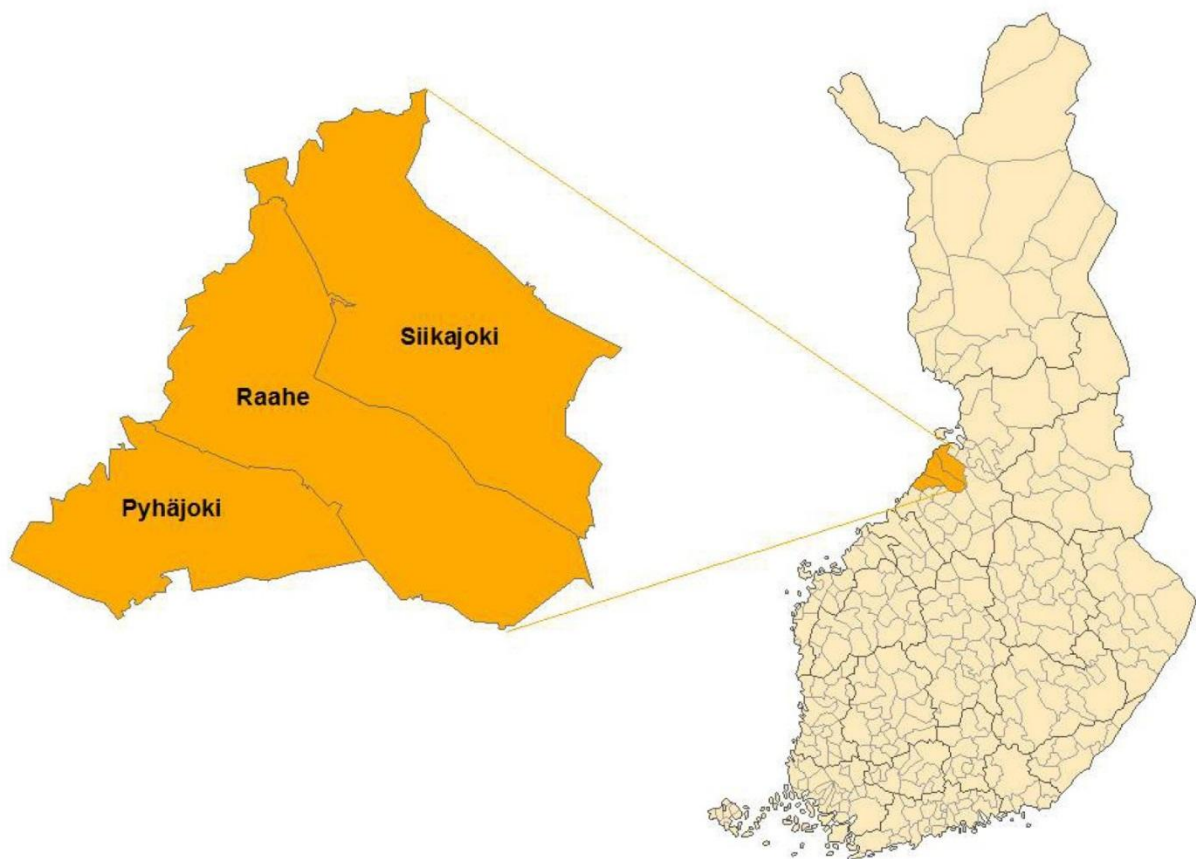

PYHÄJOEN KUNTA, RAAHEN
KAUPUNKI JA SIIKAJOEN
KUNTA.

ERITYINEN KUNTA-
RAKENNESELVITYS AJALLA
1.8.2014-31.1.2015.
LOPPURAPORTTI

18.12.2014/1

**Pyhäjoen kunnan, Raahen kaupungin ja Siikajoen kunnan erityi-
nen kuntarakenneselvitys
1.8.2014-31.1.2015
Loppuraportti, selvitysosa**

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
2 Elinvoimainen kunta	4
3 Kuntien tulevaisuuden näkymiä, yleistä	5
4 Julkisen hallinnon toiminnan muutostarve	7
5 Selvitystyön näkökulma, alueen elinvoimaisuuden vahvistaminen ja palveluiden turvaaminen	8
6 Kuntarakenneselvitystyön prosessi ja organisoiminen	8
7 Selvitystyön käytännön menetelmät.....	11
7.1 Lähtöaineiston keruu	11
7.2 Haastattelut.....	12
7.3 Työryhmien työskentely.....	12
7.4 Kuntarakenneselvitykseen liittyvät tutkimustyöt	12
8 Yleiskuvaus alueesta	14
8.1 Väestö.....	14
8.2 Työssäkäynti ja elinkeinorakenne	19
8.3 Kuntaperusteiset palvelut	23
9 Raahan seudun asema kansallisesti, osaamisen keskittymä.....	24
9.1 Perämerenkaaren yhteistyö.....	24
9.2 Historialliset panostukset Suomen elinvoimaan 1960 ja päätökset 2014	28
9.2.1 Rautaruukki-Ruukki-SSAB – Raahan seudun suurin työllistäjä	28
9.2.2 Raahan ja Saloisten kuntaliitos tuki Rautaruukin kehittymispotentiaalia	30
9.2.3 Hanhikiven ydinvoimalaitos, ylikunnallinen ja valtakunnallinen suurhanke	30
10 Kuntalain ja toimintaympäristön muutokset perustana hallinnon muutokselle	34
10.1 Kuntien hallintojärjestelmän muutos	34
10.2 Kuntalain uudistaminen, keskeiset kohdat	36
10.3 Selvitysalueen kuntien nykyinen johtamismalli, poliittinen ja luottamushenkilöjohtaminen.....	37
10.4 Työryhmien pohdintaa	38
11 Selvitysalueen kuntien elinkeinojen kehittämissyhteistyö ja elinkeinojen potentiaali	39
11.1 Elinkeinoyhteistyön keskeiset painopisteet.....	39
11.2 Yhteistyöorganisaatio.....	40
11.3 Kuntien yhteinen elinkeinostrategia	41
11.4 Päätoimialat	44
11.5 Elinvoima, alueen kehitys ja kilpailukyky – työryhmän arvio.....	50
12 Kuntien talous.....	52
12.1 Kuntien talousperuste saattaa synnyttää selvitysveloitteen	54
12.2 Kuntajaon muutoksen vaikutukset valtionosuuksiin ja yhdistymisavustuksen määrä	65
13 Pyhäjoen, Raahan ja Siikajoen yhteinen sosiaali- ja terveydenhuolto	67
14 Sivistys- ja opetustoimi.....	75
15 Tekniset palvelut	86
16 Kuntarakenneselvitys, viestintä.....	93

17 Raahen seudun kilpailukykyanalyysi	97
18 Maaseutuvaikutusten arvioinnin pilotointi	99
19 Kunnan ja asukkaiden välisen yhteistyön vahvistaminen	103
20 Nuorten pohdintaa	106
21 Yhteenveto	108
22 Yhdistymisen edut ja haitat	110
23 Kuntajakoselvittäjän ehdotus	113

1 Johdanto

Pyhäjoen kunnan, Raahen kaupungin ja Siikajoen kunnan erityinen kuntarakenneselvitys

Kuntaministeri käynnisti päätöksellään 10.6.2014 kuntarakennelain 15 §:n perusteella toimitettavaksi erityisen kuntajakoselvityksen Pyhäjoen, Raahen ja Siikajoen kuntien alueella. Kuntajakoselvittäjäksi määrättiin HM, ekonomi Kaarina Daavittila. Toimikausi on 1.8.-31.12.2014, jota kuntaministerin erillisellä päätöksellä jatkettiin 31.1.2015 saakka.

Selvittäjän on suoritettava kuntarakennelain 16 §:ssä tarkoitettu erityinen kuntajakoselvitys, jonka tulee tuottaa tiedot, joiden perusteella voidaan arvioida edellytyksiä yhdistää kunnat tai osa kunnista yhdeksi kunnaksi. Selvityksen tulee voimassa olevan kuntarakennelain mukaisesti sisältää vähintään suunnitelma hallinnon ja palveluiden järjestämisestä sekä palveluiden tuottamisesta selvitysalueella, selvitys kuntien yhdistymisen vaikutuksista kuntien yhteistoimintaan, selvitys taloudellisesta tilanteesta, arvio asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien sekä lähidemokratian toteutumisesta ja yksityiskohtainen arvio kuntien yhdistymisen eduista ja haitoista.

Jos kuntajakoselvittäjä katsoo selvityksen perusteella kuntajaon muuttamiseksi tarpeelliseksi, hänen on tehtävä ehdotus kuntien valtuustoille kuntajaon muuttamisesta. Ehdotukseen on selvittäjän liitettävä kuntarakennelain 8§:ssä tarkoitettu yhdistymissopimus.

2 Elinvoimainen kunta

Elinvoimaisen kunnan perustekijöiden määrittäminen on herättänyt paljon keskustelua ja määritettä on tutkittu viime vuosina aktiivisesti. Suomen Kuntaliitto on käynnistänyt Uusi Kunta 2017 –hankkeen, jossa elinvoimaisen kunnan käsitettä on avattu. Alla hankkeen peruskäsitteitä ja määritteitä.

Elinvoimainen kunta on käsitettävä monen eri tekijän yhteisvaikutuksena. Elinvoimainen kunta on

- uudistumiskykyinen, kehittyvä ja joustava
- asukkaiden yhteisö,
- palvelujen järjestäjä sekä
- paikallisen ja alueellisen elinvoiman ylläpitäjä ja vahvistaja.

Elinvoimainen kunta tunnistaa ympäristön muutokset, sopeuttaa ja kehittää omaa toimintaansa vastaamaan uusia ympäristöstä tulevia vaateita, ottaa käyttöön uusia toimintamalleja, aktivoi kuntalaisia, yrityksiä, omia toimialojaan, toimijoitaan ja sidosryhmiään yhteistyöhön. Kunnallinen itsehallinto mahdollistaa kokonaisvaltaiseen paikallisen elinvoiman ja hyvinvoinnin turvaamiseen ja samalla mahdollisuuden edistää talouskasvua.

Kunnan elinvoima on kokonaisuus, jonka muodostavat

- vetovoimainen ympäristö
- kilpailukykyinen yritysanta
- saatavilla oleva osaava työvoima
- saatavilla olevat palvelut
- vahva sosiaalinen pääoma, yhteisöllisyys ja
- vahva kuntatalous

Kuvio 1. Kunnan elinvoiman kokonaisuus

Kunnan on tärkeää pohtia oman kuntansa elinvoimaisuutta ja pyrkiä edistämään sitä. Jotta voi edistää elinvoimaa ja löytää oikeat painopisteet ja sopivimmat keinot, on ensi muodostettava käsitys paikallisista elinvoiman tekijöistä.

Tässä kuntajakoselvityksessä pyritään nostamaan esiin asioita, jotka auttavat päättäjiä muodostamaan käsityksen oman kuntansa elinvoimaisuudesta ja mahdollisuuksista vastata ympäristöstä tuleviin haasteisiin.

3 Kuntien tulevaisuuden näkymiä, yleistä

Kunnilla säilyy jatkossakin ja yhteiskunnan murroksen keskelläkin keskeinen rooli alueensa elinvoiman vahvistamisessa. Kuntien vastuulla on myös jatkossa kansalaisten hyvinvointipalveluiden järjestäminen ja rahoittaminen. Jotta kunnat pystyvät kantamaan vastuunsa hyvinvointipalveluiden järjestämisestä ja palveluiden rahoittamisesta, kuntien on oltava elinvoimaisia ja riittävän vahvoja. Kunnalla on oltava edellytykset vahvistaa alueensa kilpailukykyä. Keskeistä on maankäyttöön, asumiseen ja liikenteeseen liittyvän kuntien yhteistyön ja kuntalaisten palveluiden yhteensovittamistarpeen ratkaiseminen.

Mikäli välttämättömiä kuntien roolimutoksista johtuvia hallintorakenteiden muutoksia ei tietoisesti johdeta kunnassa, uhkana on hallitsematon kunnan alueen elinvoiman hiipuminen ja alueen aseman muuttuminen "ajopuuksi", joutuminen ympäristön muutosten ja muualta tulevan johtamistahdon armoille. Käynnissä olevat, valtion ohjauksesta johtuvat sosiaali- ja terveystoimen sekä toisen asteen koulutusrakenteen ratkaisut toteutetaan kuntien johdolla ja ne tulevat vaatimaan jämäkkää alueen kunnan johtamisroolin vahvistamista.

Kaikkien hallinnonalojen sektorirajojen ylittäminen ja palveluiden kokonaisvaltainen kehittäminen nousevat entistä vahvemmin kaiken kunnallisen ja koko julkishallinnon poikkihallinnollisen kehittämistoiminnan keskiöön. Tavoitteena on kuntalaisten hyvinvointipalveluiden toimivuuden varmistaminen ihmisten arjen toimivuuden ja arkisen elinpiirin kokonaisturvallisuuden vahvistamiseksi.

Poikkihallinnollisen yhteistyön merkityksen vahvistamistarpeen osalta esimerkkinä käy opetuksen, kulttuurin ja liikunnan yhteyden merkitys ihmisen oman terveyden ja hyvinvoinnin kokemukseen. Ihmisen työkyky, työllistyminen, arkiaskareet, terveys, hyvinvointi ja kaikki muu arjessa toimiminen ovat ihmiselle yksi kokonaisuus, jokapäiväinen turvallinen elämä.

Kansalaisten luottamus yhteiskunnan toimivuuteen on hyvän julkisen hallinnon perusta. Myös kunnallisen hallinnon rakenteet, toiminta ja sitä koskeva viestintä tulisi olla kansalaisille ymmärrettävää, selkeää ja avointa. Se luo pohjan ihmisen omalle, kokonaisturvallisuuden tunteen vahvistumiselle.

Kuntalaisten kokema luottamuksen tunne ja kunnan toiminnasta luotettavaksi muodostuva kuva ovat tärkeä ja välttämättömän toiminnan muutosprosessin onnistumisen vaatima käyttövoima. Isojakin toiminnallisia muutoksia voidaan toteuttaa ja panna toimeen, kun kansalaiset luottavat hallintoon ja samalla julkisen hallinnon toimijat luottavat toisiinsa. Tästä positiivisesta, luottamuksesta lähtevästä muutosvoimasta seuraa myös se, että yritykset voivat luottaa kuntaan toimijana, kokevat sijoittamisen kunnan alueelle vähemmän riskiseksi ja taloudellisiin tuotto-odotuksiin nähden lupaavammaksi kuin sijoittamisen jollekin toiselle alueelle Suomessa tai muussa toimintaympäristössä. Ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen luottaminen on suoraan yhteydessä yritysten riskinottohaluun ja uusiin investointipäätöksiin.

Työntekijöiden ja yritysten avainhenkilöiden arkeen ja paikkakunnalle työskentely- ja muuttohaluun vaikuttavat alueen asumisviihtyisyys ja kuntalaisten palveluiden saatavuus. Myös ihmisten vapaamuotinen yhteistyö vahvistuu, yhdistystoiminta aktivoituu ja kolmas sektori myös vahvistuu niillä alueilla paremmin, joiden julkishallinnon toimivuuden vakauteen voidaan luottaa.

Tämä kaikki muodostaa kunnan kokonaisuuden elinvoimaisuuden positiivisen vahvistumisen.

Jotta yleinen luottamuspääoma kunnassa voisi vahvistua ja tiedonkulku avautua, kansalaisten ottaminen mukaan päätösten valmisteluun varhaisessa vaiheessa on tärkeää. Kuntalaisten, yrittäjien ja kolmannen sektorin yhteistyö suunnittelussa, kehittämisessä ja palveluiden tuottamisessa tulee olla käytännön toiminnan lähtökohta.

Tämä kaikki edellyttää kuntien uutta organisoitumista ja johtamisjärjestelmän uudelleenpohtimista.

4 Julkisen hallinnon toiminnan muutostarve

Julkisen talouden kestävyysvaje on johtanut siihen, että julkisen hallinnon vastuulla olevat toiminnot joudutaan sopeuttamaan siihen taloudelliseen todellisuuteen, missä koko maa on.

Vaikeiden, monitahoisten yhteiskunnan muutoksesta johtuvien ongelmien ratkaiseminen edellyttää myös Raahen seudulla kuntien uudenlaista yhteistyötä

- kuntien rooli on murroksessa, näkökulmia kuntien kannalta
  - sote-uudistus
    - kuntien tulee olla aktiivisia ja tietoisesti johtaa ja ottaa vastuu alueensa sote-uudistuksesta
    - tuottamis- ja järjestämisvastuun eriytyminen
    - rahoitusvastuu jää kunnille
    - kuntien muuttuva rooli hyvinvointipalveluiden järjestäjän ja rahoittajana
    - kuntien rooli on edelleen vahva sote-palveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa
  - kunnan järjestämisvastuun keskiössä jatkossa
    - varhaiskasvatus
    - perusopetus
    - nuorisotoimi
    - liikuntapalvelut
    - kulttuuripalvelut
    - maankäytön suunnittelu
    - ympäristöhallinto
    - infrastruktuurin ylläpito
  - miten muutokset vaikuttavat kunnalliseen itsehallintoon?
  - miten kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet muuttuvat?
  - luottamuksen nouseminen keskiöön: toimijoiden keskinäinen luottamus jatkuvasti muuttuu ympäristössä on toimivan julkisen hallinnon perusta. Miten kuntalaisten ottamista m... voitaisiin parantaa? Tämä on hyvinvointiyhteiskunnan kehittämisen perusta.
  - priorisointitarve: julkisissa voimavaroissa vallitsee jatkossakin niukkuus ja palveluiden tuottaminen edellyttää vahvaa priorisointia, selkeää hallintoa, kokonaisuuden hahmottamista yhteistyötä julkisen hallinnon, kuntalaisten, yhdistysten (=kolmannen sektorin) ja yritysten kanssa
  - digitalisointi etenee, uudet tavoitteet
    1. toimintatavan uudistaminen
    2. tiedolla johtaminen

ELINVOIMA

3. tiedon avoimuus
4. viranomaisten oman työn ja viranomaisten välisen työn, yhteistyön sujutus, palveluketjun yksinkertaistaminen, palveluketju tulee saada kuntalaiselle helppoksi ja ymmärrettäväksi, palveluiden käytön helpottaminen.

5 Selvitystyön näkökulma, alueen elinvoimaisuuden vahvistaminen ja palveluiden turvaaminen

Selvitysalueen kuntien yhteinen alueen elinvoimaisuuden vahvistaminen ja kuntalaisten palveluiden saatavuuden edistäminen ja turvaaminen on otettu selvitystyön keskeiseksi näkökulmaksi.

Yhteisesti keskusteluissa todettiin selvitysalueella olevan kokonaisuudessaan erinomaiset mahdollisuudet, osaamista ja potentiaalia vahvistaa asemaansa myös kansallisessa alueiden ja kuntien välisessä kilpailussa. Keskustelujen yhteydessä syntyi pohdintaa siihen suuntaan, ovatko yksittäiset kunnat pystyneet tähän mennessä riittävästi edistämään ja pönkittämään kuntien yhteistä kilpailukykyä suhteessa muihin kilpaileviin alueisiin.

Yhteinen näkemys on, että kisassa muiden alueiden kanssa voidaan pärjätä, mikäli niin halutaan ja potentiaalia alueella on olemassa positiivisen kehityskierteen aikaansaamiseen ja elinvoimaisuuden vahvistamiseen.

Selvitystyön tavoitteena kaikissa tapauksessa on se, että alueella toimiva kunta tai kunnat ovat niin vahvoja, elinvoimaisia ja kehityskelpoisia, että ne pystyvät hallinnollisina yksiköinä kantamaan kunnalle kuuluvan **alueen taloudellisen ja toiminnallisen kehittämisen vastuun ja suoriutumaan kunnalle jatkossakin kuuluvista tehtävistä.**

Kuntarakenneprosessin seurausten ja koko julkishallinnon toiminnan muutostarpeen johdosta alueen asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen sekä demokratian toteutumismahdollisuuksien edistäminen otettiin keskeisesti huomioon selvitystyössä. Huolta kannetaan myös pienten taajamien ja kylien kehittymisestä. Lisäksi on todettu, että yleisesti ottaen pienten kuntien toimintakäytännöissä on monesti hyviä malleja, joista resurssien käytön tehostamiskäytännöistä olisi suuremmille kunnille toiminnan kehittämisessä hyötyä.

Selvitysalueen kunnat sitoutuivat selvityksen käytännön onnistumisen edellyttämään yhteistyöhön. Yhteisesti on todettu, että kuntajakoselvittäjällä on salassapitoa koskevien säännösten estämättä oikeus saada viranomaisilta tehtävänsä suorittamista varten tarpeelliset kuntien ja kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen hallintoa ja taloutta koskevat tiedot sekä muuta apua.

6 Kuntarakenneselvitystyön prosessi ja organisoiminen

Kuntarakennetyön jäsentämisestä

Pyhäjoen kunnan, Raahen kaupungin ja Siikajoen kunnan erityisen kuntajakoselvityksen työn kokonaisuus hahmoteltiin elinvoimaisen kunnan tunnusmerkistön mukaan niin, että työ jakaantui selkeästi kahteen kokonaisuuteen:

kunnan elinvoimaisuuden vahvistamisen ja kunnan palvelurakenteen toimivuuden kokonaisuuden keskinäisen riippuvuuden hahmottamiseen.

Neuvotteluryhmän ja työryhmien nimeäminen, työskentely ja raportointimenettely

Neuvotteluryhmä

Selvitystyön organisoimista varten kuntajakoselvittäjä lähetti kuntiin pyynnön nimetä kuntien edustajat selvitystä varten neuvotteluryhmäksi.

Kunnista neuvotteluryhmän työskentelyyn osallistuivat kuntajohtajien tai/ja heidän varahenkilöidensä lisäksi valtuuston puheenjohtajisto ja kunnan/kaupunginhallituksen puheenjohtajisto kokonaisuudessaan. Mikäli jokin valtuustoryhmä ei ole edustettuna em. puheenjohtajistossa, on myös näistä ryhmistä nimetty edustajat niin, että kaikkien selvityskuntien valtuustoissa edustettuina olevat valtuustoryhmät ovat neuvotteluryhmässä edustettuina. Lisäksi kustakin selvitysalueen kunnasta on nimetty yksi henkilö neuvotteluryhmään kunnan henkilöstöryhmien edustajaksi.

Neuvotteluryhmän jäsenet

Raahen kaupunki:

Kerola Inkeri , kaupunginvaltuuston puheenjohtaja
 Hänninen Katja, kaupunginvaltuuston I varapj
 Törmi Paavo, kaupunginvaltuuston II varapj
 Vuori Pertti, kaupunginvaltuuston III varapj
 Malkamäki Kari, kaupunginhallituksen puheenjohtaja
 Valpas Unto, kaupunginhallituksen varapj
 Honkala Matti, KOK valtuustoryhmän pj
 Alepere Marina, TASA-ARVO valtuustoryhmän edustaja
 Salonsaari Saira, KD valtuustoryhmän pj
 Karjalainen Kari, kaupunginjohtaja
 Salo Paula, henkilöstön edustaja

Pyhäjoen kunta:

Kittilä Risto , kunnanvaltuuston puheenjohtaja
 Widnäs Helena, kunnanvaltuuston I varapj
 Tuuttila Anna-Liisa , kunnanvaltuuston II varapj
 Pahkala Matti, kunnanhallituksen puheenjohtaja
 Lintunen Pirkko , kunnanhallituksen varapj
 Peltoniemi Raino, KOK valtuustoryhmän edustaja
 Jukkola Jaakko , Valitsijamiesyhdistys valtuustoryhmän edustaja
 Soronen Matti, kunnanjohtaja
 Sarja Kari, henkilöstön edustaja

Siikajoen kunta:

Eskola Päivi, kunnanvaltuuston puheenjohtaja
 Kodis Jukka , kunnanvaltuuston I varapj
 Häikiö Ahti , kunnanvaltuuston II varapj
 Kantola Esko, kunnanhallituksen puheenjohtaja
 Mustonen Keijo, kunnanhallituksen I varapj
 Rautio Pekka, kunnanhallituksen II varapj
 Pohjola Matti, VAS valtuustoryhmän pj
 Kupsala Henna, PS valtuustoryhmän edustaja
 Tuomi Kaisu, kunnanjohtaja
 Aitto-oja Eeva, henkilöstön edustaja

Neuvotteluryhmän sihteeri   Räsänen Leena, hallintosihteeri Raahen kaupunki

Työryhmien nimeäminen, aikataulu ja menettely

Kuntajohtajia pyydettiin selvitystyötä varten ilmoittamaan eri työryhmiä (=valmisteluryhmiä) varten henkilöt työryhmiin. Henkilöt edustavat kutakin kuntaa (kuntayhtymistä edustajat kutsuttiin erikseen). Kuhunkin ryhmään nimettiin lisäksi yksi henkilöstöryhmien edustaja kustakin kunnasta.

Työryhmät muodostettiin seuraavasti:

1. Elinvoima, alueen kehitys ja kilpailukyky
2. Demokratia ja johtaminen
3. Maankäyttö, asuminen, liikenne ja tekninen toimiala
4. Sote,
5. Sivistys,
6. Hallinto, talous, tukipalvelut, konsernirakenteet
7. Viestintä

Kuntajohtajat ovat muodostaneet oman ryhmänsä, joiden kokoontumisissa on keskitytty selvitysalueen kuntien tulevaisuuden hallintorakenteen muutostarpeiden arviointiin.

Työryhmien jäsenet:

Elinvoima, alueen kehitys ja kilpailukyky:

Laajala Lauri – kehittämiskeskuksen johtaja, Raahe
 Keränen Jaana – henkilöstön edustaja, Raahe
 Soronen Matti – kunnanjohtaja, Pyhäjoki
 Pelkonen Sinikka – henkilöstön edustaja, Pyhäjoki
 Lappalainen Arja – kehityspäällikkö, Siikajoki
 Kuoppamäki Tuula – henkilöstön edustaja, Siikajoki

Demokratia ja johtaminen:

Räsänen Leena – hallintosihteeri, Raahe
 Huhtamäki Birgitta – henkilöstön edustaja, Raahe
 Soronen Matti – kunnanjohtaja, Pyhäjoki
 Koivusipilä Satu – henkilöstön edustaja, Pyhäjoki
 Peltonen Tarja – hallintopäällikkö, Siikajoki
 Krankkala Eeva – henkilöstön edustaja, Siikajoki

Maankäyttö, asuminen, liikenne ja tekninen toimiala:

Alatalo Pasi – teknisen palvelukeskuksen johtaja, Raahe
 Ojala Juha – henkilöstön edustaja, Raahe
 Tuuttila Pirkko – tekninen johtaja, Pyhäjoki
 Pahkamaa Juha – henkilöstön edustaja
 Aitto-oja Pekka – tekninen johtaja, Siikajoki
 Ojanperä Merja – henkilöstön edustaja, Siikajoki

Sote:

Kallunki Hannu – hyvinvointikuntayhtymän johtaja
 Mikkola-Riekkinen Leena – kaupunginlakimies, Raahe
 Pussinen Hannele – henkilöstön edustaja, Raahe
 Tuomi Kaisu – kunnanjohtaja, Siikajoki
 Soronen Matti – kunnanjohtaja, Pyhäjoki
 Anttila Paula – henkilöstön edustaja, Pyhäjoki

Sivistys:

Mattila Ritva – sivistyspalvelukeskuksen johtaja, Raahe
 Salo Paula – henkilöstön edustaja, Raahe
 Jussinniemi Paula – henkilöstön edustaja, Raahe
 Tervonen Antero – sivistystoimenjohtaja, Pyhäjoki
 Karjaluoto-Pisilä Johanna – henkilöstön edustaja, Pyhäjoki
 Varis Tero – sivistystoimenjohtaja, Siikajoki
 Sinkkonen Sari – henkilöstön edustaja, Siikajoki

Hallinto, talous, tukipalvelut, konsernirakenteet:

Määttä Päivi – taluspäällikkö, Raahe
 Huhtamäki Birgitta – henkilöstön edustaja, Raahe
 Soronen Matti – kunnanjohtaja, Pyhäjoki
 Viirret Outi – henkilöstön edustaja, Pyhäjoki
 Kustula Krista – taluspäällikkö, Siikajoki
 Rankinen Hilikka – henkilöstön edustaja, Siikajoki

Viestintä:

Karhu Hanna – henkilöstöpäällikkö, Raahe
 Makkonen Juha – henkilöstön edustaja, Raahe
 Tervonen Antero – sivistystoimenjohtaja, Pyhäjoki
 Tiainen Henna-Mari – henkilöstön edustaja, Pyhäjoki
 Lappalainen Arja – kehityspäällikkö, Siikajoki
 Laakso Leena – henkilöstön edustaja, Siikajoki

Kuntajakoselvittäjä on seurannut työryhmien työskentelyä ja osallistunut työryhmien kokouksiin.

Kaikkien työryhmien työstämät materiaalit ovat luettavissa selvitysalueen kuntien kuntarakennesivustoilla osoitteissa: www.pyhajoki.fi tai www.raahe.fi tai www.siikajoki.fi.

Lisäksi kuntajakoselvittäjä kysyi kuntien nuorten edustajan kantaa kuntien kehitysnäkymiin. Myös selvitysalueen seurakuntien edustajia informoitiin meneillään olevasta selvityksestä ja sen painopisteistä.

7 Selvitystyön käytännön menetelmät

7.1 Lähtöaineiston keruu

Kuntajakoselvittäjälle tuli toimittaa kuntien aiemmat asiakokonaisuuteen liittyvät selvitykset, voimassa olevat kuntastrategiat ja muut seutukunnan kehittämistä varten laaditut voimassa olevat asiakirjat ja/tai sähköiset linkit taustamateriaaliksi.

Tausta-aineistona käytettiin aluksi jo valmiina olevaa kuntien yhteistyössä tai kuntien itse tuottamaa suunnitelu- ja raportointimateriaalia ja Valtiovarainministeriön sekä Suomen Kuntaliiton tuottamaa kuntarakennemutosta tukevaa taustamateriaalia.

7.2 Haastattelut

Kuntien johtavien luottamushenkilöiden, kuntajohtajien ja henkilöstön edustajien haastattelut käynnistyivät välittömästi elokuun 2. viikolla. Kaikki neuvotteluryhmänjäsenet haastateltiin selvitystyön aluksi. Lisäksi haastateltiin Raahen seudun sote-yhteistoiminta-alueen johtaja ja Raahen kaupungin organisaatioon kuuluvan elinkeinojen kehittämiskeskuksen johtajan.

Kuntajakoselvittäjä osallistui kaikkien selvityskuntien kuntien valtuustotyöskentelyyn syyskuussa ja esitteli meneillään olevaa prosessia ja haastattelujen keskeisiä tuloksia.

Kuntajakoselvittäjä on tehnyt aktiivista yhteistyötä Oulun seudun ja Kemi-Tornio-alueen selvitysalueiden kanssa Raahen seudun suhteellisen elinvoimapotentialin selvittämiseksi ja korostamiseksi selvitystyössä sekä sen tuloksissa.

Kussakin selvitysalueen kunnassa toteutettiin henkilöstön informointi ja kuuleminen erillisissä tilaisuuksissa. Selvitystyön kuluessa järjestettiin kuntalaisten kuuleminen jokaisessa selvitysalueen kunnassa erikseen. Se järjestettiin samanaikaisena tilaisuutena maaseutuvaikutusten arviointityön kansalasilaisuuksien kassan.

7.3 Työryhmien työskentely

Kukin selvitystyötä varten koottu työryhmä työskenteli aktiivisesti. Kukin ryhmä käsitteli toimialaansa kuuluva tehtäväkokonaisuutta ja kirjoitti yhteenvedon kuntien tämänhetkisestä toimintamallista. Työryhmät arvioivat jossain määrin myös tulevaisuuden näkymiä. Kuntajakoselvittäjä käytti työryhmien raportteja ja niiden liiteaineistoja pääasiassa tausta-aineistona selvitysraportin kokonaisuutta muodostaessaan. Raportit ovat kokonaisuudessaan luettavissa selvitysalueen kuntien sähköisillä sivuilla.

7.4 Kuntarakenneselvitykseen liittyvät tutkimustyöt

Pyhäjoen kunnan, Raahen kaupungin ja Siikajoen kuntien erityistä kuntarakenneselvitystä varten tilattiin seuraavat tutkimustyöt:

1. Tutkija Timo Aro: Raahen seudun alueellinen ja demografinen kilpailukykyanalyysi. Tutkimus sisältää seuraavat osiot:

- Alue- ja väestökehityksen kehitys Suomessa 2000-luvulla ja Raahen seudun erityispiirteet
- Raahen seudun alueellinen kilpailukyky ja elinvoima suhteessa verrokkiseutuihin
- Raahen seudun demografinen kilpailukyky määrällisestä näkökulmasta vuosina 2000-2013 ja laadullisesta/rakenteellisesta näkökulmasta vuosina 2007-2011
- Kokoava tulkinta ja suositukset Raahen seudun tulevaa elinvoimaa ja kehitystä ajatellen sekä yhteiset seminaarit
- Raahen seudun elinvoimaa ja kilpailukykyä verrataan valittuihin verrokkiseutuihin 2000-luvun aikana
Tutkimus ja analyysi kohdistuvat alue- ja kuntatalouteen, väestökehitykseen, alueen työllisyyskehitykseen, yritysdynamiikkaan ja osaamirakenteeseen. Tutkimuksessa analysoidaan Raahen seudun aseman muutosta suhteessa kaikkiin seutuihin ja verrokkiseutuihin 2000-luvun aikana.

Isot ulkoiset toimintaympäristöön vaikuttavat Raahen seudun elinkeino- ja toimialarakenteeseen, väestö-, työllisyys-, yritys- ja osaamiskehitykseen ja alueen saavutettavuuteen. Muutokset tapahtuvat keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, eikä muutosten alku- tai päätepistettä voi todentaa. Seudun omaan sisäiseen toimint-

taympäristöön vaikuttavat monet sisäiset tekijät, jotka liittyvät mm. alueen omiin strategisiin painopisteisiin ja valintoihin, palveluiden saatavuuteen, palveluverkkoon, kykyyn tehdä päätöksiä, muutosherkyyteen, seudun sisäiseen yhteistyö- ja luottamuskulttuuriin, seudun yhteistyörakenne ja sopimusjärjestelyihin sekä ennen muuta tulevaisuuskokoon jne.

Yhteiskunnan muutoksia tapahtuu kaikilla aikaväleillä ja niitä on mahdollista ennakoida. Niihin voidaan vaikuttaa omin toimenpitein, sillä muutoksen hallinta on alueen omissa käsissä.

Tutkimusraportti ja tutkimustulosten esittelyaineisto selvitysalueen kuntien yhteisessä valtuustoseminaarissa 10.11.2014 ja Tulevaisuusseminaarissa 1.12.2014 liitetään kokonaisuudessaan kuntarakenneselvityksen loppuraporttiin. (Liitteet) Materiaali on kokonaisuudessaan julkaistu selvitysalueen kuntien nettisivuilla kuntarakennesivustoilla ositteissa: www.pyhajoki.fi tai www.raahe.fi tai www.siikajoki.fi.

2. FCG: Pyhäjoen, Raahen ja Siikajoen selvitysalueen kuntien talous- ja ennakointiselvitys

Selvitystyön tuloksena saatiin kootuksi selvitysalueen kuntien kuntatalouden tunnusluvut, toimintaympäristön muutokset, kuntien talouden trendit ja painelaskelmat. Kuntatalouden talous- ja ennakointiselvitys laaditaan sekä kuntakohtaisesti että selvitysalueelta kokonaisuutena. Tutkimustuloksista laadittu aineisto on kokonaisuudessaan luettavissa selvitysalueen kuntien kuntarakennesivustoilla ositteissa: www.pyhajoki.fi tai www.raahe.fi tai www.siikajoki.fi.

3. Maaseutuvaikutusten arviointityö, TEM, Suomen Kuntaliitto ja Oulun Yliopisto, vastuhenkilö Siikajoen kunnanjohtajan Kaisu Tuomi.

Pyhäjoen, Raahen ja Siikajoen erityisen kuntajakoselvityksen yhteydessä toteutettiin myös maaseutuvaikutusten arviointityön kehittämisteema. Työssä nousee esille koko selvitysalueen merkitys kokonaisuuden kannalta. Yhteisen kehittämispotentiaalin hyödyntäminen on keskeistä koko alueella asuvan väestön hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tehtävänä on ollut käynnistää keskustelu siitä, millaisia vaikutuksia mahdollisella kuntaliitoksella toivotaan olevan uuden kunnan maaseutualueisiin. Keskustelun pohjana käytetään työryhmien valmistelevia näkemyksiä. Keskustelun tulokset dokumentoidaan siten, että yhteisesti sovittu linjaus mahdollisen kuntaliitoksen toivottavista maaseutuvaikutuksista ohjaa kuntaliitoksen valmistelua kuntaliitosprosessin myöhemmissä vaiheissa.

8 Yleiskuvaus alueesta

Selvitysalueen kuntien kokonaispinta-ala on n. 3400 km² ja se rajoittuu mereen.

Sijainniltaan selvitysalue on hyvä. Oulu on reilun tunnin ajomatkan etäisyydellä. Valtatie 8 ja 86 halkovat aluetta. Siikajoen Ruukin ja Raahen Vihannin läpi kulkee Pohjanmaan rata. Junayhteyttä Ouluun käytetään jonkin verran myös työpaikkaliikenteessä. Oulunsalon lentokentälle ajomatka on asuinpaikka huomioiden ottaen 60-90 minuuttia.

Pyhäjoki

Pyhäjoen historia ulottuu vuoteen 1573, jolloin Ruotsin kuningas Juhana III sen perusti hallintopitäjänä. Pyhäjoen kunta on perustettu vuonna 1865.

Raahen

Kreivi Pietari Brahe perusti nimeänsä kantavan kaupungin vuonna 1649 kaupankäynnin edistämiseksi. Raahesta kehittyi satama-, koulu- ja teollisuuskaupunki.

Kaupungin ilmettä leimaa Raahen vanha puukaupunginosa, Pekkatori, Raatihuone sekä rantapuisto. Ne muodostavat visuaalisesti kauniin 1800-luvulta peräisin olevan kokonaisuuden, jota on ansiokkaasti ylläpidetty ja kunnostettu. Vanha Raahen on yksi parhaiten säilyneistä suomalaisista 1800-luvun puukaupungeista.

Siikajoki

Alun perin Siikajoki perustettiin vuonna 1868. Ruukin kunta syntyi Paavolan ja Revonlahden kuntien yhdistyessä vuonna 1973. Ruukin ja Siikajoen kunnat yhdistyivät uudeksi Siikajoen kunnaksi vuoden 2007 alusta.

Siikajoen päätaajamassa Ruukissa sijaitseva Yrityspuisto on osa seudun yhteistä historiaa. Nykyisen teollisuusalueen ensimmäinen teollinen tuotantolaitos oli kreivi Pehr Brahen perustama potaskatehdas.

8.1 Väestö

Pyhäjoki

Kunnan väkiluku on 3302 (31.12.2013: 3356) henkilöä ja sen pinta-ala on 1 365,31 km², josta sisävesiä 6,72 km² ja merta 816,26 km².

Väestötiheys on 6,09 asukasta/km². Taajamoitumisaste on 69,4.

Raahe

Raahen väkiluku on 25392 (**31.12.2013**: 25523) henkilöä, ja se on Pohjois-Pohjanmaan toiseksi suurin kaupunki Oulun jälkeen. Kaupungin pinta-ala on 1 888,94 km², josta 13,30 km² on sisävesiä ja merta 861.5 km².

Raahen kaupungin kanssa on toteutettu kolme kuntaliitosta: Saloinen (1973), Pattijoki (2003) ja Vihanti (2013).

Väestötiheys on 25 asukasta/km². Taajamoitumisaste on 86.3.

Siikajoki

Siikajoen kunnassa on asukkaita 5527 (**31.12.2013**: 5590), sen pinta-ala on 1 653,94 km², josta 8,93 km² on sisävesiä ja merta 592.71 km².

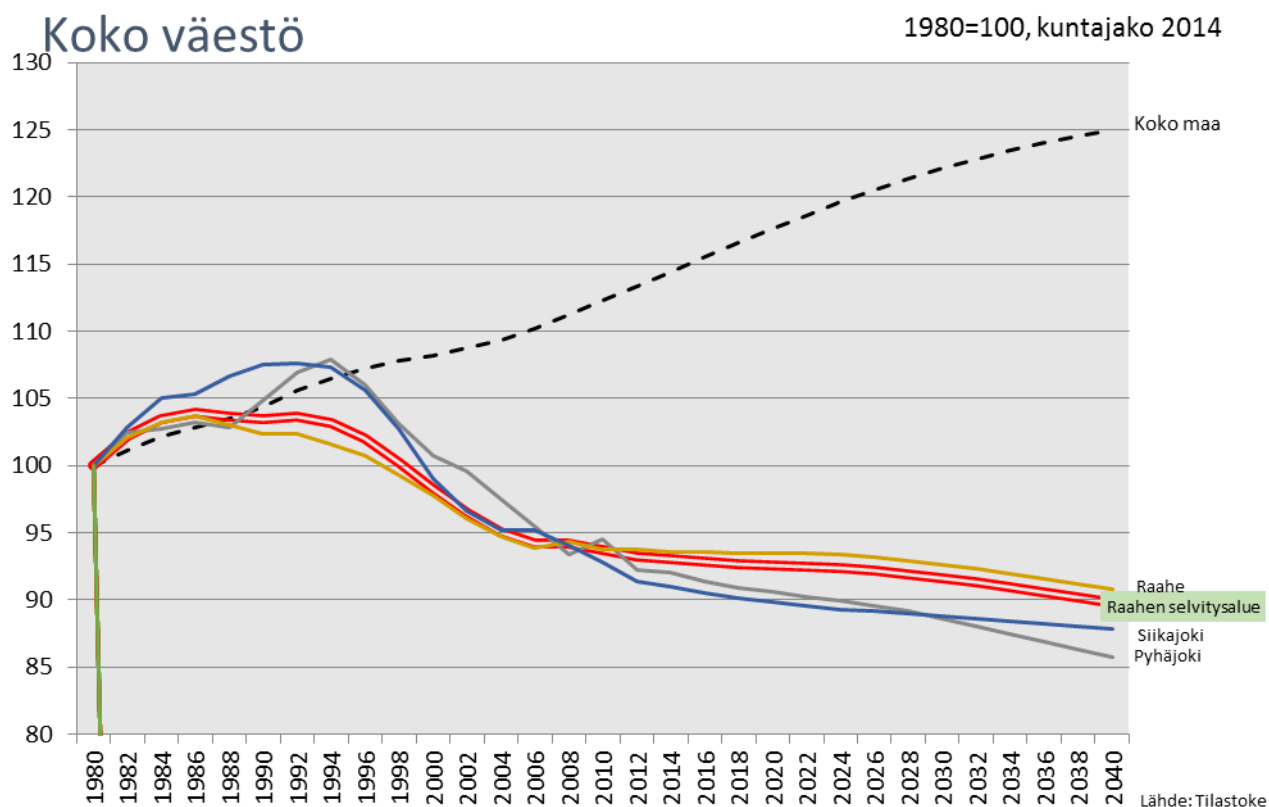
Väestötiheys on 5,25 asukasta/km². Taajamoitumisaste on 46.9.

Yhteistä

Selvitysalueen kuntien väestömäärä on ollut vähenevä koko 2000-luvun ajan. Asukkaita on nyt yhteensä vajaat 35 000, joista maaseutu-kaupunki –luokituksen mukaan kaupunkimaisesti asuu 1/3 ja maaseutumaisissa olosuhteissa 2/3. Väkiluku on vuosien kuluessa pienentynyt negatiivisen muuttotaseen myötä, korkeahkon syntyvyyden ansiosta luonnollinen väestönkasvu on ollut positiivinen.

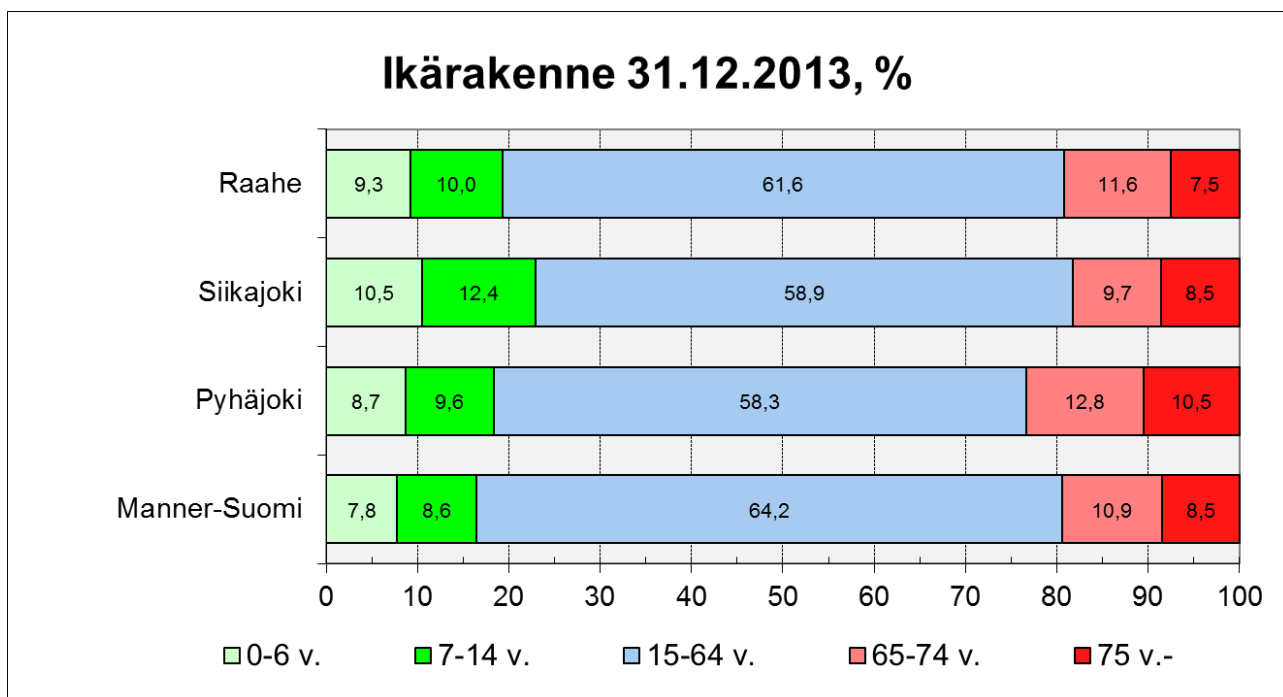
Selvitysalueella toimii kaksi seurakuntaa, Raahen ja Pyhäjoen ev.lut. seurakunnat. Siikajoki kuuluu Raahen seurakuntaan.

Alueen kylätoiminta on aktiivista. Vihannin Alpua valittiin Pohjois-Pohjanmaan Vuoden 2014 kyläksi. Alueella toimii 36 yhdistystä, seuraa tai toimikuntaa. Kylien yhteistoiminta on pisimmällä Raahessa, jossa toimii Raahen Kylät ry.

Koko väestö											
	1980	1984	1988	1992	1996	2000	2004	2008	2012	2016	2020
Koko maa	4 787 778	4 893 748	4 954 359	5 054 982	5 132 320	5 181 115	5 236 611	5 326 314	5 426 674	5 529 971	5 631 017
Raahen selvitysalue	37 075	38 367	38 418	38 434	37 827	36 444	35 239	34 921	34 567	34 426	34 331
Pyhäjoki	3 591	3 688	3 692	3 839	3 807	3 617	3 502	3 353	3 311	3 281	3 253
Raahen selvitysalue	27 362	28 247	28 199	28 007	27 553	26 766	25 907	25 809	25 659	25 603	25 578
Siikajoki	6 122	6 432	6 527	6 588	6 467	6 061	5 830	5 759	5 597	5 542	5 500

Kuvio 2. Selvitysalueen kuntien toteutunut väestökehitys ja –ennuste (kaavio vuoteen 2040, taulukko vuoteen 2020 saakka)

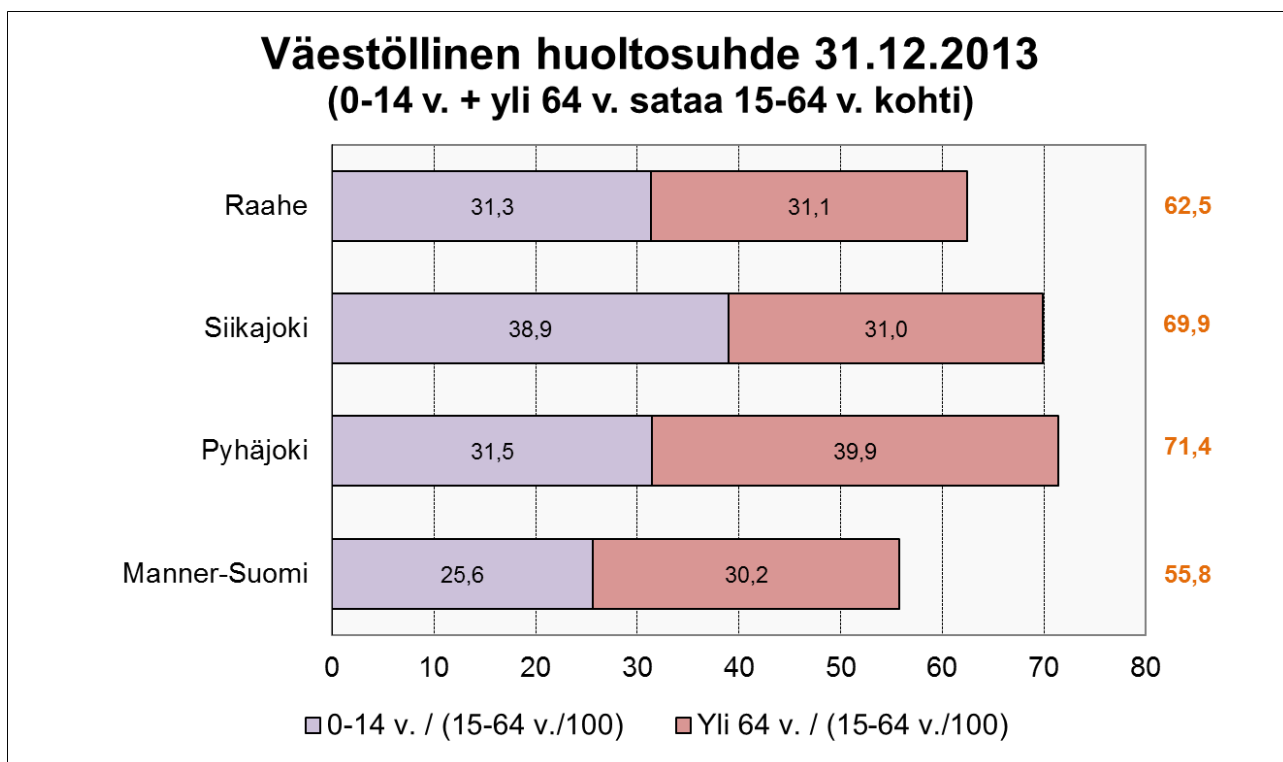

Kuvio 3. Selvitysalueen kuntien ikärakenne 31.12.2013

Vuoteen 2030 mennessä ennakoidaan selvitysalueen kuntien väestörakenteen muuttuvan niin, että alle 15 –vuotiaita olevan 17 %-21 % väestöstä. Ikääntyminen näkyy Raahen alueellakin mm. demografisessa huoltosuhteessa, joka vaihtelee 0,3:n ja 0,4:n välillä¹ ja kasvaa edelleen tulevina vuosina.

Poismuuton takia työikäisen väen määrän ennakoidaan vähenevän ja vanhusväestön määrän kasvavan. Muuttotaseen kääntäminen positiiviseksi ja uusien kuntalaisten saaminen kuntiin on selvitysalueen kuntien oman strategiatyön keskeinen vetovoiman vahvistamisen ydintavoite.

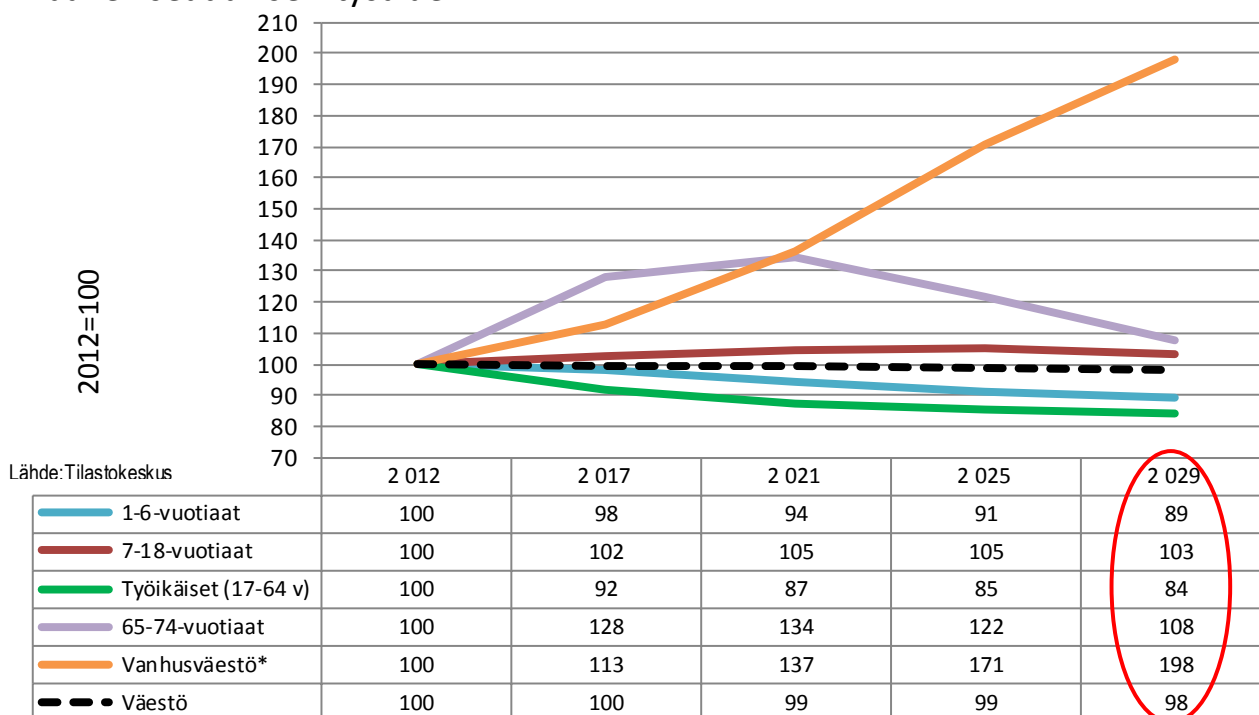
¹ Alle 15 –vuotiaat ja yli 64 –vuotiaat yhtä työikäistä kohti

Kuvio 4. Selvitysalueen kuntien väestöllinen huoltosuhde 31.12.2013

Ennustettu väestökehitys ikäluokittain

Raahen seudun selvitysalue

	2 012	2 017	2 021	2 025	2 029
alle 1 -vuotiaat	460	433	416	402	397
1-6-vuotiaat	2 813	2 755	2 657	2 572	2 505
7-18-vuotiaat	5 372	5 496	5 628	5 641	5 528
Työikäiset (17-64 v)	20 479	18 848	17 894	17 467	17 260
65-74-vuotiaat	3 688	4 731	4 950	4 496	3 973
Vanhusväestö*	2 676	3 023	3 656	4 568	5 301
Kaikki	34 567	34 396	34 312	34 212	34 025

*yli 75-vuotiaat

Kuvio 5. Väestöennuste ikäluokittain vuoteen 2029, FCG:n raportti

Siikajoki ja Raahen seudun varrella vastaanottaneet turvapaikanhakijoita ja pakolaisia. Turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksen toiminta Siikajoella loppui syksyllä 2014.

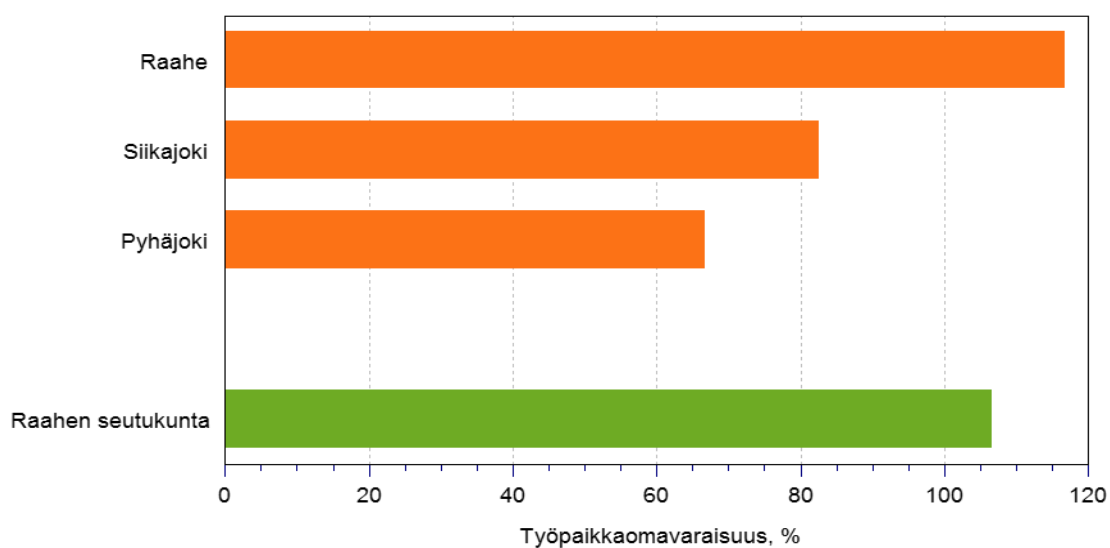
8.2 Työssäkäynti ja elinkeinorakenne

Selvitysalue on yhtä työssäkäyntialuetta

Raahen kaupunki sekä Pyhäjoen ja Siikajoen kunnat muodostavat Raahen työssäkäyntialueen ja tiiviin ta-
lousalueen, jonka keskuspaikka on Raahen.

Raahen työpaikkaomavaraisuus on 118 % ja se mielletään alueensa veturiksi. Siikajoen työpaikkaomava-
raisuus on n. 83 % ja Pyhäjoen hieman yli 60 %.

Työpaikkaomavaraisuus kunnittain 2012

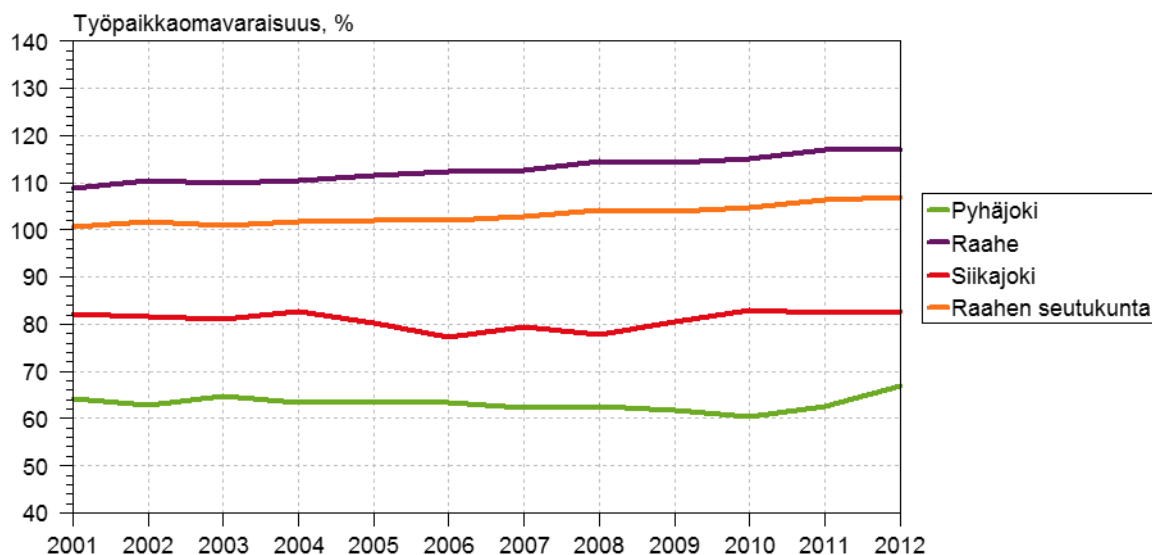

SeutuNet
Vuoden 2014 aluerajat
Lähde: Tilastokeskus/Työssäkäynti

Kuvio 6. Työpaikkaomavaraisuus kunnittain

Raahen seutu on vahvistanut yhteistä työpaikkaylijäämää 2000-luvulla, Raahen asema on vahvistunut suhteellisesti eniten.

Työpaikkaomavaraisuus kunnittain 2001–2012

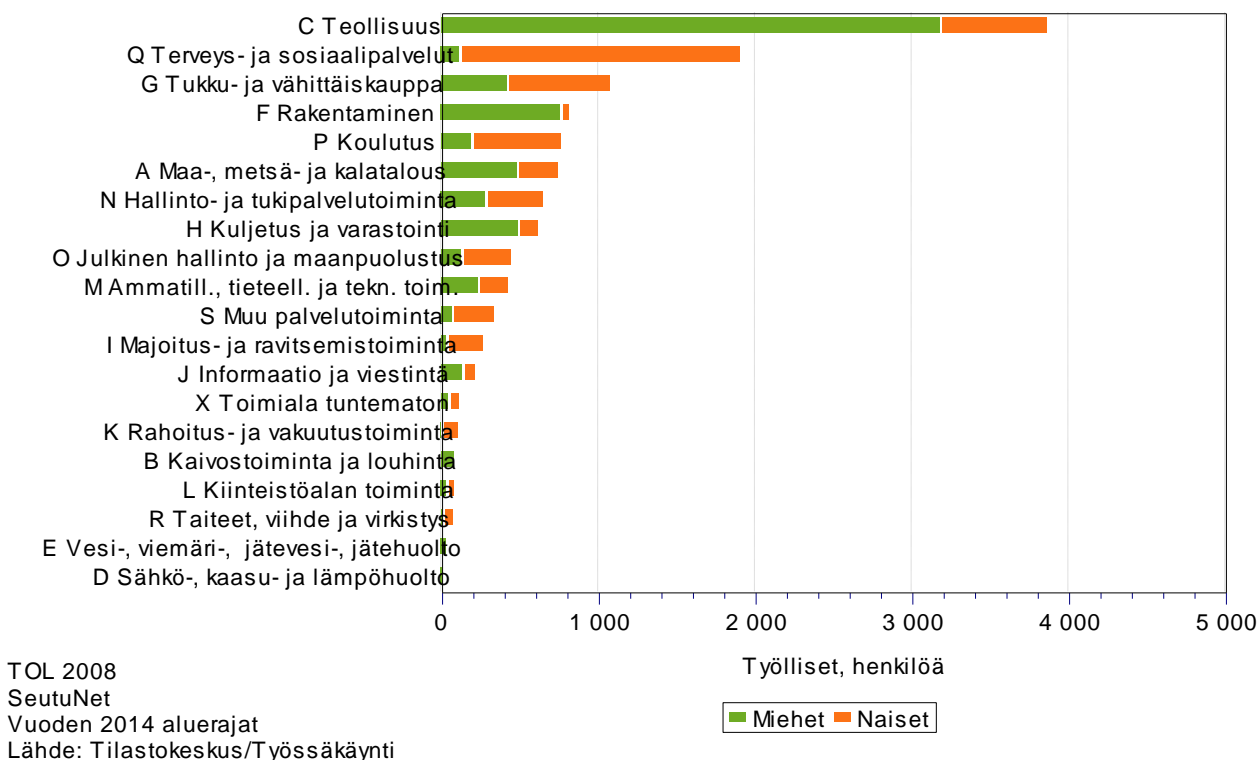
SeutuNet
 Vuoden 2014 aluerajat
 Lähde: Tilastokeskus/Työssäkäynti

Kuvio 7. Työpaikkaomavaraisuuden kehitys 2000-luvulla

Alueen väestä työllisiä oli vuoden 2009 tilanteen mukaan 13 110. Seutukunnassa oli tarkasteluajanjaksolla enimmillään 14 462 työpaikkaa ja 2009 se oli 13 617. Työllistymisen ongelma on koko selvitysalueella, myös työpaikkaylijäämisessä Raahessa; miten yritykset saavat vaadittavalla koulutuksella ja ammattitaidolla varustettuja työntekijöitä. Kaikki kunnat tekevät aktiivista työtä vaikeimmin työllistettävien tilanteen parantamiseksi mm. kuntakokeilu –hankkeessa, jossa on mukana myös seutukunnan kehittämiskeskus omalla panostuksellaan.

Raahen seudun elinkeinorakenne

Elinkeinorakenne sukupuolen mukaan Raahen seutukunnassa 2012

Kuvio 8. Raahen seudun elinkeinorakenne 2012

Vuonna 2011 eniten työllisiä Raahen seudulla oli teollisuudessa, 3 887 henkilöä. Seuraavaksi eniten työllisiä oli terveys- ja sosiaalipalveluissa. Teollisuuden työllisistä yli 80 % oli miehiä, kun taas terveys- ja sosiaalipalvelut on naisvaltainen ala, jossa työllisistä yli 90 % oli naisia.

Seutujen välisessä vertailussa Raahen seudun jalostuksen työllisten suhteellinen osuus on suuri ja palvelujen työllisten osuus pieni.

Rautaruukki, nykyinen SSAB, on kymmenien toimintavuosiensa aikana työllistänyt ihmisiä usein sukupolvesta toiseen ja se osaltaan vaikuttaa sekä työpaikkaomavaraisuuteen että alueen varsin korkeaan bruttokansantuotteeseen. Nykyvuosina on suuryrityksen toiminnan seurauksena syntynyt myös tuotannollisen toiminnan 'aluskasvillisuutta' ja alueelle syntyy jatkuvasti uusia pieniä yrityksiä. Myös alueen yrityskanta kokonaisuudessaan on kehittynyt 2001-2011 välisenä aikana suotuisasti ja vuonna 2011 yrityksiä oli yhteensä 1659 kpl.

Raahen alueen kunnat kuuluvat toimintaryhmä Nouseva Rannikkoseutu ry:n piiriin. Sen kautta on rahoitusta kanavoitu kaikissa kunnissa käynnistyneisiin hankkeisiin, ja myös Pohjois-Pohjanmaan ELY –keskus on ollut viime vuosina merkittävä hankerahoittaja. Seutukunnan kehittämiskeskuksen toiminnassa on elinkeinon ja yritystoiminnan kehittäminen ollut useita vuosia yhdessä valittu painoalue.

Teollisuuden rinnalla pintansa pitävät perinteiset toimialat, maa- ja metsätalouselinkeinot. Kunnittain niiden merkitys vaihtelee, Raahen elinkeinorakenteesta osuus oli vuonna 2011 3,3 % ja Siikajoella lähes 30 % ja Pyhäjoellakin 18,4 %. Vihannin liittyminen Raahen 2013 toi kaupunkiin varsin suuren maaseutualueen ja sen perinteiset elinkeinot.

Tyypillistä kaikille kunnille on julkisen sektorin merkittävä osuus, työpaikoista vuoden 2009 tietojen mukaan 22 %.

Alue on otollista tuulivoimahankkeille ja erityisen paljon on odotuksia Pyhäjoelle suunnitellusta ydinvoimalasta. Sen työmaan vaikutus ulottuu koko pohjoiseen Suomeen, Raahan talousalue sen lähinaapurina on suuri potentiaalinen hyödynsaaja.

Talousalueen näkymät ovat mielenkiintoiset. Luontaisiin edellytyksiin perustuvat mahdollisuudet on osattava hyödyntää tärkeällä hetkellä. Selvitysalueen kuntien päätöksenteko- että johtamisjärjestelmän kehittäminen ja konserniohjauksen yksinkertaistaminen ja vahvistaminen ovat välttämättömiä edellytyksiä koko alueen elinvoimaisuuden ja alueen ihmisten palveluiden saatavuuden turvaamiseksi.

8.3 Kuntaperusteiset palvelut

Alueen kolmen kunnan järjestämä ja tuottama palveluvarustus on hyvä. Kunnista Pyhäjoki ja erityisesti Siikajoki ovat hyvin riippuvaisia valtionosuuksista, samoin on niiden merkitys kasvanut myös Raahessa, joka hyvinä taloudellisina aikoina on saanut merkittävät yhteisöverotulot. Menojen sopeuttaminen muuttuvaan tulopohjaan on kuitenkin hidas prosessi, jossa suurin kokonaisuus on monen kunnan tavoin sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannukset.

Selvitysalueen kunnat tekevät monipuolista yhteistyötä.

Raahan kaupungin organisaatiossa toimivat selvitysalueen kuntien yhteiset palvelut:

- Seutukunnan kehittämiskeskus ja yrityspalvelut
- Raahan seudun hyvinvointikuntayhtymän talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut
- Raahan seudun hyvinvointikuntayhtymän tietohallintopalvelut
- kuntien yhteinen rakennusvalvonta
- Aikuiskoulutus osakeyhtiönä Raahan kaupungin konsernissa
- kuntien yhteinen rakennusvalvonta
- kuntien yhteinen ympäristövalvonta
- Raahan ja Pyhäjoen kansalaisopistoyhteistyö

Pyhäjoen kunta ja Raahan kaupunki sopimusyhteistyössä alakouluopetus Pyhäjoen Parhalahden koululla

Kuntayhtymänä

- sosiaali- ja terveyspalvelut, Raahan seudun hyvinvointikuntayhtymä
- 2. asteen koulutuksen Raahan seudun koulutuskuntayhtymä

Selvitysalueen ulkopuolisen Kalajoen kaupungin organisaatiossa

- ympäristöterveydenhuolto ja
- maaseutuhallinto.

Valtakunnallisesti kuntien tehtävien uudelleen järjestelyjen kohteena ovat sosiaali- ja terveyspalvelut sekä toisen asteen koulutusjärjestelyt, jotka vaikuttavat olennaisesti selvitysalueen kuntien toimintaan ja talouteen.

Kuntien ydintoimintaan kuuluvat jatkossa entistäkin vahvemmin alueen elinvoimaa ja ihmisten hyvinvointia vahvistavat tehtävät, joihin kuuluvat kaavoituksen ohella ihmisten paikallisidentiteetin ja kotiseutuun kiinnittymiseen liittyvät tekijät.

9 Raahen seudun asema kansallisesti, osaamisen keskittymä

Kuvio 9. Raahen seutu on olennainen osa Perämerenkaaren yhteistyö-, innovointia ja satamaketjua.

9.1 Perämerenkaaren yhteistyö

Perämerenkaari on Itämeren pohjoisimmassa osassa sijaitseva, Perämeren ympäröivä rannikkovyöhyke, Euroopan pohjoisin tuotannon ja osaamisen keskittymä. Maantieteellisesti alue kattaa seitsemän ruotsalaista kuntaa ja viisi suomalaista seutukuntaa, yhden kaupungin ja yhden maakunnan. Alueella on noin 700 000 asukasta.

Perämerenkaaren alueella on strateginen sijainti Itämeren alueen ja Barentsin alueen leikkauspisteessä. Perämerenkaari pystyy toimimaan linkkinä ja kohtauspaikkana näiden alueiden välillä niin liikenneyhteyksien puolesta kuin sosiaalisesti, kulttuurillisesti ja taloudellisesti.

Perämerenkaaren rajat ylittävä yhteistyö vahvistaa alueen kilpailukykyä. Perämerenkaaren yhteistyötä tehdään Bothnian Arc –yhteistyönimikkeellä. Kehittämistyön päävisiona on kehittää Perämerenkaaren alueesta Pohjois-Euroopan toiminnallisesti yhdentynyt raja-alue, Euroopan Unionin pohjoisin teollisuuden, tutkimuksen ja osaamisen keskittymä. Tavoitteena on kehittää Perämerenkaaresta Pohjois-Euroopan joh-

tava, kokonaisvaltaisesti kehittyvä alue, joka synnyttää vahvaa taloudellista kasvua, korkeaa sosiaalista hyvinvointia että kestävää ympäristökehitystä.

Yhteistyö on tiivistä koko Perämerenkaaren yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden alueella toimivien koulutusta järjestävien tahojen kanssa.

Bothnian Arc – yhteistyöllä tavoitellaan liikenteen, ympäristön ja fyysiseen suunnittelun strategistayhteistyötä. Tavoitteena on muodostaa yhteistyö, joka johtaa Perämerenkaaren liikenteelliseen vahvistamiseen ja sujuvien, elinkeinojen vahvistumista edistävien yhteyksien luomiseen muuhun Eurooppaan ja Barentsin alueeseen. Tiivistä yhteistyötä tehdään Pohjois-Norjan, Pohjoismaiden Ministerineuvoston, Euroopan Unionin sekä North Sweden ja North Finland Brysselin toimistojen kanssa.

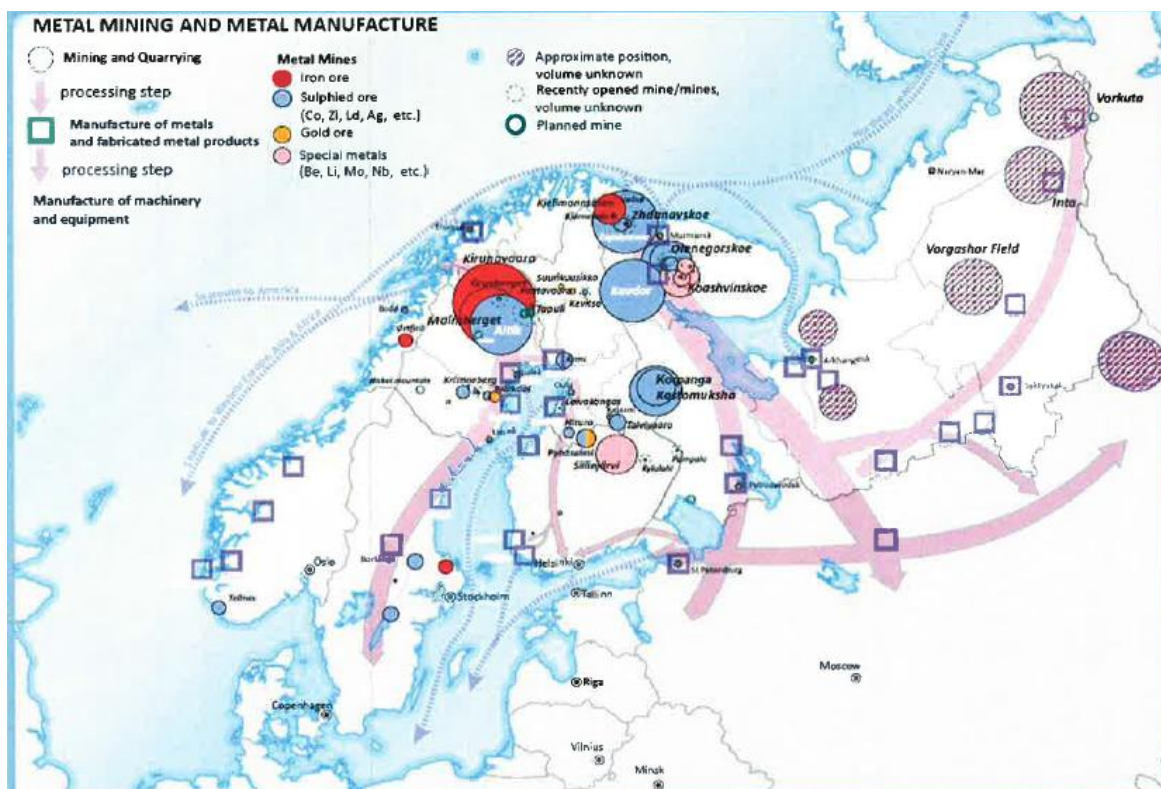
Matkailun kehittämisessä tavoitteena on vahvistaa ja edistää Perämeren aluetta ja sen saaria tärkeänä käyntikohteena sekä elinkeinoelämän ja kävijöiden voimavarana. Metsäteollisuudessa tavoitteena on markkinoiden, kansainvälistymisen sekä liiketoiminnan ja teknologian kehittämisen avulla vahvistaa Perämerenkaaren teräs- ja metalliteollisuuden kilpailukykyä ja pitkän aikajänteen kasvua, kuten alla olevista kuvista nähdään. Perämerenkaaren alue on keskeinen teollisuuden toiminta-alue Barentsilla.

Barentsin alueen elinkeinoklusterit

Perämerenkaaren alue on merkittävä metalliteollisuuden ja kaivostuotteiden kuljetusväylä

Joint Barents Transport Plan 2013

Kuvio 13. Barentsin liikennevirrat

9.2 Historialliset panostukset Suomen elinvoimaan 1960 ja päätökset 2014

Raahen seudun kuntarakenneselvitysalueen tulevaisuuden näkymiä kansantalouden näkökulmasta kohtaa toisen kerran puolivuosisadan sisällä merkittävä kansallinen panostus. Historia toistaa tässä mielessä itseään seudulla. Noin 50 vuotta on kulunut edellisestä historiallisesta kansallisesta ponnistuksesta seudulle, Rautaruukin perustamisesta silloiseen Saloisten kuntaan, nykyiseen Raahen. Vuonna 2014 valmistellaan Pyhäjoen ja Raahen kuntien alueelle sijoittuvan Hanhikiven ydinvoimalan rakentamisedellytyksiä, joita varten merkittävät kansalliset panostukset ovat välttämättömiä.

9.2.1 Rautaruukki-Ruukki-SSAB – Raahen seudun suurin työllistäjä

Koko Raahen seudun ja Raahen teollisen kehityksen historia alkaen vuodesta 1960 kiinnittyy Rautaruukin, myöhemmin Ruukin ja SSAB:n historiaan. Rautaruukki perustettiin vuonna 1960 Saloisten kuntaan, alunperin hyödyntämään kotimaisia malmivaroja ja turvaamaan telakka- ja muun metalliteollisuutemme raaka-ainehuolto. Rautaruukin perustaminen oli merkittävä kansallinen ponnistus ja panostus suomalaisen raskasteollisuuden kehittämiseen.

Suomen valtion ohella Rautaruukkia olivat perustamassa mm. Outokumpu, Valmet, Wärtsilä, Rauma-Repola ja Fiskars. Harkkoraudan valmistus alkoi Raahen tehtaalla 1964 ja terästuotanto vuonna 1967. Yri-

tys työllisti 1960 –luvun lopussa yli 1700 henkeä. Yhtiö sijoittui Saloisten kuntaan, joka liitettiin 1973 Raahen. Näin varmistettiin tärkeän kansallisen yritystoiminnan vaatiman infrastruktuurin rakentamispotentiali ja yhtiön toimintaedellytykset paikkakunnalla.

Rautaruukki panosti tuotekehitykseen ja tuotannon jatkojalostukseen. Toimintoja laajennettiin ohutlevy- ja putkituotantoon, putkitehdas perustettiin Hämeenlinnaan. **Uudistukset vaikuttivat henkilöstömäärään, joka oli 1970-luvun lopussa yli 7000 henkeä.**

1980-luvulla laajensi toimintaansa Länsi-Eurooppaan ja teki myös yritysostoja, **henkilöstömäärä kipusi vuosikymmenen lopulla lähemmäs 10 000 henkeä.**

1990-luvulla panostettiin tuotannon jalostusasteen nostamiseen ja omiin merkkituotteisiin. Yhtiölle avautuivat 1990-luvulla Itä-Euroopan markkinat ensin Baltiassa ja Puolassa sekä myöhemmin Venäjällä, Ukrainassa, Tsekissä ja Unkarissa. **Rautaruukki kansainvälistyi voimakkaasti ja 90-luvun lopussa yhtiö työllisti jo yli 12 000 henkeä, joista ulkomaalaisten osuus oli lähes 5000.**

Vuonna 2004 kaikki Rautaruukki-konserniin kuuluvat yhtiöt ottivat käyttöön markkinointinimen Ruukki. Yritys alkoi 2000-luvulla panostaa vahvasti rakentamisen ja konepajateollisuuden ratkaisuihin. **Teräsliekkitoiminnassa painopisteeksi valittiin erikoisterästuotteet.** Ruukki kehittyi kansainväliseksi komponentteja, järjestelmiä ja kokonaistoimituksia toimittavaksi yhtiöksi, ja on ollut mukana toteuttamassa vaativia rakennus- ja konepajateollisuusprojekteja ympäri maailmaa.

Ruotsissa SSAB perustettiin vuonna 1978, yhtiö noteerattiin Tukholman pörssissä 1. kerran vuonna 1989. Vuonna 2007 SSAB laajeni Pohjois-Amerikkaan yrityskaupalla, joka on yksi Ruotsin suurimmista. SSAB on kehittänyt toimintaansa ja on lujien terästen ja nuorrutusterästen sekä nauha-, levy- ja putkityötuotteiden sekä rakentamisen ratkaisujen johtava valmistaja.

Vuonna 2014 SSAB ja Ruukki yhdistyivät. SSAB:n ja Ruukin yhdistyminen tähtää yhteisen kilpailukyvyyn vahvistamiseen, entistä parempiin valmiuksiin investoida tuotekehitykseen ja varmistaa toiminnan kannattavuus. SSAB:n tiedotteen mukaan Raahen yksikkö on merkittävin Pohjoismaiden terästuotannon työllistäjä.

Kuva 14. SSAB:n toiminta on maailmanlaajuista, Raahen tuotantolaitos työllistää eniten

9.2.2 Raahen ja Saloisten kuntaliitos tuki Rautaruukin kehittämispotentiaalia

Rautaruukki perustettiin Saloisten kuntaan. Kuntaliitos Raahen kanssa toteutettiin 1973. Liitoksen taustalla oli Rautaruukin perustaminen Saloisiin. Liitoksesta oli puhuttu jo 1950-luvun lopulta lähtien, silloin oli kuitenkin Saloisissa päätetty pyrkiä lykkäämään liitosta mahdollisimman pitkälle. Terästehdas hankkeen toteuduttua asia tuli uudelleen ajankohtaiseksi. (Wikipedia)

Rautaruukin/Ruukin ja nyt SSAB:n ja Raahen kaupungin yhteistyö on ollut tiivistä ja edellyttänyt molemmilta osapuolilta kymmenien vuosien yli ulottunutta joustavuutta ja kykyä kantaa vastuu sovituista investoinneista ja taloudellisista ratkaisuista. Yhtiön toiminta Raahessa on tuottanut kaupungin ja lähiseudun asukkaille merkittävän määrän kohtuullisen hyväpalkkaisia teollisuudentyöpaikkoja. Raahen seudun suhteellinen osuus Suomen kansantuotteesta on ollut pitkään keskimääräistä korkeampi. Huolimatta kansantalouden murroksesta ja teollisuustuotannon rakennemuutoksista, Raahе on edelleen työpaikkaomavaraisuudella mitaten reippaasti ylijäämäinen kunta.

9.2.3 Hanhikiven ydinvoimalaitos, ylikunnallinen ja valtakunnallinen suurhanke

Hanhikiven ydinvoimalaitos sijaitsee Hanhikivenniemellä pääosin Pyhäjoen kunnan alueella, käytännössä Pyhäjoen kunnan ja Raahen kaupungin rajalla. Ydinvoimalaitosalueen kokonaispinta-ala on 500 ha. Hanke on valmisteltu aktiivisesti useiden vuosien ajan. Ydinvoimalaitoshanke on valtava projekti ja kokoluo-

kaltaan merkittävä hanke koko Suomelle, Pohjois-Suomelle ja Raahen seudulle. Hankkeeseen liittyvien sisällöllisten muutostarpeiden johdosta se oli Suomen eduskunnan käsiteltävänä loppuvuodesta 2014. Eduskunta hyväksyi periaateluvan joulukuussa 2014.

Selvitysalueen kunnista hanke sijoittuu varsinaisesti Pyhäjoen kuntaan, kuitenkin niin että laitokseen kuuluvat rakenteet ovat osittain kuntarajan ylittäen Raahen kaupungin puolella. Hankkeen sijaintikunta juridisesti on yksin Pyhäjoen kunta. Hankkeen vaatimat, julkisin verovaroin tapahtuvat satsaukset infrastruktuuriin toteutuvat pääasiassa ylikunnallisina ja valtakunnallisina.

Kunnat ovat lausuneet puoltavat kantansa hankkeen ympäristövaikutusarvioinnin ja kaavoituksen yhteydessä sekä hankkeen eri hakemusvaiheissa.

Pohjois-Pohjanmaan liitto on hyväksynyt Hanhikiven ydinvoimalaitosalueen maakuntakaavan, joka sai lainvoiman syyskuussa 2011. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä hankkeen vaatimat yleis- ja asemakaavat saivat lainvoiman kesäkuussa 2013. Maakunta-, yleis- ja asemakaavoista annetut lausunnot ilmentävät hankkeen vahvaa maakunnallista ja kansallista luonnetta. Ydinvoimalaitoshanke sisältyy kesäkuussa 2014 hyväksytyyn Pohjois-Pohjanmaan liiton Maakuntasuunnitelmaan 2040 ja Maakuntaohjelmaan 2014-2017.

Alueella on toteutettu yhteistyössä useita suurhankkeisiin valmistelevia kehittämisprojekteja yli kuntarajojen. Tavoitteena on parantaa alueen yritysten valmiuksia osallistua kansainvälisiin suurhankkeisiin ja koko julkisen sektorin valmistautumista suurhankkeiden mukanaan tuomiin uusiin palvelutarpeisiin.

Raahen kaupungin hallinnolliseen organisaatioon kuuluva, selvitysalueen kuntien yhteinen Raahen seudun kehittämisskeskus hallinnoi Hanhikivi-yhteyshanketta, jossa mukana on myös Oulun kaupungin organisaatiossa toimiva Oulun seudun kuntien yhteinen elinkeinojen kehittämissyhteisö Business Oulu. Syksyllä 2012 käynnistyneen hankkeen päätavoitteena on Hanhikivi-kokonaisuudesta saatavien positiivisten aluevaikutusten maksimoiminen sekä alueen vetovoimaisuuden vahvistaminen ja toimintaedellytysten parantaminen suurprojektin toteutusalueena. Hanke keskittyy pysyvien yhteistyöverkostojen ja käytäntöjen luomiseen sekä hyödyntämiseen.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliitto ja alueen julkishallinto ovat sitoutuneet suuntaamaan toimintaansa niin, että ydinvoimalaitoshanke Pyhäjoen ja Raahen Hanhikivenniemielle toteutuisi. Yhteistyötä koordinoi ydinvoimalan yhteistyöryhmä. Ryhmä edesauttaa hankkeen toteutumista (julkishallinnolle kuuluvien tehtävien osalta) sekä tiedottaa hankkeen tulevista vaikutuksista eri tasoilla. Hanhikivi-työryhmä on seudun kuntien yhteinen työryhmä, jonka tehtävänä on auttaa paikallisia toimijoita valmistautumaan hankkeen mukanaan tuomiin muutoksiin.

Oulu-Kokkola välinen suuralue toimii harvinaislaatuisen investoinnin rakentamis- ja toimintaympäristönä. Tulevan ydinvoimalan rakentamispaikka sijaitsee Oulu-Kokkola rannikkoalueen keskellä, Raahen talousalueella. Suuralueella asuu yli 440 000 asukasta, joista työikäistä väestöä on noin 64 %. Liikenteellisesti alueen sijainti on suotuisa: rannikolla on viisi kansainvälistä satamaa ja kaksi kansainvälistä lentoasemaa. Suomen päärataverkko kulkee alueen halki pohjois-eteläsuuntaisesti. Valtatie 8 kulkee talousalueen läpi. Alueella on merkittävää suurteollisuutta, mikä on kehittänyt alueen toimijoista kansainvälisiä ja monipuolisia osaajia.

Hanhikivi säteilee vahvasti myös Raahen talousalueen ulkopuolelle, mikä osaltaan vahvistaa alueen edullisuutta suurhankkeelle ja sen vaatimalle asumisen, työssäkäynnin, asioinnin ja vapaa-ajan toiminnan sisällölle. Raahen-Kalajoki -talousalueella asuu yhteensä noin 48 000 asukasta, joista Pyhäjoen, Raahen ja Siikajoen selvitysalueella vajaan 35000.

Ydinvoimalan aluetaloudelliset vaikutukset

Ydinvoimalaitoshankkeella on erittäin merkittävät välilliset ja välittömät taloudelliset vaikutukset kuntatalouteen ja aluetalouteen sekä laitoksen rakentamis- että käyttövaiheessa. Rakennusaikaisten suorien työllisyysvaikutusten on arvioitu olevan noin 25.000 henkilötyövuotta. Enimmillään ydinvoimalaa rakentaa 4000 ihmistä. Käytön aikaisia työpaikkoja arvioidaan syntyvän 400-450 henkilölle, lisäksi vuosihuollon sekä kerrannaisvaikutusten työpaikat.

Rakentamis- ja käyttövaiheessa osa työntekijöistä asuu laitoksen sijaintikunnassa ja lähikunnissa käyttäen työssäkäyntialueella sijaitsevia ja sinne rakennettavia yksityisiä ja julkisia palveluita. Kuntien sijainti, kantomaa ja vetovoimaisuus ratkaisevat, mihin kuntiin työntekijät asettuvat asumaan ja vahvistamaan verotuloa. Kunnallisveroja on Pyhäjoen kunta laitoksen sijaintikuntana arvioinut karttuvan investoinnin johdosta laitoksen elinkaaren aikana 160-200 miljoonaa euroa.

Kunnalle tilitettävät kiinteistöverot laitoksesta tulevat nykyisen lainsäädännön mukaisesti sijaintikunnalle, vaikka investoinnin toteuttamisen vaatimat mittavat infrastruktuuri- ja julkisen palvelun kustannukset ovat ylikunnallisia ja valtakunnallisia. Kiinteistöverot sijaintipaikkakunnalle Pyhäjoelle arvioidaan olevan 3-5 miljoonaa euroa vuodessa ja ydinvoimalaitoksen elinkaaren (60 vuotta) aikaiset kiinteistöverot ovat 140-180 miljoonaa euroa.

Välilliset työllisyysvaikutukset työssäkäyntialueella ovat hankkeen johdosta 28 000-36 000 henkilötyövuotta. Ydinvoimalan rakentaminen vahvistaa työssäkäyntialueen väestöpohjaa arviolta 1000 hengellä. Hanke tuo mukanaan työmahdollisuuksia koulutetuille paluumuuttajille ja nuorille sekä vahvistaa talousalueen palvelujen säilymistä ja kehittämistä.

Laitoksen sijoituskunnalle ja seudulle tulee uusia vastuita hankkeen myötä. Hankkeen voidaan katsoa olevan ylikunnallinen, ylitaakunnallinen, valtakunnallinen suurhanke, jonka toteutuksen vaatimat yhteiskunnalliset satsaukset ja sitoumukset ovat merkittävät ja nykyisistä kuntarajoista riippumattomat.

Hanke sijoittuu Pyhäjoen ja Raahen kuntiin

Pyhäjoen kunta ja Raahen kaupunki ovat olleet suurhankkeeseen liittyvässä kaavoitustyössä mukana. Pyhäjoki on virallinen laitoksen sijaintikunta, kaavoitustyössä osallisena on myös Raahen kaupunki, koska osa hankkeen rakenteista sijoittuu Raahen kaupungin puolelle.

Hanhikiven ydinvoimalaitosalue sijaitsee Pyhäjoen kunnan ja Raahen kaupungin raja-alueella Hanhikivenniemessä. Alue sijoittuu noin 20 kilometriä Raahen keskustasta lounaaseen ja noin 7 kilometriä Pyhäjoen keskustasta pohjoiseen. Osayleiskaava-alueen pinta-ala on noin 1539,09 hehtaaria. Pyhäjoen kunnan alueelle osayleiskaavasta sijoittuu 1126,06 hehtaaria.

Hanhikivenniemi ja ydinvoimalaitosalue sijaitsee

Pyhäjoen

Parhalahden kylästä, noin 4 km:n etäisyydellä.

Raahen kylistä/kaupunginosista etäisyydet ovat

Hurnasperä 5 km,

Piehinki 8 km,

Arkkukari/Haapjoki 11 km ja

Saloinen 15 km.

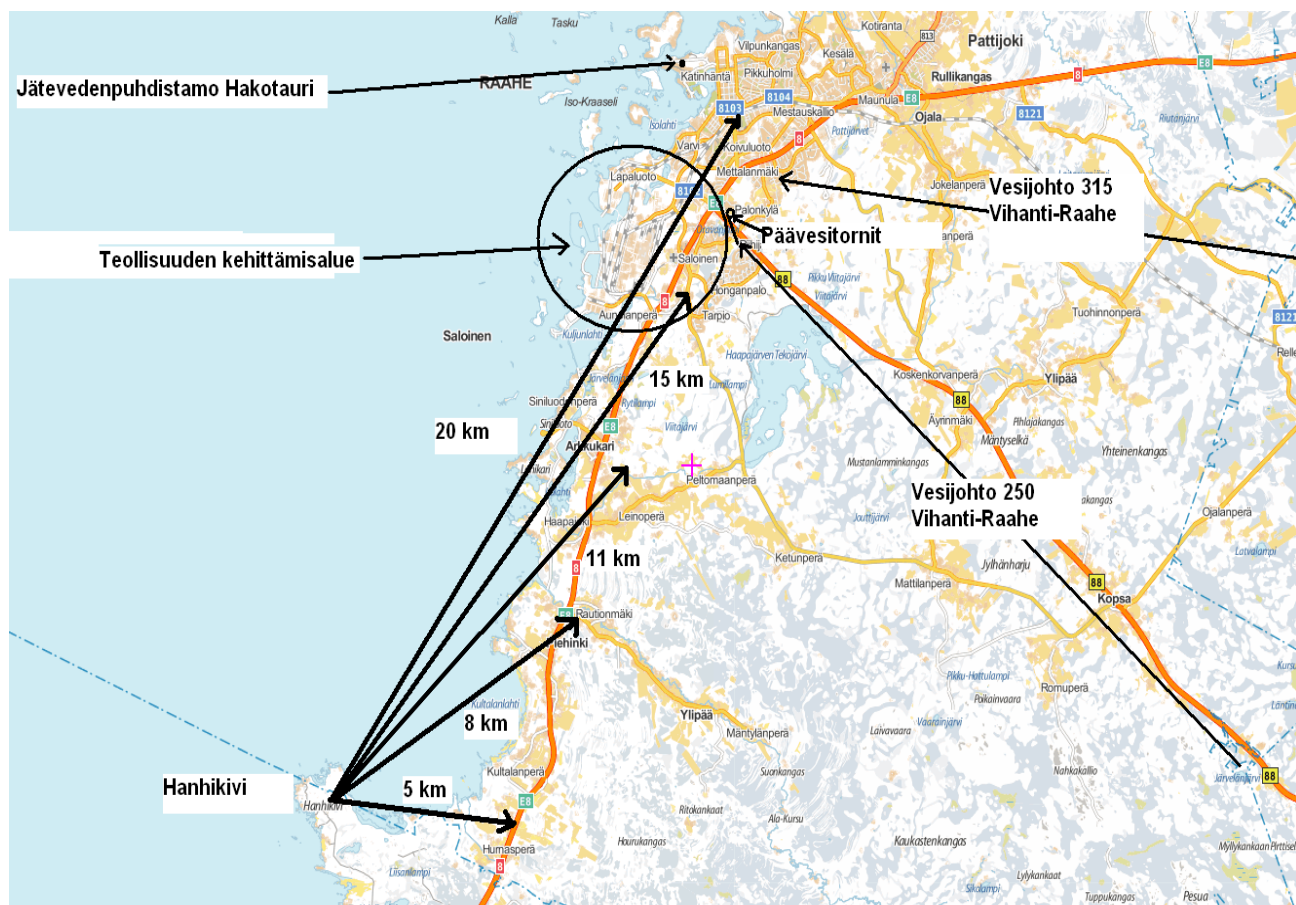
Hanhikivenniemeltä matkaa VT 8:lle on neljä kilometriä ja sähkönsiirron kantaverkkoon noin 20 kilometriä.

Raahen jäteveden puhdistamolle matkaa olisi 21 km linnutietä ja 31 km maantieyhteyden kautta.

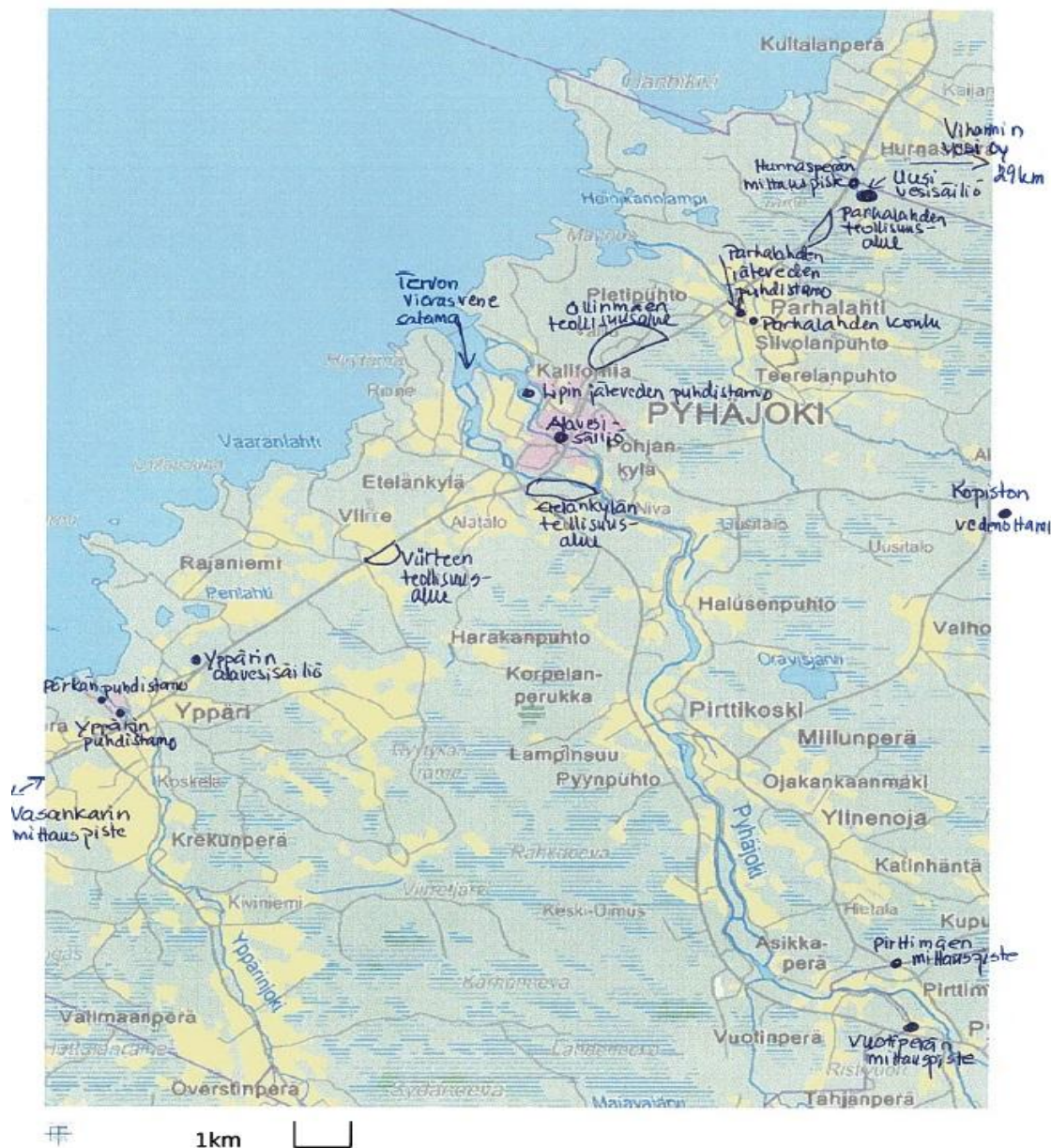
Rakennettavalla Hanhikiven ydinvoimalaitoksella ja SSAB:n Raahen tuotantolaitoksilla on vain 15 km etäisyyttä toisistaan. Suurhankkeisiin nojautuva yritystoiminta pyrkii hyödyntämään näiden molempien läheisyyttä. Pyhäjoen kunta kehittää omaa teollisuusaluettaan nojaten ydinvoimalan paikalliseen kasvupotentiaaliin ja Raahen kaupunki kehittää SSAB läheisyydessä olevaa teollisuusaluetta, koska toimialalla on kasvupotentiaalia tulevaisuudessakin.

Pitemmällä aikavälillä tarvitaan kuntavetoisia investointeja vahvistamaan ja turvaamaan yritystoiminnan perusedellytyksiä, ylikunnallista infrastruktuuria, josta esimerkkeinä käyvät erityisesti satama, logistiikka ja muu kunnallistekniikka. Kuntien konsernijohtamista suoraviivaistamalla voidaan saada mittavia hyötyjä paikallisesti veronmaksajille ja vahvistaa uusien työpaikkojen syntymistä nojautuen yritysten kilpailukykyyn. Tavoitteena tulee olla julkisvetoisten investointien päällekkäisyyden estäminen.

Ydinvoimalan perustamisvaiheessa vesihuollon ja jätevesihuollon toteuttamistavassa kuntien yhteistyö ei ole johtanut optimaaliseen kuntien resurssien hyödyntämiseen.

Kuvio 15. Hanhikiven ydinvoimalan sijoittuminen Raahen kaupungin yhdyskuntatekniikan näkökulmasta, karttakopio Raahen kaupungin yhdyskuntatekniikka

Kuvio 16. Hanhikiven ydinvoimalan yhdistäminen Pyhäjoen rakennettavan yhdyskuntatekniikan näkökulmasta, karttako-
pio Pyhäjoen kunta

10 Kuntalain ja toimintaympäristön muutokset perustana hallinnon muu- tokselle

10.1 Kuntien hallintojärjestelmän muutos

Keskeiset kunnan toiminnalliset ja johtamisen kehittämistarpeet liittyvät toimintaympäristön muutokseen, väestökehitykseen, kuntien tehtävien muutokseen ja kuntien erilaistumiskehitykseen, kunnan toiminnan monimuotoistumiseen, kunnan taloudenhoidon haasteisiin, sähköisiin toimintamahdollisuuksiin sekä EU-kilpailuoikeuden vaatimuksiin.

Kuntatalouden tasapainon varmistaminen tulevaisuudessa korostuu erityisesti ikärakenteen muutosten ja muuttoliikkeen johdosta, jotta varmistetaan kunnan mahdollisuudet järjestää palveluja ja huolehtia niiden rahoituksesta. Vaatimukset ovat vahvistuneet asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien sekä luottamustoimen hoitamista koskevien edellytysten lisäämisestä sekä poliittisen ja ammatillisen johtamisen vahvistamisesta sekä työnjaon selkeyttämisestä. Kuntarakenteen muutokset luovat paineita uudistaa myös kunnanosahallintoa.

Kunta- ja palvelurakenteen valtakunnallisesti toteutetut ja toteutettavat linjaukset ja ohjaus lisäävät tarvetta suunnitella ja ohjata kunnan toimintaa kokonaisuutena niin, että kunnan strateginen suunnittelu ja omistajaohjaus ovat vahvoja ja selkeitä. Tarve suunnitella ja ohjata kunnan toimintaa kokonaisuutena edellyttää kunnan strategisen suunnittelun ja omistajaohjauksen vahvistamista.

Vaatimuksen kuntien toiminnan uudistamiseen ovat valtakunnallisissa keskusteluissa ja lainsäädännössä pinnalla. Meneillään oleva kuntalain kokonaisuudistus tähtää luottamushenkilöorganisaation ja ammatillisen johdon työnjaon uudistamiseen. Kuntajaon muutoksen pohdinta ja Raahen seudun kuntajakoon liittyvä selvitystyö on tuonut esille tarpeen uudistaa myös kuntajohtamisen edellytyksiä, organisaatorakennetta ja tehtävienjakoa.

Yhteiskunnan kannalta ja kuntalaisten palveluiden toimivuuden ja arjen turvallisuuden kannalta tärkeät päätökset tehdään kunnassa. Kuntalain uudistamisen myötä mahdollistuvat uudet johtamisen ja kuntalaisten osallistumisen tavat tuovat uusia näkökulmia ja tietoa perinteisten johtamismallin ja päätöksenteon rinnalle. Myös kestävästi johdetun kuntatalouden näkökulmasta päätöksenteon vaikutuksien arviointia tulee tehdä kuntatasolla aiempaa perusteellisemmin ja monipuolisemmin.

Kuntien johtamisen mahdollisuudet, sääntöjen kautta määriteltävät toimivaltuudet, keskinäinen luottamus ja päätöksenteon johdonmukaisuus vahvistavat kuntien yhdistymisestä saatavia hyötyjä ja minimoivat osaltaan yhdistymismuutokseen liittyviä riskitekijöitä.

Kuntien johtaminen on kuntalain uudistamisen jälkeenkin poliittisen ja ammattimaisen johtamisen yhdistelmä. Se vaatii osapuolten vahvaa ja hyvää yhteistyötä, selkeää työnjakoa, myös poliittiselta johdolta riittävästi ajankäyttömahdollisuutta, kuntakonsernin vahvaa johtamisotetta, omistajaohjaamista ja selkeää omistajapolitiikkaa, tahdonilmaisukykyä. Uusi kuntalaki korostaa kuntalaisten osallistumistapojen kehittämistä, laadukasta ja tehokasta kunnan vastuulla olevaa palveluiden järjestämistä ja tuottamista.

Kuntajaon uudistamisen yhteydessä on ollut tärkeää pohtia kuntien toimintojen nykyistä organisointitapaa ja johtamisen malleja.

Valtiovarainministeri Jutta Urpilainen asetti 25.4.2014 työryhmän valmistelemaan pormestarin suoran vaalin ja alueellisen toimielimen vaalin mahdollistamista kunnissa. Työryhmän työskentelyaika päättyy 31.3.2015.

Tämän kuntarakenneselvityksen toteuttamistavan, sisällön ja tavoitteen kannalta erityisesti alueellisen toimielimen tehtävän ja valinnan pohtiminen avaa mielenkiintoisen näkymän kansalaisten aktivoimiseen myös kuntavaaleihin. Lisääntyvä kiinnostus omaan elinpiiriin ja arjen toimivuuteen liittyvissä asioissa lisää tietoisuutta kuntavaalien ja demokraattisen toimintamallin vahvuuksista.

Maaseutuvaikutusten arviointi-tutkimus ja Raahen aktiivinen osallistuminen Kuntaliiton johdolla toteutettavaan Kuntalaiset Keskiöön (KUKKE) –hankkeeseen antavat mahdollisuuksia löytää entistä vahvempi tapa ottaa kuntien eri osissa asuvat ihmiset mukaan koko alueen elinvoimaisuuden osatekijöiden vahvistamistyöhön. Molempien hankkeiden kautta saatu tietous ja innovatiivinen ote kehittämiseen näkyvät tämän kuntarakenneselvityksen sisällön muotoutumisessa. Molempien hankkeiden töiden tulokset linkitetään kuntarakenneselvityksen aineistoon ja niitä hyödynnetään täysipainoisesti jatkotyöskentelyssä.

10.2 Kuntalain uudistaminen, keskeiset kohdat

Tarkoitus on, että uusi kuntalaki astuu voimaan vuoden 2015 alusta. Selvitysalueen kuntien mahdollisessa yhdistymisessä voidaan hyödyntää uutta kuntalakiä täysipainoisesti. Valtakunnallisen jatkotyöstämisen kohteena olevat kuntien johtamismallin ja alueellisen toimielimen toiminnan kehittäminen saavat todennäköisesti lisäsisältöä vuoteen 2017 mennessä.

Valtuusto

Valtuusto on kunnan ylin toimielin ja määrittää **kuntastrategian**, jonka laatiminen tulee uudessa kuntalais-**lakisääteiseksi**. Kuntastrategiassa valtuusto määrittää kaikkea kunnan toimintaa koskevat pitkän aikavälin tavoitteet, päättää konsernin ohjaamisesta ja omistajapolitiikan sisällöstä. Valtuusto päättää valtuuston koosta, vain valtuutettujen määrän alaraja säädetään lailla. Vaaliajankohta muuttuu huhtikuuksi aiemman lokakuun sijaan ja valtuustokausi alkaa kesäkuun alussa.

Valtuustolla tulee olemaan edelleen oikeus asettaa toimielimiä ja muotoilla kunnanhallituksen alaista toimielinorganisaatiota. Kuntalain sisältämän säätelyn kannalta pakollisia toimielimiä ovat vain kunnanhallitus ja tarkastuslautakunta, mutta kunnassa voi olla muitakin toimielimiä, lautakuntia tai niiden sijasta valiokuntia, johtokuntia, jaostoja ja toimikuntia. Siis kuntakohtainen toimielinorganisaatio voidaan rakentaa kuntalain estämättä ja sen nimenomaisessa mahdollistavassa hengessä, monipuoliseksi ja kunnan omia tavoitteita tukevaksi johtamistavaksi.

Uuden kuntalain mukaan valtuusto päättää valtuutettujen määrästä, minimikoko valtuustolle on 20001-50000 asukkaan kunnalle vähintään 43, valtuutettujen enimmäismäärää ei laissa säädelä.

Alueellinen toimielin

Uudessa kuntalaisissa mahdollistetaan alueellisten toimielimien perustaminen ja niiden toiminta. Valtuusto voi asettaa esimerkiksi alueellisia johtokuntia (tai lautakuntia) edistämään kunnan osa-alueiden asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksia. Tarkoituksena on kunnan päätöksentekoon vaikuttaminen ja kunnan osa-alueen kehittäminen. Näin mahdollistetaan alueellisen toimielimen mahdollisuus lausua kuntastrategian sisällöstä ja muista asioista, jotka voivat vaikuttaa huomattavasti kunnan asukkaiden ja palvelu käyttäjien elinympäristöön, työntekoon tai muihin oloihin. Muista alueelliselle toimielimelle annettavista tehtävistä määriteltäisiin valtuuston hyväksymässä hallintosäännössä. Alueellisten toimielinten valitseminen vaaleilla ei toistaiseksi ole vielä mahdollista (vrt. edelle).

Kuntastrategia

Valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategia on pakollinen (uusi kuntalaki) asiakirja, väline, jolla valtuusto ennakoi kunnan toiminnan ja toimintakentän muutoksia ja parantaa laajojen kokonaisuuksien hallintaa. Sektorikohtaisten strategiatasoisten suunnitelmien tarvetta ei enää jatkossa ole. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon

- 1) kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen;
- 2) palvelujen järjestäminen ja tuottaminen;
- 3) kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet;
- 4) omistajapolitiikka;
- 5) henkilöstöpolitiikka;

6) kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet; sekä

7) elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen

Vähintään kerran valtuustokaudessa tarkistettava kuntastrategia tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategia luo perustan kunnan talousarvion ja –suunnitelman laatimiselle.

Kunnanhallitus ja muut toimielimet

Perinteisesti kunnissa toimii valtuuston alaisuudessa kunnanhallitus ja lautakunnat. Uusi kuntalaki mahdollistaa ja kannustaa johtamisjärjestelmän uudistamiseen. Valtuuston johtamis- ja ohjauskeinojen vahvistamiseksi sen alaiset toimielimet voivat kunnan niin halutessa muodostua valtuutetuista ja varavaltuutetuista, jotka mittauttavat onnistumistaan neljän vuoden välein kuntavaaleissa. Tällöin lautakunnasta voidaan käyttää nimitystä valiokunta. Valtuustolla on mahdollisuus vaihtaa toimielinten jäseniä, mikäli he eivät nauti valtuuston luottamusta.

Valtuusto voi asettaa alueellisia lautakuntia tai johtokuntia edistämään kunnan osa-alueen asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksia. Valtuusto voi päättää, että alueellisen toimielimen jäsenet tai osa jäsenistä valitaan kunnan asianomaisen osa-alueen asukkaiden esityksestä (vrt. edelle).

Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta valtuuston hyväksymän kuntastrategian mukaisesti. Kunnanhallituksen jäseniä voidaan valita lautakuntien tai valiokuntien puheenjohtajiksi, jolloin puhutaan puheenjohtajamallista.

Kunnanhallituksen puheenjohtaja johtaa poliittista yhteistyötä, hänellä voi olla myös muita valtuuston hallintosäännössä määrittämiä tehtäviä. Kunnanhallituksen puheenjohtajana voi toimia pormestari, jonka valtuusto valitsee. Pormestari voi olla myös valtuuston ulkopuolinen henkilö, jos valtuusto niin päättää. Pormestari valitaan enintään valtuuston toimikaudeksi ja nimike voi olla muukin kuin pormestari. Tässäkin tapauksessa kyseessä on kunnanhallituksen puheenjohtajana toimiva luottamushenkilö. Kunnassa voi olla joko kunnanjohtaja tai pormestari, ei molempia.

10.3 Selvitysalueen kuntien nykyinen johtamismalli, poliittinen ja luottamushenkilöjohtaminen

Selvitysalueen kunnat ovat rakentaneet hallintojärjestelmänsä perinteisellä tavalla. Valtuuston alaisuudessa toimii kunnanhallitus (Raahessa kaupunginhallitus) ja kunnanhallituksen alaisuudessa lautakunnat. Kuntakonserni muodostuu kuntien kokonaan tai osittain omistamista yhtiöistä tai muista yhteisöistä, jotka toimivat kuntakohtaisesti ja ovat kuntien toiminnan kokonaisuuden kannalta tässä mielessä keskenään päällekkäisiä.

Eriyisenä ongelmana on keskusteluissa ja muutamissa kuntarakenneselvityksen työryhmissä nousut esille selvitysalueen kokonaisuuden, asukkaiden ja yritysten toiminnan kannalta oleellisen kuntakonsernin omistajaohjauksen vahvistamisen tarve ja uhka seutuyhteistyön heikentymisestä nyky muodossaan.

Mikäli voitaisiin toimia yhtenä kuntana, sosiaali- ja terveystoimen kuntayhtymä ja keskiasteen koulutus-kuntayhtymä (Merijärven kunta lisäksi mukana) lakkaisivat, synergia ammatillisen aikuiskoulutukseen vahvistuisi (nyk. Raahen nykyisin omistama osakeyhtiö), yhteinen toiminnan strateginen päämäärä löytyisi ja vahvistuisi ja hallinnon kustannuksia säästyisi.

Esimerkki erityisen haasteellisesta tilanteesta on kuntalaisten kannalta keskeisen vesi- ja viemärihuollon järjestämis- ja toteuttamisvastuun kokonaisuohjauksen toimimattomuus. Kyseessä on asukkaiden ja yritys-

ten kannalta kuntien perustehtävään kuuluva asiakokonaisuus, joka toimii kuntien vastuulla ja valvonnassa, osana kuntakonserneja. Asian tekee erityisen ajankohtaiseksi ydinvoimalan vaatiman perusinfran rakentamisen kautta mahdollistuva hyöty alueen asukkaille.

10.4 Työryhmien pohdintaa

Kuntarakenneselvityksen kuntajohtajien työryhmä

Kuntajohtajat ovat työryhmässään visioineen mahdollisen uuden kunnan organisaatorakennetta uuden kuntalain mahdollistamassa muodossa. Vaikka kuntaliitokseen liittyy monia kuntalaiskeskusteluissa ilmi tulevia pelkoja, on kuitenkin tärkeää ottaa huomioon se, että väestö siirtyy ajan saatossa eri asuinpaikoille joka tapauksessa, reuna-alueet autioitumista ei pidä kiihdyttää, vaan tärkeää on etsiä keinoja, joilla maaseutu pidetään asuttuna.

Johtamisjärjestelmän uudistamisessa on hyvä lähteä kehittämään yhden johtajan järjestelmää. Kuntajohtajien tehtävistä pitää kuntarakennelain mukaan keskustella ennen mahdollista liitosta. Uusi kuntalaki mahdollistaa uudenlaisen kuntaorganisaation muodostamisen. Lautakuntien ja kunnanhallituksen muodostamisessa voitaisiin toteuttaa valiokunta- ja puheenjohtajamallia. Uusi kunnanhallitus voisi jakautua jaostoiksi, ja toimialoja johdettaisiin vahvasti ja asiantuntijamaisesti valtuuston asettamien strategisten tavoitteiden mukaisesti. Kuntaa voisi johtaa joko pormestari tai kunnanjohtaja. Operatiivisen organisaation ja poliittisen organisaation yhteistyö korostuu entisestään.

Kuntajohtajien työryhmä näkee hyvänä mahdollisen kuntarakenteen muutoksen yhteydessä toteutettavan yhden johtajan vaihtoehdon, joka voisi mahdollisesti olla myös pormestari, sekä poliittisen organisaation järjestäytymisen valiokuntamallilla.

Demokratia ja johtaminen – työryhmä

Kuntajakoselvityksen Demokratia ja johtaminen –työryhmä näki tulevaisuuden kuvanaan 2030-luvulle Raahan seudun alueellisen tiivistymisen ja sellaisen toimivan kuntarakenteen, joka tähtää koko seudun tasapainoiseen kehittämiseen. Työryhmä näki tarpeelliseksi edistää selvitysalueen kuntien alueellista yhteistyötä niin, että alueella olisi yksi vahva aluejohto, joka toteuttaa koko alueen tasapuolisen kehittämisen ja alueellisen yhteistyön. Valtion taholta tulevaa pakkoliitos pyrittäisiin välttämään kehittämällä valmiita toimintamalleja ja kaksitasoista kuntaorganisaatiota.

Työryhmän näkemyksen mukaan yhteinen aluevaltuusto ja alueelliset asiantuntijavaluokunnat korvaisivat aiemmat kunnalliset toimielimet. Lisäksi alueella toimisi keskitetysti johdettu mutta hajautetusti organisoitu tukipalvelukokonaisuus päällekkäisten toimintojen poistamiseksi.

Kunnilla olisi yhteinen veroprosentti, vaikka kunnat toimisivat itsenäisinä. Lähtökohtana olisi ihmisten hyvä ja sujuva arki. Kehittäminen tukisi työryhmän käsityksen mukaisesti tasapuolisesti koko aluetta. Alueellinen yhteistyö olisi nykyistä taloudellisempaa ja mahdollistaisi taloudellisten resurssien kohdentamisen aluetta kehittäviin toimenpiteisiin ja palveluiden ylläpitämiseen. Alueellinen yhteistyö mahdollistaa asukkaiden virallisen asioinnin lähempänä, esim. Pyhäjoen perukoilta voidaan asioida Vihannissa, mikä tukee maaseutuasumista. Alue pysyisi elinvoimaisempana, kun käytetään alueella olevia palveluja. Palvelujen laajuus säilyisi ja kehittyisi.

Työryhmä havainnoi myös optimaalisen alueellisen yhteistyön kehittämisen esteitä ja ei-toivottuja vaikutuksia:

Alueellisen yhteistyön kehittämisen esteet:

- vanhoihin toimintamalleihin kangistunut päätöksenteko (puoluepolitiikka, kyläpolitiikointi jne.)
- uskalluksen puute
- liiallinen sitoutuminen nykyisiin kuntarajoihin (alue tärkein, ei kunta)
- mahdollinen luottamus pula toisiaan kohtaan
- Demokratia - kuunnellaanko kuntalaisia oikeasti, joitakin kuunnellaan, joitakin ei -

Alueellisen yhteistyön ”ei toivottuja” -vaikutuksia:

- asioita ajetaan edelleenkin oman entisen kunnan näkökulmasta, ei laajemmin
- syrjäisemmät alueet jäävät ”paitsioon”, jos alueellinen kehittäminen ei toteudu tasapuolisesti ja aidosti

Kuntajakoselvittäjän toteamus: Työryhmä näkee alueen yhteisen hallinnon ja talouden tärkeän merkityksen alueen hyvinvoinnin ja elinvoimaisuuden näkökulmasta. Nykyinen lainsäädäntö ei kuitenkaan mahdollista työryhmän mielenkiintoista kahden kuntatason organisoitumismallia.

11 Selvitysalueen kuntien elinkeinojen kehittämissyhteistyö ja elinkeinojen potentiaali

Kuntarakenneselvitystä varten on poimittu tietoja selvitysalueen (seudun) yhteisestä elinkeinostrategiasta ja muusta saatavilla olevasta materiaalista. Lisäksi kuntarakenneselvityksen työryhmä ”Elinvoima, alueen kehitys ja kilpailukyky” on työstänyt aihepiiriä.

Selvitysalueen kunnat ovat solmineet yhteistyösopimuksen seudun yhteisestä elinkeinojen edistämistoinnasta. Toiminta on järjestetty Raahen kaupungin organisaatioon isäntäkuntamallilla, jota johtaa **yhteinen seudullinen kehittämislautakunta**.

Kehittämislautakunnan tarkoituksena on yhteistyössä selvitysalueen kuntien, elinkeinoelämän, aluekehitysviranomaisen sekä muiden viranomaisten ja järjestöjen kanssa edistää seudun kehitystä ja huolehtia sen edunvalvonnasta käyttäen hyväksi alueiden kehittämisestä annetun lain suomina mahdollisuuksia.

Kunnanjohtajat muodostavat seututiimin, jossa käsitellään yhteisiä elinkeino- ja kehittämishankkeita ja hankeaihoita.

11.1 Elinkeinoyhteistyön keskeiset painopisteet

Toimintaympäristö

Alueen menestymisen edellytykset todetaan olevan vahvasti sidoksissa toimintaympäristöön, minkä alueen kunnat voivat asukkailleen ja alueella toimiville yrityksille tarjota. Toimintaympäristön kehittämisessä tavoitellaan asuin ympäristöjen kehittämistä, yritystoimintaan varattujen alueiden toimivuutta ja yhteistyötä maankäytön suunnittelussa. Tavoitteena on, että toimintaympäristö takaa yrityksille optimaaliset olosuhteet, kumppanit ja julkisen sektorin tukitoimet, joilla yritykset voivat kehittää omaa toimintaansa.

Alueen kehittämistoimenpiteitä toteuttavien organisaatioiden yhteistyössä tavoitellaan avoimuutta ja toisiaan täydentävää toimintaa. Kriittinen tekijä alueen kilpailukykyyn turvaamisessa on toimenpiteiden kohdistaminen osaavan työvoiman saamiseen ja nykyisen työvoiman säilyttämiseen alueella. Alueen vetovoimaisuuden vahvistamiseksi kaikkien toimijoiden toteuttamien toimenpiteiden täytyy olla linjassa alueen

halutun imagon kanssa. Alueen saavutettavuus turvataan huolehtimalla tiestön ja rautatien ylläpidosta ja peruskunnostuksesta sekä tietoliikenneväylien kilpailukykyisestä kapasiteetista yritystoiminnan käyttöön.

Kansainvälisyys

Kansainvälisyyden edistämiseksi tarvitaan yhteistyötä ja verkostoja, joissa on mukana alueen yrityksiä ja yhteisöjä. Yritysten kansainvälistymistä edistetään hyödyntämällä jo olemassa olevia kansainvälisiä verkostoja ja rakentamalla uusia yhteistyöverkostoja, joiden tavoitteena on kansainvälisen liiketoiminnan kehittäminen. Koulutusta lisäämällä ja suuntaamalla saadaan aikaan asennemuutos, joka on kansainvälistymisen edellytys. Erilaisten kulttuurien ja kielten tuntemus edesauttaa suvaitsevaisuuden lisääntymistä.

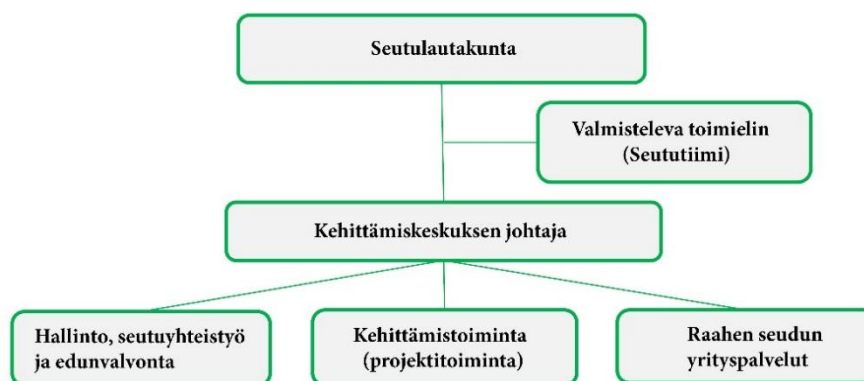
Elinkeinojen monipuolistaminen ja yrittäjyys

Alueen elinkeinorakennetta voidaan monipuolistaa edistämällä kasvuyritysten toimintaa, lisäämällä yritysten määrää ja panostamalla metalliin ja muiden toimialojen toimintaedellytyksiin. Elinkeinoelämän monipuolistamista vahvistetaan tarjoamalla tukea yritysten perustamiseen, esille nouseviin erityiskysymyksiin ja rahoitusneuvontaan. Esimerkiksi matkailu- ja palvelutoimialojen yritysten syntyminen alueelle palvelee yritystoiminnan lisäksi myös alueen asukkaita ja lisää alueen vetovoimaisuutta. Nousevina toimialoina seutukunnassa voidaan nähdä myös kaivannais- ja energiategollisuuden ympärille syntyvä yritystoiminta. Yrittäjyys ja yritysilmapiirin vahvistaminen on haaste, johon kaikkien kehittämistoimijoiden on tartuttava päätäväisesti.

11.2 Yhteistyöorganisaatio

Selvitysalueen kunnat ovat perustaneet yhteisen seudullisen elinkeinojen kehittämisorganisaation.

RAAHEN SEUTUKUNNAN KEHITTÄMISKESKUS/ ORGANISAATIOKAAVIO

Kuvio 17. Raahen seudun kehittämiskeskus, organisoituminen

Raahen seutukunnan kehittämiskeskuksen TALOUSARVIO 2014

Kehittämiskeskuksen vuoden 2014 talousarvion loppusumma on noin 1,2 miljoonaa euroa. Jäsenkunnilta perittävä osuus on **19,31 €/asukas**, yhteensä **667 718,00 €**.

Kunta	€
Pyhäjoki	63 990,00
Siikajoki	108 106,00
Raahe	495 622,00
Yhteensä	667 718,00

Kuvio 18. Kuntaosuudet vuodelle 2014

Haasteen yhteistoiminnalle antaa sekä kuntien keskinäinen kilpailu asukkaista ja yrityksistä että tarve toiminta-alueena pärjätä kilpailussa selvitysalueen ympäröivän talousalueen alueen kanssa. Raahen seutualueena kilpailee vetovoimaisuudesta naapureiden, kuten Ylivieskan ja Oulun seutujen kanssa. Järkevän yhteistyön rakentaminen ja tiivistäminen tuo hyvinvointia koko maakunnalle.

11.3 Kuntien yhteinen elinkeinostrategia

Seudun yhteinen elinkeinostrategia on valmistunut vuonna 2009. Strategiatyön tavoitteena oli luoda sellainen strategia- ja toimintaympäristö, johon kaikki alueen toimijat voivat sitoutua aiempaa paremmin. Tavoitteena on ollut entistä pitkäjänteisempi elinkeinopolitiikka ja eri kehittäjäorganisaatioiden omistajaohjauksen tehostaminen.

Seudullisen elinkeinostrategian ja siihen liittyvän seutukunnan pitkäjänteisen kehittämisen linjaamista varten muodostettiin vuonna 2008 erityinen elinkeinostrateginen työryhmä määrittelemään seutukunnan elinkeinopolitiikan linjaukset ja yhteiset tavoitteet. Tavoitteeksi asetettiin seudun yhteisen elinkeinostrategian toteuttaminen, seudun kehittämistyön yhteisen tahtotilan vahvistaminen ja kehittämisvoimavarojen keskittäminen alueen vahvuuksiin.

Strategiatyön keskeisiä tuloksia

Strategiatyössä vv. 2008- 2009 alueen väestökehitys ja –ennuste todettiin keskeiseksi strategisten tavoitteiden toteutumista haittaavaksi tekijäksi pitkällä tähtäimellä. Alueella tehtävät toimenpiteet vetovoimaisuuden ja viihtyvyyden edistämiseksi todettiin ensiarvoisen tärkeiksi alueen asukasluvun kehityksen suunnan muuttamiseksi positiiviseksi.

Suora lainaus strategiaohjelmasta:

”Alueella tarjottavan ammatillisen koulutuksen oikeinsuuntaamisen merkitys korostuu tulevaisuudessa. Koulutusjärjestelmän tulee kyetä tuottamaan alueen elinkeinoelämän tarpeisiin koulutettua, hyvin motivoitunutta ja elinikäisen oppimisen sisäistänyttä osaavaa työvoimaa. Sama koskee ammattikorkeakoulu-, korkeakoulu- ja yliopistotasojen tutkintoon johtavien oppilaitosten koulutustarjontaa. Työvoimamarkkinat ovat muuttumassa entistä nopeammin. Tulevaisuudessa työvoima liikkuu alueiden välillä ja kansainvälisesti entistä helpommin. Liikkuvuuden lisääntyminen luo haasteen pienille kaupunkiseuduille ja harvaan asutuille alueille: millä keinoilla voidaan varmistaa alueen vetovoimaisuus, kilpailukyky ja elinvoimaisuus?

Näistä toimenpiteistä riippumatta, väestömäärästä johtuen, seutukunnan alueelle tulee tulevaisuudessa kyetä imuroimaan osaavaa työvoimaa myös alueen ulkopuolelta. Tällöin työvoiman rekrytoinnin tulee pu- reutua myös työperäiseen maahanmuuttoon. Tämä edellyttää julkisilta palvelujen tarjoajilta ja elinkei- noelämältä kansainvälisyysvalmiuksien kehittämistä ja kaikilta seutukuntalaisilta suvaitsevuu- tta ja pyrki- mystä ymmärtää vieraita kulttuureja ja kieliä.”

Alueen vahvuudet, strategia 2009-2015

”Metallitoimialan osaaminen - ja koko toimialan volyyymi - on alueen selkein ja suurin vahvuus. Metallitoi- mialan merkitys Raahen seutukunnan koko työpaikkavarannosta on noin kolmannes.

Softpolis-toimintaympäristö ICT-osaamisen keskittymänä on koonnut ympärilleen yrityksiä, joiden edelleen kehittyminen mahdollistaa uusien työpaikkojen ja yritysten syntymisen seutukuntaan.

Kansainvälisyyden vahvistamiseksi on käytettävissä tietokanta merkittävästä osasta alueen yritysten, yh- teisöjen ja kuntien kansainvälisistä yhteyksistä. Tätä tietokantaa täydentämällä ja hyödyntämällä seutu- kunnan toimijoiden kansainvälisiä verkostoja ja yhteistyötä voidaan laajentaa parantamaan alueen yritys- ten sijoittumista markkinoille.

Raahen sataman investoinnit luovat valmistuessaan mahdollisuuden merilogistiikan osaamisen hyödyntä- miseen kilpailuetuna alueelle sijoittuville yrityksille. Raahen satama-alueen kehittäminen yhdeksi Peräme- ren meriliikenteen logistiikkakeskukseksi on tulevaisuuden suuri tavoite, joka edellyttää myös yritystoimin- nalle varattujen alueiden sijoittumista sataman välittömään läheisyyteen.

Raahen seutukunnan alueella toimiville yrityksille ja yritystoimintaa suunnitteleville tahoille on seutukun- nassa varsin kattava yrityspalveluja tarjoava verkosto, jonka sisältää löytyy asiantuntija-apua niin yritys- toiminnan käynnistämässä, liiketoiminta- ja teknologiaosaamisen vahvistamisessa, toimitiloihin ja työ- voimaan liittyvissä kysymyksissä kuin koulutuksen, verotuksen ja rahoituksen erityiskysymyksissä. Kattavan verkoston veturina toimii Raahen seudun yrityspalvelut (huom: toimii osana kehittämiskeskuksen organi- saatiota).

Yritysten tukipalveluja tuottavien kunnallisten organisaatioiden uudelleen järjestäminen ja yhteistyön tii- vistäminen on strategian toteutuksen onnistumiselle äärimmäisen tärkeää, eikä kriittistä tarkastelua eri organisaatioiden yhdistämisestä entistä tehokkaammiksi palvelukokonaisuuksiksi järkevällä tavalla voida sulkea pois. Tärkeintä on elinkeinojen ja alueen kehittämisen kannalta kustannustehokas ja asiantunteva palvelukokonaisuus. Tätä palvelukokonaisuutta täydentää seutukunnassa tarjottava, alueen elinkeinoelä- män tarpeita palveleva ammatillinen koulutustarjonta.”

Näitä seudun elinkeinostrategiatyössä keskeiseksi todettuja vahvuuksia voidaan edelleenkin pitää keskei- sinä asioina. Tosin ammattikorkeakoulujärjestelmän muutoksista johtuen OAMK:n Raahen yksikkö on lak- kautettu kunnista suoraan riippumattomista syistä, vaikka sen toiminta yritysten toimintaympäristön vah- vistamiseksi strategiatyössä todettiin tärkeäksi, jotta yritysten ja oppilaitosten välisen innovaatiotoiminnan kehittyminen tehokkaaksi innovaatioympäristöksi voidaan turvata. Tätä innovaatioympäristöä täydentää tiivis yhteistyö Oulun Yliopiston ja muiden korkeakoulujen välillä. Oppilaitosten neuvottelukuntien ja ohja- usryhmien toimintaan tulee edelleen aktivoida yritysten edustajia.

Vuoden 2009 jälkeen Raahen seudulla on kehitys edennyt strategiatyössä arvioidulla tavalla. Uusina toimi- aloina alueelle on syntynyt vahva energiateollisuuden investointi”ryntäys”. Tuulivoimalayhtiöiden inves- toinnit ja aktiivisesti edenneet Hanhikiven ydinvoimahankkeen toteuttamissuunnitelmat ovat vahvistaneet ja vahvistavat entuudestaan Raahen seudun merkitystä koko Suomen elinkeinoelämän toimintaedelly- tyksiä vahvistettaessa.

Alueen luonto on monimuotoinen. Maaseutukunnat, Raahen vanhankaupungin miljö, meri- ja jokimai- semat tarjoavat erinomaiset asuinympäristöt täyttäen mitä erilaisimmat toiveet. Alueen suhteellisen edul-

liset asumiskustannukset ovat vetovoimatekijä, jota voidaan hyödyntää aiempaa tehokkaammin uusien asukkaiden houkuttelemiseksi pysyviksi asukkaiksi. Viihtyisä ympäristö yhdistettynä turvalliseen asuinym-
päristöön, kattaviin peruspalveluihin ja erinomaisiin vapaa-ajan viettomahdollisuuksiin tulee hyödyntää
optimaalisesti alueen vetovoimaisuustekijänä unohtamatta myönteisen kehityksen avaamia uuden yritys-
toiminnan edellytyksiä.

Alueen saavutettavuuden näkökulmasta liikenneyhteyksien, erityisesti VT 8, KT 86 ja KT 88 sekä rautatie-
yhteyksien ylläpito ja perusparantaminen siten, että alueen asukkaiden ja elinkeinoelämän vaatimat kulje-
tustarpeet voidaan turvata, on selvitysalueen kehittämisen ja elinvoimaisuuden vahvistamisen kannalta
kriittinen tekijä, johon voidaan vaikuttaa voimakkaalla alueellisella, maakuntien rajat ylittävällä ja valta-
kunnallisella yhteistyöllä. Alueen saavutettavuuden parantaminen on elintärkeää kaupan, teollisuuden,
konepajatoiminnan, sataman menestymisen ja matkailutoimialan vahvistamisen kannalta sekä koko alu-
een vetovoimaisuuden näkökulmasta. Liikenneyhteyksien parantamiseen tarvittavien yhteiskunnan panos-
tusten merkitys korostuu Hanhikiven ydinvoimalahankkeen ajankohtaisuuden vuoksi.

Myös alueen väestömäärän nousuun saaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä ja vahvaa yhteistä tahtotilaa.

Alueen vahvuudet

Raahen sataman investoinnit luovat valmistuessaan mahdollisuuden merilogistiikan osaamisen hyödyn-
tämiseen kilpailuetuna alueelle sijoittuville yrityksille. Raahen satama-alueen kehittäminen yhdeksi Perä-
meren meriliikenteen logistiikkakeskukseksi on tulevaisuuden suuri tavoite, joka edellyttää myös yritys-
toiminnalle varattujen alueiden sijoittumista sataman välittömään läheisyyteen.

Strategiyyssä vuosina 2008-2009 on nostettu esille seitsemän keskeistä haastetta ja niille kehityssuunnat,
joita kohti strategian toteuttamisvaiheessa tulee pyrkiä.

1. *Työvoiman saatavuuden turvaaminen, työn tuottavuuden nostaminen ja koulutuksen suuntaaminen elinkeinoelämän tarpeisiin*
2. *Teknologian ja uusien liiketoimintamallien hyödyntäminen, alueen innovaatiojärjestelmä on saatava toimimaan aitona yhteistyönä yritysten välillä, yritysten ja tutkimusyksiköiden välillä sekä yritysten, tutkimusyksiköiden ja oppilaitosten välillä. Teknologian kehitys on hyödynnettävä tehokkaammin.*
3. *Alueen vetovoimaisuuden vahvistamiseen, asuinympäristöt, yritys ympäristöt, hyödynnettävä koko seutukunnan vahvuudet*
4. *Kansainvälistymiseen, Venäjän ja Barentsin alueen kasvaviin markkinoihin, Venäjä-osaamista on nostettava alueen yrityksissä ja toimijoissa, eri kulttuurien ja kielten koulutusta on lisättävä, kansainväli-
sen yhteistyön merkitystä on korostettava.*
5. *Verkostoitumiseen, kansainvälisten verkostojen muodostamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.*
6. *Puhtaiden elintarvikkeiden tuotantoon ja innovatiiviseen jatkojalostukseen, tuotantoalueiden puhtaus ja tuottokyky on säilytettävä ja tuotantoon varattujen alueiden riittävyys on turvattava maankäytön suunnittelussa. Alueella tehtävä tutkimus- ja tuotekehitystyö on turvattava, jotta elintarvikkeiden jatkojalostus säilyy ja vahvistuu seutukunnassa.*
7. *Yritystoiminnan kansainvälisiin haasteisiin ja kilpailukykyyn, elinkeinorakennetta on monipuolistettava. Alueen kilpailukykyyn vahvistamiseksi on yritysten määrää kasvettava. Alueelta on nostettava esille kansainvälisiä kasvuyrityksiä.*

Kuntajakoselvittäjän kannanottona on annettava tunnustus alkuvuodesta 2009 valmistuneen elinkeino-
strategian vahvuudelle ja osuvuudelle. Seudun elinkeinostrategiaan sisältyvät painopistevalinnat ja strate-

giset kärjet ovat säilyttäneet asemansa huolimatta rajusta yhteiskunnallisesta ja tekniikan murroksesta. Seudullisen elinkeinostrategian päivittämisen välttämättömyys ja kiireellisyys on noussut esille kuntarakenneselvitystyön yhteydessä.

11.4 Päätoimialat

Metalli- ja raskasteollisuus

Metallin merkitys Raahelle ja seudulle on Rautaruukin perustamisesta lähtien ollut tärkein yksittäinen asia. Valtakunnalliseen INKA-ohjelmatyöhön valmistautuessa on selvitetty Meripohjolan (Kemi-Tornio alue ja Pohjois-Pohjanmaa) alueen metalliteollisuuden merkitystä.

Arvio on, että toimiala työllistää suoraan lähes 9 000 ihmistä ja välillisesti 20 000-25 000. Näistä työpaikoista Raahen seudulla, pääosin Raahessa, on noin 40 %. SSAB Raahen tehdas ja muut Ruukin entiset toiminnot työllistävät nykyisin vajaat 3000 henkilöä ja pk-sektori noin 900 henkilöä. Metallin pk-yritykset ja tietysti Raahen terästehdas ovat kansainvälistyneet eri toimialoista parhaiten.

SteelDoneGroup –yhteistyö perustettiin vuonna 2004, toimijoina raahelaiset konepajat, Raahen Insinööri-suunnittelu sekä lin konepaja. Yhteistyön rakensivat poikkeuksellisesti kovat alueelliset kilpailijat keskenään yhdistäen voimansa ja perustivat kansainvälisen markkinointiyhtiön. Yhtiö on tehnyt isoja ja vaativia toimituksia Venäjälle ja tuorein näistä perusteellisen ja pitkän valmistelun edellyttämä vaativa off shore-toimitus Statoilille Norjaan. Valmistamiseen osallistuivat kaikki ryhmän konepajat, lopullinen kasaaminen ja asentaminen tehtiin Tanskassa.

Alueen konepajat ovat pystyneet kehittämään myös omia tuotteita perinteisen alihankintateollisuuden rinnalle. Esim. Tevo Oy maailmaluokan potkurituotantoa valtamerialuksiin, RKT nostimia, Miilukangas tuotteita kaivosteollisuuteen ja R-Taso kansainvälisen tason kulkutieratkaisut ja digitalisointiratkaisut. Miilukangas konserni on konepajoista suurin ja monipuolisin. Se on kansainvälisen tason osaaaja erikoisteräksissä ja valmistaa niitä itse. Yhtiö (Miilux Oy) avasi uuden erikoisterästehtaan Puolaan tänä syksynä Katowitsen aluelle. Kokonaisuutena seudulla on noin 70 yritystä metallin toimialalla.

Rautaruukki Oyj:n omistus on siirtynyt ruotsalaiselle SSAB:lle. Rautaruukki on panostanut tuotekehityksessä kasvavassa määrin erikoisteräksiin. Niiden osuus Raahen tehtaan tuotannosta on ollut noin 30 %:n luokkaa ja kasvanut koko ajan markkinoita nopeammin. SSAB Ruotsissa on puolestaan erikoisteräksissä määrällisesti vielä pidemmällä. Julkisuuteen tulleet tiedot SSAB:n toiminnasta viittaavat selkeästi siihen, että erikoisteräkset ovat yhtiön päästrategiassa keskeisessä asemassa. Raahen tehtaalla on kehitetty erikoisterästen valmistukseen korkeatasoista teknologiaa.

Erikoisteräkset tulevat valtaamaan alaa tulevaisuudessa ja useimmat kansainväliset terästehtaat kehittävät koko ajan omia tuotteitaan. Raahen seudun konepajat tulevat myös panostamaan erikoisteräksen hyödyntämiseen. Uusilla ja uudistetuilla tuotteilla kansainvälinen kilpailukyky voi kasvaa merkittävästi. Uudet erikoisteräkset vastaavat myös hiilidioksidipäästöjen alentamiseen.

Raahen seudun osallistuminen INKA-ohjelmaa vastaa edellä mainittuun kehittämistarpeeseen. **Tässä työssä Raahen seudun yhteisen elinkeinostrategian merkitys kasvaa, jotta panostusten jatkuvuus voidaan turvata.** Työtä varten on koottu laaja koalitio, kehitysyhteisön, joka pyrkii edistämään asiaa koko Meripohjolan alueella. Haaste ja tavoite on pysyä mukana Tampereen johtamassa Uudistuvan teollisuuden teemassa. Inka-ohjelmassa Raahen seutu on mukana Oulu-yhteistyön kautta, koska TEM valitsi sen Tampereen kumppaniksi. Tavoitteena on vahvistaa toimintaa ja Uuden teollisuuden teemassa hakemalla perusrahoitusta toiminnalle Pohjois-Pohjanmaan Liiton kautta.

Raahen kehityskeskus asetti pari vuotta sitten tavoitteeksi 1) Päästä mukaan INKA-ohjelmaan ja 2) Oulun Innovaatioallianssiin perustetaan aiotun viiden centerin yhteyteen metallista kuudes keskus. Tässä on onnistuttu ja viralliset päätökset OIA:n johtoryhmä on tehty kesäkuussa 2014. Perustamisrahoitus on kerätty (160 k€) ja tavoitteena on, että **Kone- ja metalliosaamisen innovaatiokeskus** aloittaisi toiminnan 1.1.2015 Oulun yliopiston yhteydessä. Vetäjänä tulee toimimaan Oulun yliopisto. Hanketta vetää tällä hetkellä Jouko Niinimäki, joka valittiin OY:n uudeksi rehtoriksi.

Metallin kehittämisestä aiemmin vastannut Raahen Seudun Teknologiakeskus Oy:n toiminta loppuu. Kehittämisvastuu on siirtynyt Raahen kaupunkiorganisaatiossa toimivalle, kuntien yhteiselle elinkeinon kehittämiskeskukselle. Tässä työssä onnistumiseksi tarvitaan kuntien yhteistä tahtoa panostaa pitkäjänteisesti kehittämiskeskuksen toimintaan niin, että esim. erikoisteräksen hyödyntämisen potentiaalia voidaan riittävästi hyödyntää ja vahvistaa yritystoiminnan edellytysten turvaamiseksi.

Seudun kunnat ovat kehittämistyön strategisesta merkityksestä ja sen painoarvosta huolimatta vähentäneet vuosittain panostustaan seudulliseen elinkeinon kehittämiseen. Vuonna 2004 kuntien rahoitus kehittämiskeskukselle oli yli 40 €/as. Tämän ja ensi vuoden taso on noin 19 €/asukas.

Metalliteollisuuden työpaikkojen merkitys Raahen alueelle näkyy asukkaiden hyvänä ostovoimana, suhteellisen korkeana bruttokansantuotteena (30 000 – 40 000 €/as), parhaimmillaan merkittävänä yhteisöverotuottoina ja tietysti turvallisina ja hyvinä teollisuuden työpaikkoina. Kolikon käänttöpuolena on alueen suhdanneherkkä erikoistuminen. Tavoitteena seudullisessa kehittämistyössä onkin tietoinen alueen elinkeinorakenteen monipuolistaminen.

Metalliteollisuuden vahva rooli näkyy seudun vahvuutena taantumasta huolimatta. Työttömyys on ollut alle maakunnan keskiarvon ja huomattavan paljon pienempi kuin Oulun. Alueen vetovoima ei kuitenkaan riitä pitämään ihmisiä alueella, jos työttömyys nousee. Oulun seudulla henkilöt pysyvät pääsääntöisesti vaikka joutuvat työttömiksi, Raahen seudulta osaava työvoima suuntaa helposti muualle työn perässä talouden taantumien aikoina.

Mustavaaran kaivos ja sulatto

Mustavaaran Kaivos Oy:n päätös sijoittaa yhtiön sulatto Raahen tuo merkittävän lisän raahelaiseen teollisuuteen. Tavoitteena on käynnistää sulatto vuoden 2017 aikana. Rakentamisaikana, joka on noin kaksi vuotta, sulaton rakentaminen työllistää Raahessa ja Taivalkoskella yhteensä noin 500 henkilöä. Toiminnassa ollessaan sulatto työllistää Raahessa 100–150 henkilöä ja kuljetuksissa useita kymmeniä henkilöitä. Tämän lisäksi kerrannaisvaikutukset ovat merkittävät. Syntynyt tilanne asettaa myös Raahen alueella haasteita vastata sijoittumisen edellyttämiin tarpeisiin huomioiden ympäristö ja paikalliset asukkaat

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma: Teräs- ja rautateollisuus, metalli- ja konepajateollisuus

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa voimassaolevassa maakuntaohjelmassaan metalli- ja konepajateollisuuden tuottavan Raahen seudulla, Nivala-Haapajärven, Oulun ja Ylivieskan seuduilla lähes miljardin euron liikevaihdon vuosittain. Metalliteollisuuden yrityksistä useat ovat myös kansainvälistyneet joko suoraan tai päämiestensä kautta. Teräs- ja metalliteollisuuden palveluksessa on suoraan lähes 9 000 työntekijää ja välillisesti ala työllistää arviolta 20 000 henkilöä.

Perämerenkaari on pohjoismaisen terästeollisen ydinaluetta, missä sijaitsevat Suomen ja Ruotsin tärkeimmät teräksen tuotantolaitokset sekä mittavasti jatkojalostusteollisuutta, kuten konepajoja. Toimiala on myös tärkein teollinen työllistäjä. Alueella sijaitseva terästeollisuus uskoo menestyvänsä kansainvälisessä kilpailussa erikoistumalla entistä enemmän erikoisterästen valmistamiseen sekä alueen omiin raaka-ainearantoihin. Pohjois-Pohjanmaalla on erikoisosaamista uusissa erikoisteräksissä. Erikoisteräksien odotetaan tuovan merkittäviä kasvumahdollisuuksia koko Suomen konepaja- ja metalliteollisuudelle. Erikoisteräksistä valmistetut uuden sukupolven tuotteet kilpailevat keveydellä, lujuudella, kestävyydellä ja näiden argumenttien tuomalla energian säästöllä ja oleellisesti pienemmillä hiilidioksidipäästöillä. Pk-sektorilla

todetaan olevan mittava liiketoimintapotentiaali niiden lähtiessä hyödyntämään uuden sukupolven teräsräaka-aineita tuotannossaan. Soveltavan materiaalitutkimuksen sekä valmistustoiminnan osaamisen kautta on mahdollista hakea konepajateollisuuden kilpailukykyä, sovittamalla yhteen koulutusta, pk-yritysten toimintaa tukevaa tutkimusta sekä osaamisen siirtoa. Toimiala liittyy Oulun kumppanuuden kautta INKA-ohjelman uudistuva teollisuus –teemaan.

Yhteenveto terästeollisuudesta

Alueen vahvan perustan luovan terästeollisuusyrityksen Rautaruukin siirtyminen vuonna 2014 ruotsalaisen SSAB:n omistukseen avaa uusia mahdollisuuksia tarkastella tuoreella tavalla alueen elinkeinollista kehittämispotentiaalia ja sen eteen tehtäviä seudullisia, alueellisia ja valtakunnallisia ponnistuksia ja panostuksia. Se velvoittaa myös alueen kunnat siihen.

Selvitysalueen kuntaorganisaation tulee pystyä osaltaan vakuuttamaan kansainväliset, markkinatalouden ehdoilla toimintaansa suuntaavat toimijat pitkävaikutteisten investointien kannattavuudesta, osaavan työvoiman saatavuudesta, infrasturktuurin vakaasta toimivuudesta ja paikkakunnalle sijoittuvien työntekijöiden kunnallisten palveluiden hyvästä tasosta, vertailtaessa Raahen seudun tulevaisuutta muihin potentiaaliin suomalaisiin ja kansainvälisesti sijoittuviin tehdaspaikkakuntiin.

Ydinvoima

Raahen seudun menestymiseen vaikuttaa kauaskantoinen, valmisteluvaiheessa oleva Fennovoiman Hanhikivi 1 –ydinvoimalaitoksen suurhanke.

Raahen seutukunnassa on tehty jo pitkään työtä alueen ydinvoiman tuloon valmistautumisen osalta sekä yritysten aktivoinnissa ja valmentautumisessa että julkisen sektorin toimijoiden yhteistyön tiivistämisessä ja palveluiden avaamisessa ja kuvaamisessa. Yritysten aktivoinnin ja valmentautumisen osalta tavoitteena on, että alueen yrityksillä olisi valmiudet olla osana toimitusverkostoja myös vaativissa toimituskokonaisuuksissa.

Jatkossa tulee entistä aktiivisemmin kiinnittää huomiota palveluliiketoimintaan, joka tapahtuu varsinaisen laitospuolella ja vahvistaa näin koko alueen palvelualan liiketoimintaa ja kasvua. Julkisen sektorin yhteistyön tiivistämisen ja palveluiden kuvaamisen tavoitteena on, että suurhankkeiden myötä alueelle tulevat uudet yritykset, heidän työntekijänsä ja näiden perheenjäsenet löytävät mahdollisimman helposti ja kattavasti tietoa siitä, miten suomalainen yhteiskunta toimii, mitä tukipalveluita asukkailla ja toimijoilla on saatavissa, ja miten palvelut löytyvät. Tämä valmistautuminen palvelee myös nykyisiä asukkaita ja toimijoita sekä julkisia palveluja tarjoavien organisaatioiden henkilöstöä.

Laitoksen vesihuoltoratkaisussa kuntien ja niiden konserniyhtiöiden neuvottelutulos ei johtanut optimaaliseen ratkaisuun toteuttaa kunnallistekniikka yhteistyössä Pyhäjoen kunnan ja Raahen kaupungin kanssa niin, että samalla tuettaisiin rakennettavalla verkostolla yhteiskunnan vaatimuksia haja-asutusalueiden jätevesiasetuksen mukaisiksi toimenpiteiksi ja toisaalta käytettäisiin hyväksi jo Raahen rakennettua puhdistamokapasiteettia. Myöskään olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen nojaavan asutuksen puhdasvesihuoltoon ei ole pystytty edistämään alueen asutuksen edun mukaisesti ydinvoimalaitoksen kuntapohjaiseen vesihuoltoon perustuvassa ratkaisussa. Pyhäjoen puhdistamon laajentaminen ja puhtaan veden johtaminen Raahen kuuluvasta Vihannista asumattomien alueiden kautta ovat investointeja, jotka aiheuttavat yhteiskunnan näkökulmasta tehostomuutta ja joiden rakentaminen ja ylläpito aikojen saatossa todennäköisesti tulevat veronmaksajille kalliimmaksi kuin infrarakentamisen yhteistyö suoraan Raahen kaupungin kanssa.

Fennovoima on ilmoittanut, että se rakentaa laitostien varteen, lähelle laitosta n. 1 000 asukasta käsittävän asukaskylän, jota hyödynnetään myös laitoksen käyttövaiheessa vuosihuoltojen yhteydessä. Lisäksi Pyhäjoen kunta on varautunut asuntokaavoituksen lisäksi tilapäiseen asumiseen Ollinmäen alueen 2. vaiheessa.

Nykyisen vajaakäytöllä olevan asuntokapasiteetin osalta Raahen kaupungin konserniin kuuluvan yli 400 tyhjän asunnon käyttöön oton aktiivinen edistäminen tässä yhteydessä on välttämätön seudun yhteinen toimenpide yhteiskunnan varojen tehokkaan käytön näkökulmasta.

On arvioitu, että laitoshanke synnyttää suoria työllisyys vaikutuksia n. 35 000 -40 000 htv, joista laitosalu- eelle arviolta 14 000 -15 000 htv. Välillisten työpaikkojen määrä on alueella kertaantuva.

Ydinvoimalahanke synnyttää valtakunnallisia tarpeita myös tieinvestointeihin. Valtatie 8 on valtakunnalli- senä kärkihankkeena Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa, ja ydinvoimapakettiin on varattu 30 M€ voimalan tieyhteyteen ja valtatieparantamiseen.

Ydinvoimahanke on mitä suurimmassa määrin ylikunnallinen, yliseudullinen, ylimaakunnallinen, valtakun- nallinen jopa kansainvälinen hanke, jonka toteuttamiseen liittyvät yhteiskunnan, kansalaisilta kerätyin ve- rovoroin tehtävät satsaukset ovat valtavat.

Mielenkiintoista on, että Raahen seudulla tämän tyyppinen yhteiskunnallinen satsaus on toteutumassa toisen kerran noin 50 vuoden kuluttua edellisestä suurpönnistuksesta. Rautaruukki perustettiin vahvassa valtion ohjauksessa vuonna 1960. Seurauksena oli Rautaruukin sijaintikunnan Saloisen liittäminen Raa- heen 1973. Raahen syntyi vahva rauta- ja terästeollisuuden osaamiskeskittymä, joka on synnyttänyt mer- kittävässä määrin työtä ja hyvinvointia alueelle ja koko Suomelle. Toiminta on kansainvälistynyt ja on nyt globaalia SSAB:n liiketoimintaa.

Tuulivoima

Tuulivoima muodostaa tällä hetkellä käynnissä olevan, merkittävän teollisuuden investointikokonaisuuden selvitysalueella. **Selvitysalueen kunnissa on valmiina, rakenteilla tai rakentamisen käynnistysvaiheessa vajaa 60 tuulivoimalaitosta (turbiinia), kaavoitusprosessissa tai valituskierröksessä on noin 170 laitosta (turbiinia) sekä YVA:ssa eri vaiheissa reilu 100 laitosta (turbiinia). Lisäksi suunnitteilla on Merituulivoi- mapuisto, johon on kaavailtu yli 70 laitoksen (turbiinin) rakentamista.**

Valmiin ja rakenteilla olevan tuulivoimalaitoksen investoinnin määrä on noin 300 miljoonaa euroa (= n. 5 meur/laitos (turbiini)). Mikäli nyt suunnittelun alla olevat uudet laitokset toteutuvat, on potentiaali vielä moninkertainen jo rakennettuihin nähden.

Tuulivoimarakentamisen työllisyysvaikutukset Suomen Tuulivoimayhdistyksen arvion mukaan ovat raken- tamisaikana n. 10 htv/laitos (turbiini), josta n. 40 % kohdistuu talousalueelle. Käyttöänoton jälkeen laitok- sen (turbiinin) välittömät työllisyysvaikutukset on arvioitu n. 0,5 htv/laitos (turbiini) ja välilliset työllisyys- vaikutukset on arvioitu samankokoisiksi.

Kunnat ovat kaavoittaneet tuulivoimapuistoja kuntarajojen läheisyyteen, jolloin kansalaisten näkökulmas- ta kuntien kaavoituskäytäntöjen ja toteutusperiaatteiden erot tulevat ilmi ja kärjistyvät kuntalaisten mie- lissä.

Laivan kultakaivos ja –varanto Raahessa

Nordic Mines Ab on työstänyt Raahen Laiva-alueen kultaesiintymän teollista tuotantoa useiden vuosien ajan. Aiemmin tiedossa olleen esiintymän lisäksi on löydetty kolme muuta kultamineralisaatiota Laiva-alueen läheisyydestä. Nordic Minesin tiedotteen mukaan alustavat malminetsinnät ovat löydösalueella viitanneet korkeisiin kultapitoisuuksiin sekä maaperässä että kallioperässä.

Nordic Mines Ab on ruotsalainen yhtiö, joka koulutti ja rekrytoi vuonna 2011 henkilöstöä Raahen (Laivan) kultakaivoksen rikastamotyöntekijöiksi ja kaivoslaboranteiksi, joihin molempiin oli runsaasti hakijoita (rikastamotyöntekijä: hakijoita 387, valittiin 40; kaivoslaborantti: hakijoita 36, hyväksyttiin 14.)

Toiminta-ajalla kultakaivoksen suora työllistävä vaikutus oli noin 150 henkilöä, välillinen työllistävä vaikutus 1,5-2 –kertainen. Kaivosyhtiö hakeutui myöhemmin yrityssaneeraukseen ja sai sen. Yhtiö valmistelee nyt kaivostoiminnan jatkamista.

Yhtiön tavoite on ollut tuottaa kultaa noin 3700 kg vuodessa, jolla siitä olisi tullut yksi Euroopan suurimmista kullantuottajista. Esiintymän kultapitoisuus on ollut alhaisempi kuin alkuperäiset tutkimustulokset antoivat viitteitä. Kallion murskaus, jauhatus ja varsinainen rikastusprosessi vaativat yritykseltä merkittäviä investointeja ja muita panostuksia alueella. Toteutuessaan kultakaivoksen työllisyysvaikutus seudulle on merkittävä. Kaivostoiminnan toiminta-ajasta arviot vaihtelevat uusien kultaesiintymien löytymisen ja tutkimisen myötä.

ICT -toimiala

ICT- toimiala kehitys Raahen seudulla noudattaa alan yleistä kehitystä eritoten Oulun seudulla. Raahessa toimiva PKC Elektronics on harvoja elektroniikan valmistajia Pohjois-Pohjanmaalla.

Seudun ICT-yritykset palvelevat pääosin muuta teollisuutta, ja tässäkin suhteessa SSAB on merkittävässä asemassa.

Palvelut

Raahen seudun talouden toimialoista palvelutoimialalla on runsaat kasvun mahdollisuuksia, etenkin kun suurhankkeet alkavat. Kauppa ja hyvinvointitoimiala ovat potentiaalisia kasvualoja samoin teollisuutta tukevat palvelutoimialat.

Matkailuelinkeinon mahdollisuudet alueella ovat käytännössä tutkimatta, vaikka sijainti ja maisemat, meri-, saaristo- ja jokiluonto tarjoavat elinkeinolle erinomaiset mahdollisuudet. Erityisesti asumisviihtyvyyden lisäämiseksi matkailupotentiaalin hyödyntämistä tulisi kartoittaa ja käynnistää.

Rakennustoiminta

Rakennustoimiala on Raahen seudulla pysynyt hyvällä tasolla useiden vuosien ajan. Rakentaminen on keskittynyt talonrakennuksen osalta pitkälti Raahen. Tuulivoimalat ja mahdollinen ydinvoimala ovat omaa luokkaansa rakennustoimialan kasvun näkökulmasta. Valmistalo- ja elementtitalotehtaat tekevät voimakasta tuotekehitystyötä ja edistävät toimialan kehitystä.

Maaseutuelinkeinot

Maatalous ja sen sivuelinkeinot muodostavat hiukan yli neljänneksen Raahen seudun yrityskannasta (noin 650 aktiivituloa). Alue on etenkin naudanlihaan ja maidontuotantoon erikoistunutta aluetta. Aktiivitulojen määrä on pudonnut muutaman prosentin vuosivauhdilla. Peltoalat ovat kuitenkin kasvaneet koko ajan ja viljely keskittyy yhä harvempien yrittäjien vastuulle. Keskimääräisten peltopinta-ala tilaa kohti on yli 50 hehtaaria, mikä on korkea määrä koko Suomen mittakaavassa.

LUKUJA MAATALOUESTA RAAHEN SEUTUKUNNASSA 2014

	Pyhäjoki	Raahе	Siikajoki
Tiloja	111 kpl	209 kpl	248 kpl
Peltoa	5041 ha	10009 ha	19682 ha
Peltoa/tila	45,41 ha	31,30 ha	79,36 ha

Vuonna 2013 vuosittaiset

bruttotulot	13,7 milj. €	21,0 milj.€	40,6 milj. €
-------------	--------------	-------------	--------------

Siikajoki on maatilojen myyntituloilla mitaten Suomen 35. suurin kunta, Raahе 120. ja Pyhäjoki 183. Suomen kunnista. Maaseutuelinkeinot ovat merkittävä työllistäjä ja elinvoimatekijä Raahen seudulla.

Sami Kilpeläisen tutkimuksen ”Elintarvikesektorin kerrannaisvaikutukset Itä-Suomen aluetaloudessa” (Helsingin yliopisto, 2002) mukaan elintarvikesektorilla on merkittävä vaikutus alueen muihin elinkeinoihin. Vaikutus syntyy toimialan tuotantoon liittyen kysyntä- ja tarjontatekijöiden kautta. Tutkimuksen mukaan nautakarjatalous ja siihen liittyvä jatkojalostus aiheuttavat kaikissa ko. tutkimukseen osallistuneissa maakunnissa merkittävät työllisyys- ja tuotantovaikutukset. Maataloustuotannon aluetaloudelliset vaikutukset vaihtelevat maakunnittain ollen yleisesti ottaen 1,4 -2,4 kertaiset maatalouden tuotantoon verrattuna.

Maatilojen tuotannon päästopanokset ovat Raahen seudulla yhteensä yli 27 miljoonaa euroa vuodessa, mikä kerrannaisvaikutuksineen on merkittävä volyymi selvitysalueen maatalouskaupan näkökulmasta. (Tiedot perustuvat Suomen Gallup Elintarviketieto Oy:n suorittamaan tutkimukseen).

Monien tutkimustulosten perusteella voidaan vetää se johtopäätös, että Raahen seudun maaseutuelinkeinon merkitys on seudun kokonaistalouden muodostumisessa merkittävä sekä välittömien että välillisten työpaikkojen syntymisen ja säilymisen näkökulmasta. Panostus selvitysalueen yhteiseen elintarvike- ja metsätaloussektorin kehittämiseen on tärkeää ja on syytä ottaa yhdeksi painopistealueeksi.

MTT:n tutkimuskeskuksen ja Ruukun maaseutuopiston merkitys elinkeinoille

Siikajoella sijaitsee Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen MTT:n toimipiste. Vuoden 2015 alusta se liittyi osaksi Luonnonvarakeskusta valtakunnallisen järjestelyn myötä. Tällä hetkellä MTT keskittyy nautakarjan tutkimukseen. Sitä varten rakennettiin vuoden 2013 loppupuolella käyttöön otettu tutkimusnavetta, jossa naudat ovat korkeatasoisen tieteellisen tutkimuksen kohteena. Painopistevalinta vahvisti Ruukin yksikön toiminnan jatkumista ja samalla edistää karjatalouspainotteisen alueen maatalouselinkeinoa. MTT:n Ruukin tutkimusasema palvelee yrityslähtöisesti alueen maatalousyrittäjiä.

Siikajoen kunta on osallistunut kehitystyöhön omistamansa Ruukin Yrityspuisto Oy:n kautta. Se on rakennuttanut yhteistyössä Raahen koulutus kuntayhtymän kanssa maaseutuopiston yhteyteen hevosurheilukeskuksen sekä MTT:n kanssa em. tutkimusnavetan. Molemmat hankkeet ovat olleet osa kunnan elinkeinopolitiikkaa ja maaseutu yritysten toimintaedellytysten kehittämistä.

Raahen koulutuskuntayhtymään kuuluvalla Ruukin maaseutuopistolla on pitkä historia oman toimialansa alueellisena opinahjona. Hevostalouden opinnot ovat nousseet uudeksi suosikiksi ja Siikajoen lukio tekee maaseutuopiston kanssa yhteistyötä opiskelijoiden kaksoistutkintojen suorittamiseksi. Oppilaaksi hakeudutaan oman alueen ohella myös muualta Suomesta. Hevosharrastuksen nousseesta suosiosta huolimatta on nähtävä maaseutuopiston merkitys laajasti koko maatalouselinkeinolle siinä tarvittavien modernien ja monipuolisten yrittäjätietojen ja -taitojen kouluttajana. Tilojen lukumäärän vähentyessä on samalla keskimääräinen tilakoko ja eläinmäärät kasvaneet. Nykyaikainen maatalous on paitsi pääomavaltaista myös tietotekniikasta riippuvaista. Perusosaamisen lisäksi maatilayrittäjän ja -työntekijän on entistä vahvemmin oltava moniosaaja. Alueen oman maaseutuopiston toiminnan kehittäminen on sen säilymisen ehto erityisesti nyt, kun toisen asteen ammatillinen koulutus on valtakunnallisesti johdetussa muutoksessa.

Yhteenveto

Koko seudun yhteisen ajan tasalla olevan elinkeino- ja elinvoimastrategian synnyttäminen ja toimintaympäristön sekä työpaikkakehittämisen edellytysten kokonaistarkastelu strategiapäivityksen avulla mahdollisimman vähäisellä viiveellä on välttämätön edellytys alueen vahvuuden turvaamiseksi ja alueen toimintaympäristön kehittämiseksi sekä alueella asuvien ja liikkuvien ihmisten palveluiden turvaamiseksi.

Seudullisesti haaste on ollut, että yksittäiset kunnat näkevät seudullisen kehittämiskeskuksen ja yrityspalvelut erilaisessa roolissa omaan, itsenäiseen toimintaansa nähden. Yksi seudun elinkeinostrategiatyön keskeisiä tavoitteita on kirkastaa tätä kuvaa yhteiseksi ja saada syntymään ymmärrys, että yrityspalvelut ja aluekehittäminen on yksi osa elinkeinopolitiikkaa, eikä kuntien omasta tekemisestä erillinen organisaatio-toimija. Raahen seudun yhteisten painopisteiden ja tavoitteidenasettamisen kautta suunnitellaan ja varmistetaan seudun elinvoimaa ja yritystoiminnan toimintaedellytysten turvaavien hankkeiden rahoitusmahdollisuudet.

11.5 Elinvoima, alueen kehitys ja kilpailukyky – työryhmän arvio

Kuntarakenneselvitystyössä Elinvoima, alueen kehitys ja kilpailukyky -asiantuntijatyöryhmän näkemyksen mukaan selvitysalueen tulevaisuustarkastelussa elinkeinojen kehittäminen, elinvoiman vahvistaminen, alueen kehitys ja kilpailukyky ovat kuntalaisten palveluiden ja työnsaantimahdollisuuksien näkökulmasta keskeisiä asioita. Alueen kunnan/kuntien elinvoimaisuuden, kehittämisen ja kilpailukykyyn vahvistamisen perusedellytys on julkisen sektorin tulo- ja menostrategioiden yhteensovittaminen ja näiden painotusten tasapainottaminen. Työryhmän näkemyksen mukaan työssä ei pidä juuttua kuntarajoihin, vaan huomio on kiinnitettävä julkisen sektorin palvelujen tuotantoon (kuntien tehtävät) ja elinvoimaisuuden (asukasmäärä, työllisten osuus, yritysten määrä sekä ihmisten ja yhteisöjen osaaminen ja kouluttautumismahdollisuudet) vahvistamiseen.

Keskeisiä alueen elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä parantavia osa-alueita, joihin jatkossa tulee kiinnittää aikaisempaakin enemmän huomiota ovat:

- a) demokratia, päätöksenteko ja johtaminen
  - miten tulevaisuuden päätöksenteko voi viestiä alueesta myönteistä kuvaa. (pätöksenteon ketteryys ja ennakoitavuus = kyky tehdä/saada päätöksiä).
- b) maankäyttö ja kaavoitus

- asetetaan tavoitteeksi alueen (= selvitysalue) kokonaiskehittyminen vetovoimaiseksi ja halutuksi paikaksi asua ja yrittää. Kuntien välisen kilpailun ja vastakkainasettelun sijasta tarkastellaan yhdessä kokonaiskuvaa ja sen maankäytön suunnittelutarpeita.

c) tietoliikenneyhteydet

- tavoitteeksi on asetettava koko alueen kattava kiinteä laajakaista yhteys. Tämä tukee, paitsi alueen tasa-arvoisuutta ja yrittäjyyttä, myös uusien palvelujen saavutettavuutta ja hyödynnettävyyttä alueella.

d) tiestö, vesihuolto ja perusinfra

- mahdollistaa toimijoiden (asukkaat, yhteisöt ja yritykset) sijoittumisen parhaaksi katsomaansa ympäristöön alueella. Tässä alueen kompakti koko ja lyhyet välimatkat antavat suuren kilpailuedun moneen muuhun alueeseen verrattuna.

e) logistiikka, liikenneyhteydet ja kuljetukset (saavutettavuus; raaka-aineet, markkinat ja osaavan työvoiman saatavuus)

- yhteinen näkemys, kehittämistahto ja edunvalvonta ovat keskeinen alueen kilpailukyvyyn tekijä.

Edellä mainittujen osa-alueiden strateginen ja operatiivinen toteuttaminen yhteisesti ja määrätietoisesti vahvistaa alueen elinvoimaisuutta, vetovoimaa ja menestymisen mahdollisuuksia tulevaisuudessa.

Kuntarakenneselvittäjän kiteytys: Riskin selvitysalueen elinvoiman kehittämiseksi on seudullisen kehittämistyön kuntakohtainen tarpeellisuuden ja vaikuttavuuden aliarviointi. Tämä haittaa erityisesti uuden rakennuskauden varoin tapahtuvan kehittämistyön panostusten kohdistamista Raahen seudulle, vaikka elinkeinojen kehittämisen näkökulma seudun potentiaali on erinomainen ja hyödyntämisen edistämiseksi EU-rakennuskauden varojen hakeminen ja käyttäminen antaisi merkittävän vipuvoiman alueen elinvoimaisuuden vahvistamiselle.

12 Kuntien talous

Kuntarakenteen vahvistamisen tavoitteena on elinvoimainen, alueellisesti eheä ja yhdyskuntarakenteeltaan toimiva kuntarakenne, joka vahvistaa kunnan asukkaiden itsehallinnon edellytyksiä. Tavoitteena on myös, että kunta muodostuu työssäkäyntialueesta tai muusta toiminnallisesta kokonaisuudesta, jolla on taloudelliset ja henkilöstövoimavaroihin perustuvat edellytykset vastata kunnan asukkaiden palvelujen järjestämisestä ja rahoituksesta sekä riittävästä omasta palvelutuotannosta.

Kuntarakennemuutoksen tavoitteena on kehittää kuntarakennetta kuntarakennelain tavoitteiden mukaisesti ja erityisesti vahvistaa kuntien edellytyksiä järjestää yhdenvertaisesti palveluja, eheyttää yhdyskuntarakennetta sekä vahvistaa kunnallista itsehallintoa. Tarkoitus on lisäksi vahvistaa kuntien kykyä vastata palvelutuotannosta pääosin itse sekä kykyä hyödyntää markkinoita.

Kuntien rahoitukseen vaikuttaa lähivuosina ainakin neljä suurta uudistusta:

- sote-uudistus
- valtionosuusuudistus
- valtionosuuksien leikkaukset
- keskiasteen koulutus uudistus

Valtiovarainministeriö on tehnyt laskelmansa, jotta saataisiin tietoa sote-uudistuksen ja valtionosuusuudistuksen ja –leikkausten yhteisvaikutuksesta kuntiin. Yhteisvaikutusta on havainnollistettu laskennallisena paineena kunnallisveroprosenttiin. Luku kuvaa sitä, kuinka paljon veroprosentin pitäisi muuttua, jotta kunnan rahoitusasema pysyisi ennallaan.

Keskiasteen koulutus uudistuksen vaikutuksista ei ole vielä vastaavaa tietoa.

Koska osassa kuntia muutosten yhteisvaikutukset ovat suuria, tulee kuntien varmistaa, että rahat riittävät tulevaisuudessa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin että kuntaan jääviin muihin peruspalveluihin.

Muutokset tulevat täysimääräisesti voimaan eri vuosina.

Esimerkiksi sote-uudistuksen ja valtionosuusuudistuksen vaikutuksia tasataan siirtymäjärjestelyillä. Vaikutukset tuntuvat kunnissa porrastetusti 4–5 vuoden aikana. Alla on koottuna selvitysalueen kuntakohtainen yhteenveto. Laskelmassa esitetyt valtionosuusleikkaukset kuvaavat tilannetta vuonna 2017. Uusi valtionosuusjärjestelmä tulee voimaan vuoden 2015 alussa.

Sote-rahoituksesta laskelmassa esitetään sekä rajoittamaton että rajoitettu vaikutus. Rajoitetulla vaikutuksella tarkoitetaan sitä, että kuntakohtainen muutos on rajattu enintään 400 euroon asukasta kohden.

Kaikkien kolmen muutoksen yhteisvaikutuksessa on isoja kuntakohtaisia eroja.

Alla oleva valtiovarainministeriön laskelma kuvaa tilannetta, jossa em. uudistukset ovat kokonaisuudessaan voimassa. Suurin asukasta kohti laskettu muutos on Pyhäjoella, yhteensä leikkauskatto huomioon ottaen 475 euroa/asukas, muutokset yhteensä ilman leikkausta 653 euroa asukasta kohti. Kokonaisuutena on Raahessa lähes 4 miljoonaa euroa vuodessa, Pyhäjoella yli 1,5 miljoonaa euroa ja Siikajoella lähes 0,5 miljoonaa euroa.

kunta	VOS- muutos euro- ja asukasta kohti	sote-uudistus- muutos euroja asukasta kohti (ei kattoa)	sote- uudistus muutos euroja (katto) asukasta kohti	VOS- leikkaus euroja asukasta kohti	muutokset yhteensä euroja asu- kasta kohti	sote + Vos- uudist + VOS- leikkaus toteu- tussmallieuro- ja/as
Pyhäjoki	184	-579	-400	-259	-653	-475
Raahe	260	-153	-153	-259	-152	-152
Siikajoki	221	-49	-49	-259	-87	-87

Kuvio 19. Valtionosuusuudistuksen, valtionosuusleikkauksen ja sote-uudistuksen yhteisvaikutus asukasta kohti laskettuna

kunta	kunnan asukasluku 31.12.2012	vero % 2015	sote+VOS- uudistus+ VOS- leikkaus	muutokset paine vero%	paine yh- teensä vero% (katto mukana)	tulovero% paineen jälkeen	kokonaismuutos yhteensä euroina (arvio)
Pyhä- joki	3311	20,25	-475	4,85	3,53	23,78	-1 573 000
Raahe	25659	21,00	-152	0,97	0,97	21,97	-3 900 000
Siikajoki	5597	22,00	-87	0,71	0,71	22,71	-487 000

Kuvio 20. Uudistusten nettovaikutus kuntien talouteen, arvio vm:n laskelmien perusteella, asukasluku vuonna 2012

12.1 Kuntien talousperuste saattaa synnyttää selvitysveloitteen

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 63 a §:n mukaan kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännön edellyttämät palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi. Velvoite syntyy, jos rahoituksen riittävyttä tai vaka-varaisuutta kuvaavat kunnan talouden tunnusluvut ovat olennaisesti ja toistuvasti koko maan vastaavia tunnuslukuja heikommät ja ovat kahtena vuonna peräkkäin alittaneet valtioneuvoston asetuksella (1405/2010) säädettyt rajat.

Tunnuslukujen mukaiset raja-arvot

Kunnan viimeisessä selvityksen käynnistämistä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään on kertynyttä alijäämää vähintään 1000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa asukasta kohti laskettuna.

Selvitysvelvollisuus talousperusteella käynnistyy myös, jos em. tilinpäätöksissä (kahtena vuonna) täytyvät kaikki seuraavat edellytykset:

1. vuosikate on negatiivinen (ilman harkinnanvaraista rahoitusavustusta)
2. Tuloveroprosentti on vähintään 0,5 yksikköä korkeampi kuin painotettu valtakunnallinen keskiarvo
3. Lainoja asukasta kohden on vähintään 50% enemmän kuin kunnilla keskimäärin
4. taseessa on kertynyttä alijäämää
5. omavaraisuusaste on alle 50%
6. suhteellinen velkaantuneisuus on vähintään 50 prosenttia

Kunnan toiminnan ja talouden tulee olla tasapainossa useamman vuoden tarkastelun näkökulmasta. Kaikkien selvitysalueen kuntien tämänhetkinen tilanne on tiukka ja liikkumavara olematon.

Kuntien taloutta mitataan useilla eri kriteereillä. Tässä kuntarakenneselvityksessä tarkastelussa on lähtökohtaisesti verrattu selvitysalueen kuntien

- kuntien tämänhetkistä talouden tilannetta
- keskinäistä menojen ja tulojen määrää asukasta kohti,
- investointien määrää asukasta kohti,
- kuntalaisten palvelutarpeista johtuvaa menojen lisäyaspainetta tehtävistä suoriutumiseksi,
- henkilöstön poistuman kautta syntyvää toiminnan muutostarvetta ja näin syntyvää toiminnan tehostamispotentiaalia

Kuntalain kokonaisuudistus on parhaillaan eduskunnan käsittelyssä. Lakiehdotuksessa määrätään aiempaa lainsäädäntöä tarkemmin alijäämän kattamisvelvollisuudesta. Kriisikuntakriteeristö ulotetaan koskettamaan myös kuntayhtymiä. Tässä kuntarakenneselvityksessä ja siihen liittyvässä raportoinnissa on noudatettu v 2014 voimassaolevia säännöksiä.

Vuoden 2012 tilinpäätöstietojen mukaan selvitysalueen kuntien kriisikuntakriteerit täyttyivät seuraavasti (FCG):	Raja-arvo	PYHÄJOKI	RAAHE	SIIKAJOKI
Vuosikate, €/as	< 0	230	-249	123
Tulovero-%	> 19,76	19,75	20,75	21,00
Lainamäärä, €/as	> 3393	3276	5361	2196
Kertynyt alijäämä, €/as (ylijäämä)	< 0	2409	-242	119
Omavaraisuusaste, %	< 50 %	52,2 %	27,9 %	50,9 %
Suhteellinen velkaantuminen, %	> 50 %	63,2 %	106,0 %	45,3 %

Ennakkotietojen mukaan vuoden 2013 tilinpäätöksessä Siikajoen kriisikuntakriteerit täyttyvät myös kertyneen alijäämän ja omavaraisuusasteen perusteella, siis kolme viidestä kriteeristä täyttyy Siikajoen osalta. Vuoden 2013 tilinpäätöstietojen mukaan Raahen tunnusluvut muuttuvat niin, että vuosikate ei ole negatiivinen, joten yksi kriteerin täyttävä tunnusluku vähenee.

Vuoden 2013 tilinpäätöstietojen (ennakkotiedot) mukaan selvitysalueen kuntien kriisikuntakriteerit täyttyivät seuraavasti (FCG):	Raja-arvo	PYHÄJOKI	RAAHE	SIIKAJOKI
Vuosikate, €/as	< 0	433	110	83
Tulovero-%	> 19,89	19,75	21,00	21,00
Lainamäärä, €/as	> 3830	3083	5544	2598
Kertynyt alijäämä, €/as (ylijäämä)	< 0	2627	-372	-173
Omavaraisuusaste, %	< 50 %	54,8 %	26,1 %	46,2 %
Suhteellinen velkaantuminen, %	> 50 %	58,1 %	101,7 %	49,0 %

Pyhäjoen kunnan tilinpäätösarvion mukaan vuoden 2014 talous tulee olemaan ylijäämäinen ydinvoimalan toteuttamiseen liittyvien maakauppojen johdosta.

Raahen vuosikatteen arvioidaan toteutuvan positiivisena vuonna 2014, samoin arvio vuosikatteesta vuoden 2015 talousarviossa on + -merkkinen.

Vuoden 2014 tilinpäätösennusteen mukaan Siikajoki tulouttaa rahastonsa niin, että aikaisempien vuosien alijäämä poistuu taseesta.

Joulukuu 2014 arvion mukaan valmisteilla oleva sote-uudistus tulee lisäämään selvitysalueen kuntien kustannuksia merkittävästi. Kuntien tiedossa oleva valtionosuus uudistus on otettu huomioon kuntien talousarviossa 2015 ja –suunnitelmissa 2016-2017, sosiaali- ja terveystoimen järjestelmämuutoksesta aiheutuvia kustannusmuutoksia ei ole voitu ennakoida millään tavoin. Muutosten johdosta kuntien taloustilanteen ennustaminen on kuntarakenneselvityksen edetessä (tilapäisesti) heikentynyt. Johtopäätelmät kuntien taloudellisen liikkumavaran kutistumisesta entistäkin vähäisemmiksi ovat vahvistuneet selvitystyön kuluessa.

Painelaskelmat väestörakenteen muutoksesta johtuen

Selvitysalueen kuntien veroprosenttiin kohdistuva rakenteellinen paine syntyy väestörakenteen muutoksesta johtuvasta menopaineesta. Ennuste perustuu tilastoihin ja siinä on otettu huomioon valtionosuus uudistuksen vaikutukset. Taulukon luvut perustuvat oletamaan, että vain veroprosentti joustaa eikä kuntien tuottavuutta pystytä nostamaan. Tämä taulukko on laadittu irrallisena sote- ja VOS-uudistuksista.

	Koko selvitysalue	Pyhäjoki	Raahe	Siikajoki
paine veroprosenttiin				
2017	+ 0,8	-	+ 1,4	-
2021	+ 2,7	+ 1,8	+ 3,4	-
2029	+ 7,4	+ 7,2	+ 8	+ 5,2
veroprosentti tasapainossa				
2017	21,89	20,25	22,4	22,0
2021	23,79	22,05	24,4	22,0
2029	28,49	27,45	29,0	27,2

Kuvio 21. Väestörakenteesta johtuva paine veroprosenttiin

Korotuspaine koko selvitysalueen yhteisen talouden osalta vuonna 2021 vastaa yli sadan (118, jos vuosikustannusarvio on 45000 euroa/työntekijä) työntekijän vuosikustannusta. 0,5 prosenttiyksikön vuosittaisen toiminnan tehostamispotentiaalin toteuttaminen vastaisi selvitysalueella vuoteen 2021 mennessä 5,1 miljoonan euron kustannusvähenemää ja alentaisi merkittävästi selvitysalueen kuntien veronkorotuspainetta.

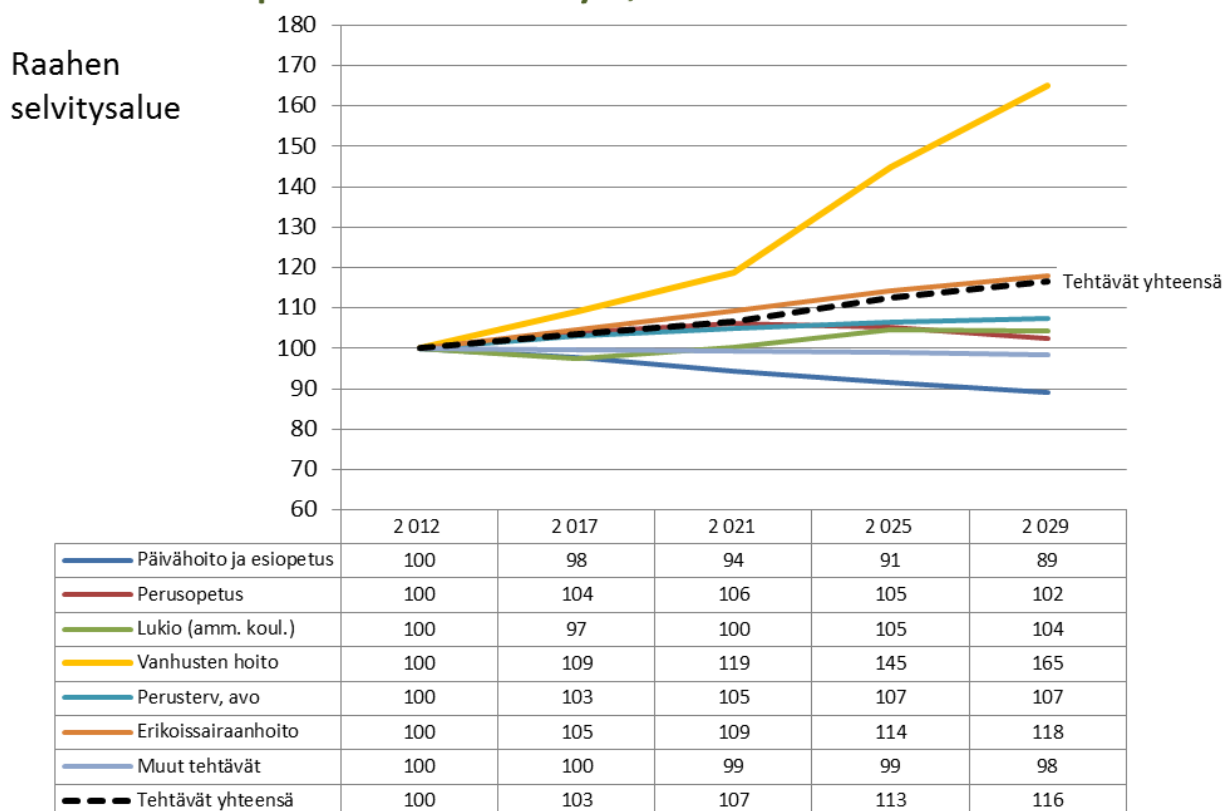
Pahimmillaan molemmat painelaskelmat yhdistyvät. Kuntien on tärkeää käyttää hyväksi henkilöstön eläköitymistä. Sen kuntien omalla päätöksellä tehtävä kuntarakenneuudistus mahdollistaa ”pehmein” keinoin.

Vuonna 2029 0,5 %:n tuottavuuden kasvu säästäisi 10,5 miljoonaa euroa kumulatiivisesti, mikä vastaa yli 230 henkilötyövuotta.

Kaikkien selvitysalueen kuntien talouteen kohdistuu palvelutarpeiden lisääntymisestä johtuen merkittäviä paineita. Vuoteen 2029 ilman toiminnallisia muutoksia ja niistä johtuvia menojen vähennyksiä, tulopuolen tasapainottamiseksi jokaisen kunnan veroprosenttia pitäisi nostaa 5-8 prosenttiyksikköä.

FCG:n tuottaman aineiston perusteella on alla kuvattu henkilöstötarpeen suhteellinen muutosennuste Raahen selvitysalueella vuoteen 2029 mennessä. Ennuste perustuu palvelutarpeiden muutokseen ja on laskettu Raahen seudun väestötekijöiden muutosten perusteella.

Palvelutarpeiden kehitys, 2012=100

Palvelutarpeet on laskettu väestötekijöiden muutosten perusteella. 'Tehtävät yhteensä' on laskettu painottamalla tehtäväkohtaisia volyyymiennusteita tehtävien asukaskohtaisilla kustannuksilla vuonna 2012.

'Muut tehtävät' kattavat kaikki muut kuin nimetyt tehtävät, esim. sosiaali- ja kulttuuripalvelut. 'Muut tehtävät' luokan palvelutarpeet muuttuvat kuten väestön kokonaismäärä.

Vanhusten hoidossa tarve=*yli 75-vuotiaat vuonna 2012, yli 75,5-vuotiaat 2017, yli 76-vuotiaat 2021, yli 76,5-vuotiaat 2025 ja yli 77-vuotiaat 2029. Mukana myös perusterveydenhuollon vuodeosastohoito

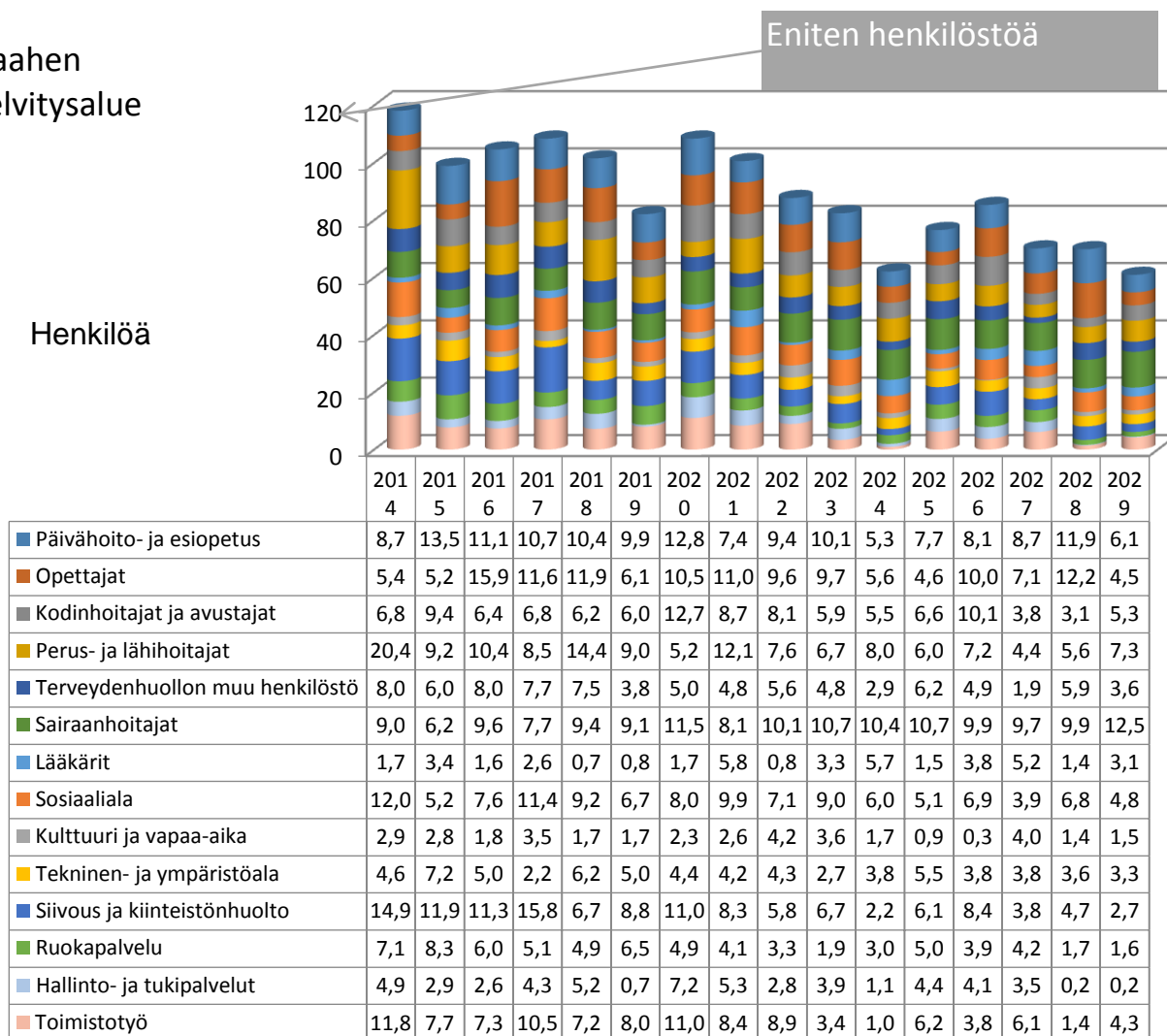
Vanhusten hoidossa on mukana myös perusterveydenhuollon vuodeosastohoito

Kuvio 22. Selvitysalueen väestön palvelutarpeen kehitysennuste vuoteen 2029

Koska väestön palvelutarve tulee lisäämään palvelutarpeita ja kuntatalous on kriisiytymässä, on työn uudelleen organisointi välttämätöntä. Henkilöstön eläkepoistumaa hyödyntämällä tehtävien uudelleen järjestelyihin on erinomainen mahdollisuus. Tämä edellyttää kuntien nykyistä tiiviimpää yhteistyötä ja yhteistä uutta organisoitumista.

Raahen
selvitysalue

Henkilöä

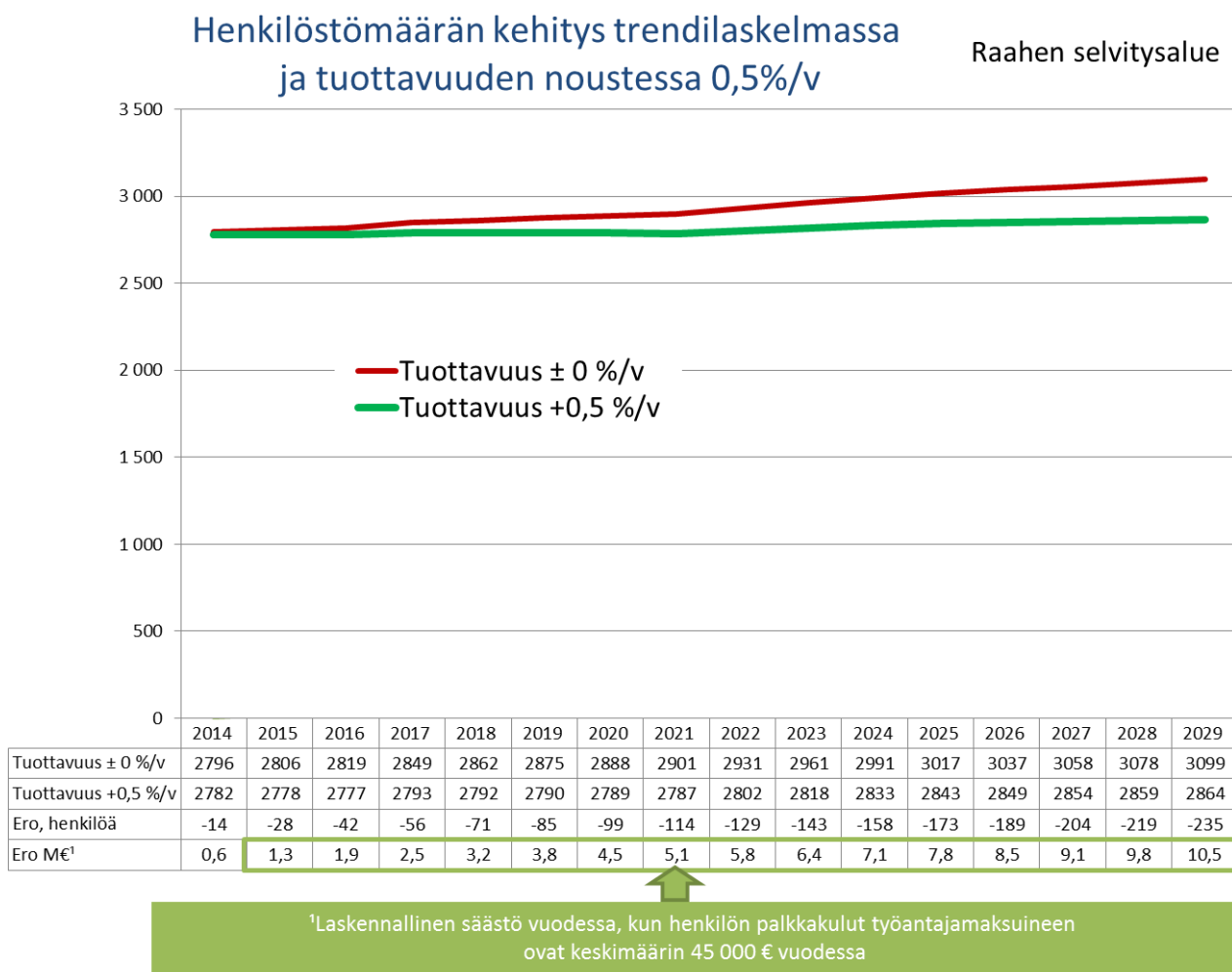
Kuvio 23. Selvitysalueen kuntien eläkepoistuma ammattiryhmittäin

Eläkepoistuma selvitysalueen kunnissa yhteensä vv. 2013-2025

Toimistotyö	2013-2025	
Hallinto- ja tukipalvelut	91,5	59 %
Ruokapalvelu	45,3	49 %
Siivous ja kiinteistönhuolto	60,1	53 %
Tekninen- ja ympäristöala	109,4	56 %
Kulttuuri ja vapaa-aika	55,0	43 %
Sosiaaliala	29,7	44 %
Lääkärit	97,2	40 %
Sairaanhoitajat	29,6	30 %
Terveystenhuollon muu henkilöstö	112,7	31 %
Perus- ja lähihoitajat	70,4	44 %
Kodinhoitajat ja avustajat	117,6	40 %
Opettajat	89,1	48 %
Päivähoito- ja esiopetus	107,1	26 %
Yhteensä	117,0	42 %
Lähde: KEVA (luokittelut FCG)	1131,9	41 %

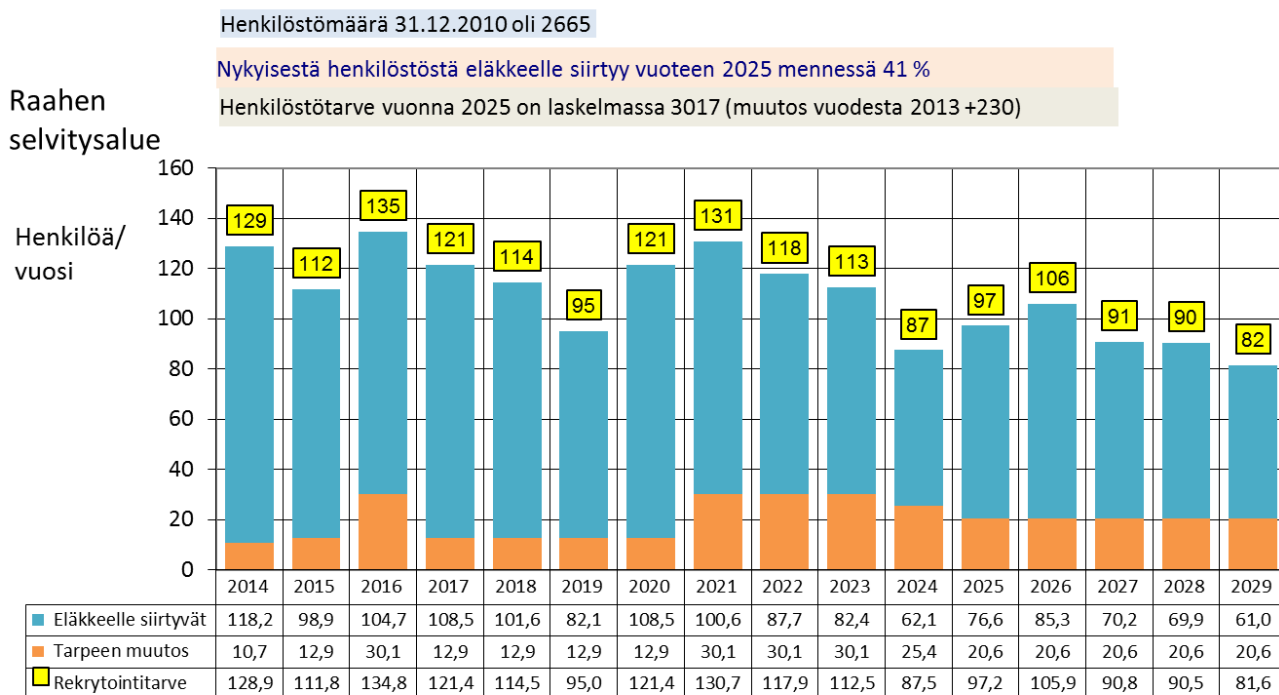
Kuvio 24. Taulukko xx. Henkilöstön eläkepoistuma selvitysalueen kunnissa yhteensä vv. 2013-2025

Kuntien tuottavuuskehitys on viime vuosina ollut heikkoa. Raahen seudulla tuottavuuden nostaminen on välttämätöntä ja osaltaan auttaisi talouden ahdingosta selviytymistä. Muutokset vaikuttavat hitaasti eikä yhtään vuotta ole mahdollista enää menettää. Mikäli muutostoimia ei käynnistetä heti, karkaa tällä perusteella syntyvä potentiaali nopeasti käsistä ja kuntatalouden maltilliset rakennemuutosmahdollisuudet menetetään lopullisesti.

Kuvio 25. Henkilöstömäärän lisäämistarve nykyisellä tuottavuudella ja ero, jos tuottavuus nousisi 0,5 % vuodessa

Koko henkilöstö, kun tuottavuus ei muutu

Kuvio 26. Henkilöstön rekryointitarve vuoteen 2029 mennessä, jos tuottavuus ei muutu

Selvitysalueen kuntien talouden liikkumavaraa, talouden perustaa ja verotulomuodostusta kuvaavat tunnusluvut ovat seuraavassa taulukossa.

Yhteiskunnan keräämiä verovaroja käytettiin kunnan palvelujen järjestämiseen vuonna 2013 eniten asukasta kohti laskien Siikajoella (5851 euroa/asukas), seuraavaksi eniten Pyhäjoella (5540 euroa/asukas) ja vähiten asukasta kohti Raahessa (5067 euroa/asukas).

Toimintatulojen ja menojen nettosumman osalta Raahen alitti valtakunnan keskimääräiset toimintamenojen nettokulut asukasta kohti, Pyhäjoki ja Siikajoki ylittivät keskimääräiset nettomenot.

Verotuloja asukasta kohti laskien keräsivät eniten raahelaiset (3513 euroa/asukas) ja vähiten siikajokiset (2855 euroa/asukas), pyhäjokisten osuus oli lähellä siikajokisten verokertymää (2892 euroa/asukas).

Raahen seudun elinkeinorakenteesta johtuneet yritysten toimintaedellytyksiä luovat investointivaateet ovat vuosikymmeniä kohdistuneet Raahen kaupungille. Raahen kaupunki on toteuttanut vuosina 2007-2009 satama-alueella noin 50 miljoonan euron investoinnit, tärkeimpänä syväsataman rakentaminen. Raahen kaupungin kustannusosuus on ollut bruttona noin 33,5 miljoonaa euroa ja nettona noin 28,5 miljoonaa euroa. Satama palvelee koko seudun yritystoimintaa ja logistiikkaa, tärkein käyttäjä SSAB/Rautaruukki. Raahen syväsatama palvelee Mustavaaran kaivoksen sulaton tarpeita, muita Pohjois-Suomen kaivannaisteollisuuden kuljetuksia, tuulivoimaloiden rakentamishankkeita ja on keskeinen mahdollisen Pyhäjoen ydinvoimalahankkeen toteutumisen näkökulmasta. Selvitysalueen muut kunnat eivät ole taloudellisin panostuksin osallistuneet Raahen sataman/syväsataman rakentamiseen. Satamatoiminta välittömästi liittännäistoimintoinen työllistää yhteensä noin 130 työntekijää.

Valtakunnallisen elinkeinoelämän murroksesta johtuen Raahen yhteisöverojen määrä romahti kuitenkin vuonna 2012 yli 11 miljoonaa euroa vuodessa. Menojen sopeuttaminen verotulojen vähenemisen tahtiin ei ollut nopeassa aikataulussa mahdollista, mistä on seurannut Raahen kaupungin velkamäärän kasvu ja käyttötalouden voimakas sopeuttamistarve.

Siikajoen osalta erityisenä piirteenä on alkava kouluinvestointi, joka kunnan kantokykyyn nähden on todella raskas. Investoinnin kokonaiskustannus on noin 13 miljoonaa euroa, mikä vastaa suuruusluokaltaan vuoden kaikkia verotuloja.

Pyhäjoen kunta varautuu kaavoituksellaan, vesi- ja viemärihuollon investoinnein ja maan myynnillä Hanhikiven ydinvoimalan rakentamisen tarpeisiin. Kunnan toiminta- ja taloussuunnitelman arvioihin ei ole sisällytetty mahdollisesta uusien asukkaiden kunnan alueelle sijoittumisesta syntyviä menoja ja/tai tuloja.

Selvitysalueen kokonaisuuden näkökulmasta valmistelussa olevan suurhankkeen kunnallisteknisten investointien kuntaperusteisessa suunnittelussa ja toteutuksessa tulisi ottaa huomioon seudun väestön olemassa olevat tarpeet ja pyrkiä kuntien yhteistyöllä sellaisiin ratkaisuihin, jotka vähentäisivät veronmaksajien kustannuspaineita nyt ja tulevaisuudessa.

Seudun kuntien kokonaisuuden kannalta suurhankkeet, erityisesti Hanhikiven ydinvoimalan rakentaminen, mahdollistavat asuntokannan käyttöasteen nostamisen. Raahen kaupungin vuokra-asuntokantaa hallinnoivat kaupungin konsernissa Kiinteistö Oy Kummatti- ja Raahen Seudun Asuntosäätiön, joilla yhteensä on vuokrauskäytössä 2200 asuntoa. Näissä on tällä hetkellä vajaakäyttöä yhteensä noin viidennes eli 420 asuntoa. Lisäksi tyhjillään olevia kerrostaloja on 3, joiden yli 80 asuntoa ovat kokonaan pois käytöstä. Yhteensä tyhjiä asuntoja on Raahen kaupungin konsernissa kaikkiaan lähes 500.

	Pyhäjoki	Raahe	Siikajoki	koko maa
toimintatulot/asukas	797	993	641	1678
toimintakulut/asukas	6106	5961	6429	6667
netto	5309	4968	5788	4989
kulut muutos-% 2012	+6,3	5,1	+0,5	5,4
kulut muutos-% 2013	+2,4	-	+1,4	2,5
valtionosuudet/asukas	2648	1554	2995	1522
verotulot/asukas	2892	3513	2855	3790
verorahoitus/as	5540	5067	5851	5312
investointimenot yht. 3 vuotta/ asukas	4,5 milj e 1350 e/as	25,1 milj e 1073 e/as	6,9 milj e 1232 e/as	2063 e/as
investimenot yht/ as 2013	1249 372	7130 280	3198 572	704 asukasta kohti
kunnan kassastamaksut/asukas	6687	6859	7266	7720
käyttökate yht /asukas 2013	775	2526	353	asukasta kohti

	231	99	63	322
poistot yht	615	6175	2100	asukasta
/as 2013	183	242	375	kohti 380

Kuvio 27. Selvitysalueen kuntien ja valtakunnalliset menot, verorahoitus ja muita toiminnan kokonaisuutta kuvaavia tunnuslukuja asukasta kohti laskettuna vuonna 2013

Kuntien verotulojen kertymässä, verotulojen rakenteessa ja palvelujen ylläpitämiseksi tarvittavien menojen kokonaisuudessa on merkittäviä kuntakohtaisia eroja. Tämä kokonaistarkastelu kuvastaa hyvin talouden ja toiminnan tehostamismahdollisuuksien olemassa oloa.

verotulojen kertymä / asukasta kohti	Pyhä-joki 2011	Pyhä-joki 2012	Pyhä-joki 2013	Raahe 2011	Raahe 2012	Raahe 2013	Siika-joki 2011	Siika-joki 2012	Siika-joki 2013
kunnallisvero/as	8219 2445	8444 2550	8925 2659	68645 3038	68489 3025	83462 3272	12919 2291	14087 2517	14354 2566
yhteisövero/as	435 129	293 88	432 129	13402 593	2353 104	2212 87	974 173	689 123	675 121
kiinteistövero/as	374 111	391 118	349 104	3246 144	3442 152	3933 154	636 113	869 155	940 168
verotulot yht/asukasta kohti	9028 2686	9128 2757	9706 2892	85293 3246	74284 3442	89607 3933	14529 2577	15645 2795	15969 2855

Kuvio 28. Selvitysalueen kuntien verotulokertymä vv. 2011-2013, yhteensä ja asukasta kohti laskettuna

Selvitysalueen kunnilla on tällä hetkellä erinomaiset mahdollisuudet kohottaa tuottavuuttaan käyttämällä olemassa olevia pehmeitä keinoja tuottavuuden parantamiseksi. Tämän edellytyksenä on koko alueen henkilökunnan osaamisen hyödyntäminen kaikkien selvitysalueen kuntien asukkaiden hyväksi. Tämä on mahdollista, jos kunnan/kuntien toiminta suunnitellaan kokonaisuudessaan uudelleen ja organisoidaan koko selvitysalueen asukkaiden tarpeiden näkökulmasta. Koska henkilöstön eläkepoistuma on suurimmillaan juuri nyt, eli vuosina 2014-2022, on toimintojen uudelleen organisoinnin aloittamisella kiire.

Kuntien vakavaraisuus/rahoitusasema

Pyhäjoki

Pyhäjoen kunnan talousarvio vuodelle 2015 on alijäämäinen noin -170 000 euroa. Kunnan toimintaan tulee vaikuttamaan ydinvoimalahankkeen toteuttaminen. Kunnan velkamäärä on suhteellisen korkea ja vähäisen liikkumavaran johdosta investointien rahoittamiseen vieraalla pääomalla on varauduttava. Ydinvoimainvestoinnin lähivuosien vaikutuksia Pyhäjoen kunnan talouteen on kunnan taloussuunnittelussa vaikea arvioida.

Raahen kaupunki

Raahen kaupungin taloustilanne muuttui perusteellisesti vuoden 2012 tilinpäätöksessä. Verotulojen kertymä putosi edellisestä tilinpäätöksestä 11 miljoonaa euroa (-12,9 %). Toimintakate (=käyttömenot netto) kasvoivat 4 %, siis koko maan keskiarvoa maltillisemmin (koko maa 6,1 %). Käytännössä vertotulojen vähenemä näkyy tilikauden tuloksessa 11,6 miljoonan euron alijäämänä. Kaupungin taseessa oli ylijäämää noin 9 miljoonaa euroa, minkä seurauksena kumulatiivista alijäämää syntyi taseeseen. Tilinpäätökseen 2013 kumulatiivista alijäämää kertyi 9,5 miljoonaa euroa. Raahen tilinpäätöksen luvut eivät ole vertailukelpoisia muilta osin vuoden 2012 lukuihin kuntaliitoksen johdosta tapahtuneiden muutosten vuoksi.

Tilinpäätösennusteen 2014 mukaan Raahen kaupungin tilinpäätös toteutuu alijäämäisenä 0,8 miljoonaa euroa. Vuoden 2015 talousarvio on 2,6 miljoonaa euroa alijäämäinen, vuonna 2017 ennustetaan ylijäämäiseksi 2,6 miljoonaa euroa.

Siikajoki

Siikajoki arvioi alijäämäksi noin -1 miljoonaa euroa, lainamäärä noin 15 miljoonaa euroa = 2672 e/asukas.

Siikajoen kunnan talousarvioehdotus vuodelle 2015 päättyy alijäämäiseksi, vuoden 2015 tulos arvioidaan olevan -0,8 miljoonaa euroa. 2010 eteenpäin kaikki vuoden, paitsi 2011, ovat olleet alijäämäisiä, ja sama kehitys jatkuu koko talous- ja toimintasuunnitelman jakson ajan vuoteen 2017 saakka. Talousarviokirjan tekstistä ilmenee tilanteen merkitys ja siitä huolehtiminen. Kunnan käyttötalouden rakenteellisen alijäämätilanteen korjaamiseksi on kuitenkin ollut vaikea löytää keinoja eikä niitä ole vuoden 2015 talousarviokirjassakaan voitu esittää. Tilinpäätökseen ja talousarvioon sisältyviä alijäämiä katetaan rahastoja purkamalla. Tämä pelivara tulee suunnittelujaksolla loppuun käytetyksi. Koska menossa oleva kouluinvestointi lisää kunnan velkamäärää lähes 10 miljoonaa euroa ja väijäämättömät muut peruskorjaus- ja uusinvestoinnit on katettava velalla miinuksellisen kuntatalouden johdosta, kunnan talouden ennuste on pysyvästi velkaantuva. Suunnittelukauden päättyessä 2017 Siikajoen kunnan taseessa on arvion mukaan kattamattomia alijäämiä 0,7 miljoonaa euroa.

Alla taulukoituna kunkin kunnan vakavaraisuutta kuvaavat tunnusluvut 2013 -2015 (talousarviot):

	tp 2013	tp 2014	ta 2015
Pyhäjoki			
Vuosikate, €/as	433	711	101
Tulovero-%	19,75	20,25	20,25
Lainamäärä, €/as	3083	2809	3038
Kertynyt ylijäämä/alijäämä, €/as	2627	3140	3090
Omavaraisuusaste, %	54,8	57	57
Suhteellinen velkaantuminen, %	58,1	50	51

	tp 2013	tp ennus- te 2014	ta 2015
Raahe			
Vuosikate, €/as	110	254	131
Tulovero-%	21,00	21,00	21,00
Lainamäärä, €/as	5.544	5.450	5.596
Kertynyt ylijäämä/alijäämä, €/as	-372	-150	-254
Omavaraisuusaste, %	26,0	29,8	28,2
Suhteellinen velkaantuminen, %	102,0	97,7	99,5

	tp 2013	tp ennuste 2014	ta 2015
Siikajoki			
Vuosikate, €/as	83	158	57
Tulovero-%	21,00	22,00	22,00
Lainamäärä, €/as	2598	2672	3114
Kertynyt ylijäämä/alijäämä, €/as	-173	700	773
Omavaraisuusaste, %	46,2	42,5	38,6
Suhteellinen velkaantuminen, %	49,0	47,8	53,9

Kuntalain uudistamisen yhteydessä (§111) korostetaan kunnan taloussuunnitelman tasapainon merkitystä. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Efektiivinen veroaste kunnittain 2013

Tuloveroprosentti   Efektiivinen veroaste

Siikajoki   21,00   14,45

Raahe   21,00   15,73

Pyhäjoki   19,75   13,58

12.2 Kuntajaon muutoksen vaikutukset valtiosuuksiin ja yhdistymisavustuksen määrä

Selvitysalueen kuntajaon muutoksista viimeisin on Raahen ja Vihannin kuntaliitos, joka toteutettiin kuntien yhteisellä päätöksellä vuoden 2013 alusta. Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti kuntaliitoksen johdosta vähenevät valtiosuudet korvataan viiden vuoden ajan.

Vuonna 2014 päätetyn uuden valtiosuuslainsäädännön mukaan, Pyhäjoen, Raahen ja Siikajoen mahdollisesti yhdistyessä vuoden 2017 alusta, yhteisen kunnan valtiosuus ei muutu kuntajaon muutoksen johdosta.

Kuntien on mahdollista saada yhdistymisavustusta, mikäli kuntaliitos toteutetaan viimeistään vuoden 2017 alusta. Yhdistymisavustus maksetaan kolmessa osassa peräkkäisinä vuosina alkaen 2017. Jos kaikki kolme kuntaa yhdistyvät, avustus on noin 4,5 miljoonaa euroa, jos kaksi kuntaa yhdistyy ja niistä toinen on Raahe, avustuksen määrä on noin 3 miljoonaa euroa.

Arvio yhdistymisavustuksen määrästä Raahe-Pyhäjoki-Siikajoki –yhdistymisen johdosta 1.1.2017

Yhdistymisavustukset:								euroa
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Yht.
Raahe-Vihanti (v.2013)	1 280 000	960 000	960 000					3 200 000
Raahe-Pyhäjoki-Siikajoki (oletuksena, että uusi liitos voimaan v. 2017)					1 800 000	1 350 000	1 350 000	4 500 000
Yhteensä	1 280 000	960 000	960 000	0	1 800 000	1 350 000	1 350 000	7 700 000

Arvio yhdistymisavustuksen määrästä Raahe-Pyhäjoki –yhdistymisen johdosta 1.1.2017

Yhdistymisavustukset:								euroa
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Yht.
Raahe-Vihanti (v.2013)	1 280 000	960 000	960 000					3 200 000
Raahe-Pyhäjoki (oletuksena, että uusi liitos voimaan v. 2017)					1 200 000	900 000	900 000	3 000 000
Yhteensä	1 280 000	960 000	960 000	0	1 200 000	900 000	900 000	6 200 000

Arvio yhdistymisavustuksen määrästä Raahe-Siikajoki –yhdistymisen johdosta 1.1.2017

Yhdistymisavustukset:								euroa
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Yht.
Raahe-Vihanti (v.2013)	1 280 000	960 000	960 000					3 200 000
Raahe-Siikajoki (oletuksena, että uusi liitos voimaan v. 2017)					1 200 000	900 000	900 000	3 000 000
Yhteensä	1 280 000	960 000	960 000	0	1 200 000	900 000	900 000	6 200 000

13 Pyhäjoen, Raahen ja Siikajoen yhteinen sosiaali- ja terveydenhuolto

Raahen seudun kuntien yhteistyön taustaa

Raahen seudulla terveydenhuolto on järjestetty kuntien yhteistyönä jo vuosikymmenien ajan, yhteistyömuotona kuntainliittona ja kuntayhtymänä.

- Raahen seudun terveydenhuollon kuntayhtymään kuuluivat vuonna 1967 toimintansa aloittanut Raahen sairaala (Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä 1988 – 1995),
- vuonna 1972 perustettu Raahen perheneuvola,
- vuonna 1973 perustettu Raahen seudun terveystakeskus,
- vuonna 1993 kuntayhtymään liitetty Raahen mielenterveyskeskus ja
- vuonna 2009 liitetyt päihdepalvelut.
- Ympäristöterveydenhuollon palvelujen järjestämismvastuu siirtyi pois kuntayhtymältä vuonna 2009.
- Vuoden 2009 alussa kuntayhtymä muuttui Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymäksi ja
- sosiaalitoimen palvelut siirtyvät kuntayhtymän järjestettäväksi asteittain vuoteen 2011 mennessä.

Vuodesta 2011 alkaen hyvinvointikuntayhtymän tehtävänä on ollut järjestää Raahen kaupungin sekä Pyhäjoen ja Siikajoen kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut lukuun ottamatta varhaiskasvatusta ja ympäristöterveydenhuoltoa. Kunnat kuuluvat jäsenenä Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymään.

Jäsenkuntien valtuustot käyttävät kuntayhtymän ylintä päätösvaltaa. Valtuustot valitsevat yhtymähallituksen, joka vastaa kuntayhtymän hallinnosta ja taloudenhoidosta.

Kuntayhtymän toimintaa on kehitetty alueelliseksi, koko aluetta palvelevaksi kokonaisuudeksi kuntarajoista riippumatta.

Kuntien maksuosuudet

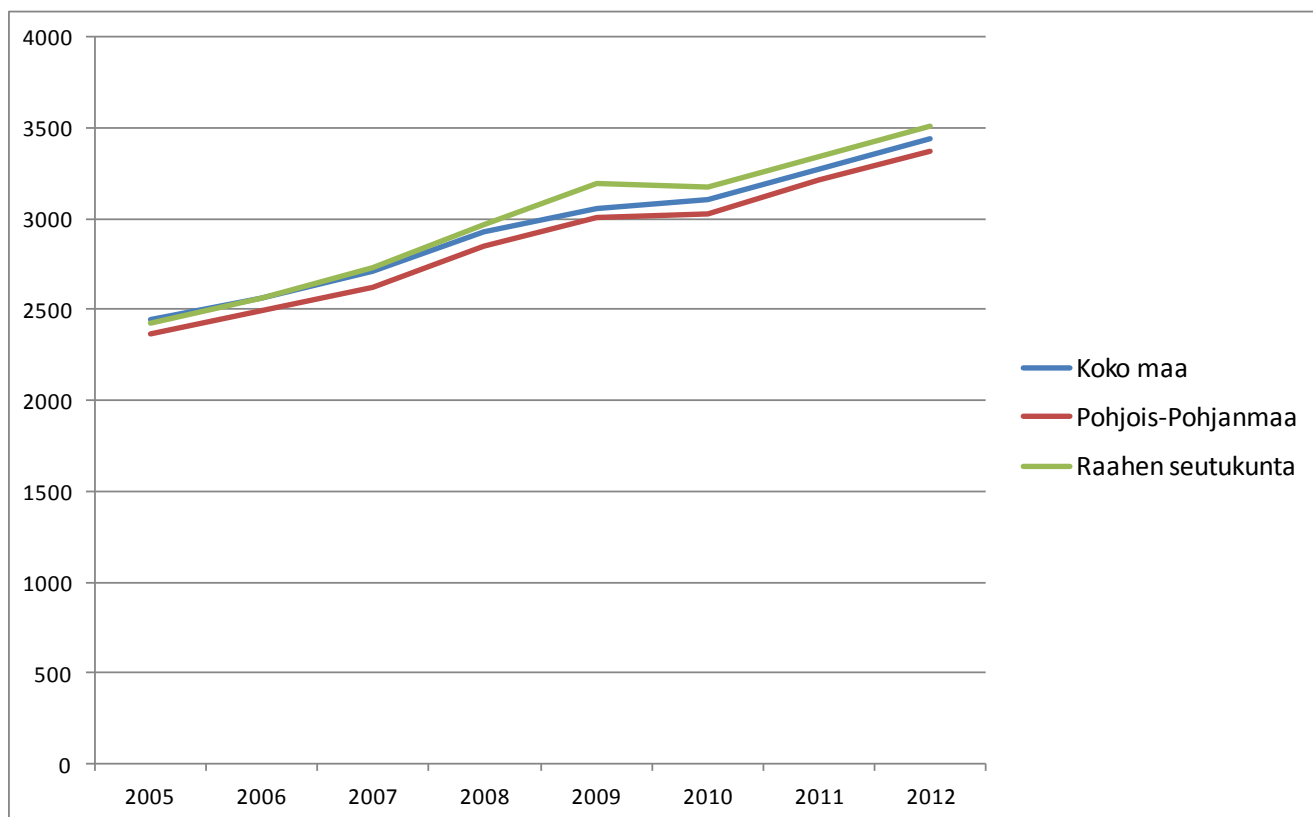
Jokainen jäsenkunta vastaa asukkailleen tilaamiensa palvelujen todellisista omakustannushintaisista kustannuksista. Maksuosuudet käyttömenoihin perustuvat kuntakohtaiseen kustannuslaskentaan. Kustannukset jaetaan tarvittaessa toimipaikkakohtaisesti. Jäsenkunnan osuus yhteisesti käytetyn toimipaikan kustannuksiin määräytyy käytön suhteessa. Se osoitetaan tuotteistamalla toimipaikan palvelut ja hinnoittelemalla ne omakustannusperiaatteella. Omakustannushinta sisältää toiminnan välittömät kustannukset, hallinnon yleiskustannukset sekä pääomakustannukset. Yhtymähallituksen tehtävänä on vahvistaa jäsenkunnilta palveluista perittävät hinnat.

Kustannuskehitys

Vuonna 2013 hyvinvointikuntayhtymän toimintakulut olivat yhteensä 120,3 milj. €, josta kuntien maksuosuudet olivat yhteensä 104,4 milj. €. Jäsenkuntien saamista verotuloista ja valtionosuuksista käytettiin hyvinvointikuntayhtymän järjestämismvastuulla olevien palveluiden rahoittamiseen 57,8 %. Henkilöstömenot olivat 52 milj. € ja palvelujen ostoihin käytettiin 54 milj. € (sisältäen ostot sairaanhoitopiiriltä). Henkilöstömäärä oli vuoden 2013 lopussa n. 1300, mikä on 50 vähemmän kuin vuonna 2012.

Jäsenkuntien maksuosuuksien kasvu on ollut 2,72% vuodessa vuosina 2009-2013. Oman toiminnan kasvu on ollut 2,36 % vuodessa, mikä on ollut selvästi yleistä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuskehitystä pienempi.

Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset (€/asukas) ovat seutukunnan alueella hiukan maakunnan ja maan keskitasoa korkeammat, mutta myös sairastavuusindeksi (Kela) on maakunnan keskitasoa suurempi. Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannusten kehitys on ollut samansuuntainen kuin koko maassa ja maakunnassa kanssa (kuvio 1).

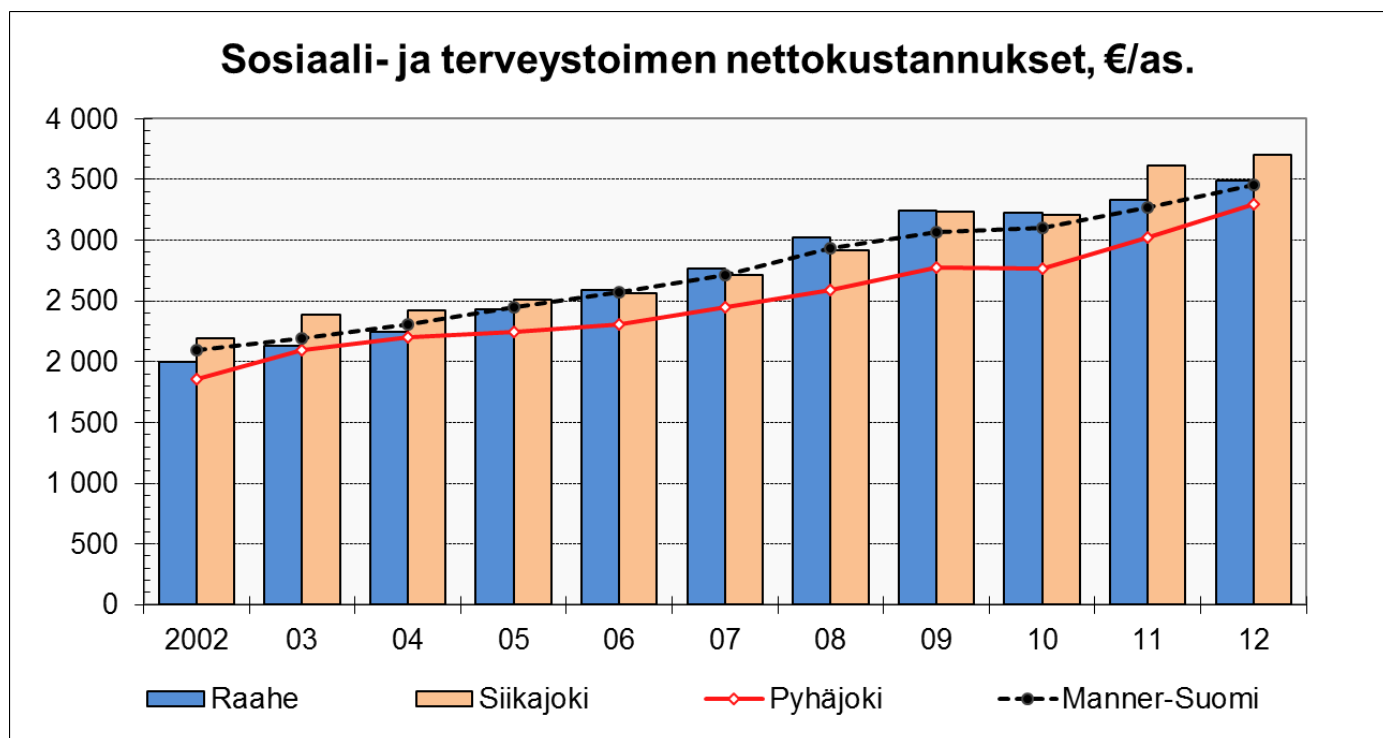

Kuvio 29. Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset €/asukas Raahen seutukunnassa, Pohjois-Pohjanmaalla ja koko maassa vuosina 2005-2012

Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymässä on käytössä sosiaali- ja terveystoimen toiminnan ja talouden ohjauksessa Kuntamaisema Oy:n kehittämän Maisema-malli. Mallin avulla verrataan vuosittain hyvinvointikuntayhtymän järjestämiä sosiaali- ja terveystoimen palveluja muihin Maisema-mallia käyttäviin kuntiin.

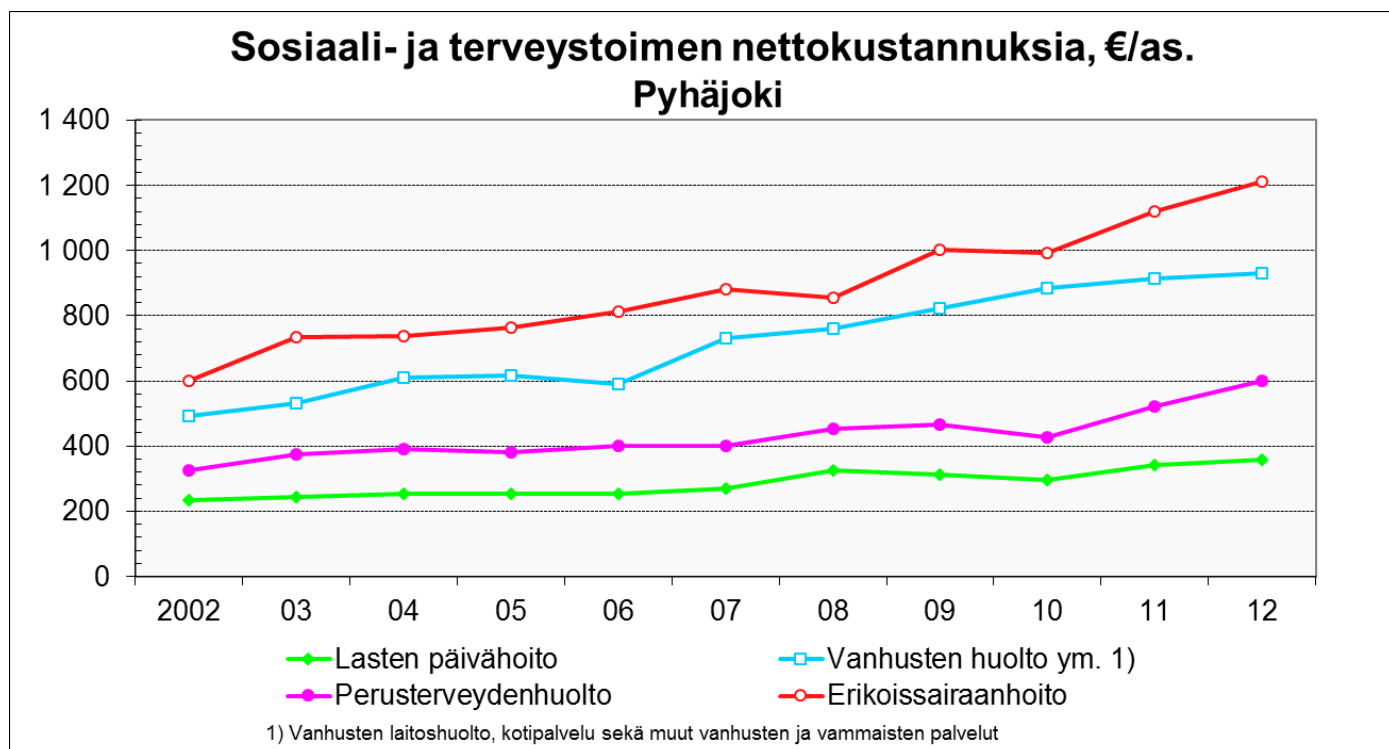
Vuoden 2013 Maisemaraportin mukaan asukaskohtaiset kokonaiskustannukset ovat nousseet maltillisesti vuodesta 2012. Hyvinvointikuntayhtymän kustannustaso on vertailukuntien keskitasoa edullisempi. Tarkastelu ei huomioi väestön ikärakennetta eikä sairastavuutta.

Selvitysalueen kuntien keskinäisessä vertailussa korkeimmat asukaskohtaiset sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset on Siikajoella, sen jälkeen Raahessa ja matalimmat Pyhäjoella. Raahen kustannukset ovat valtakunnan keskimääräistä tasoa, Siikajoella keskitasoa korkeammat ja Pyhäjoella hieman matalammat. Myös alla oleva kuvio kertoo, että selvitysalueen kuntien kustannuskehitys vastaa muiden kuntien kehitystä.

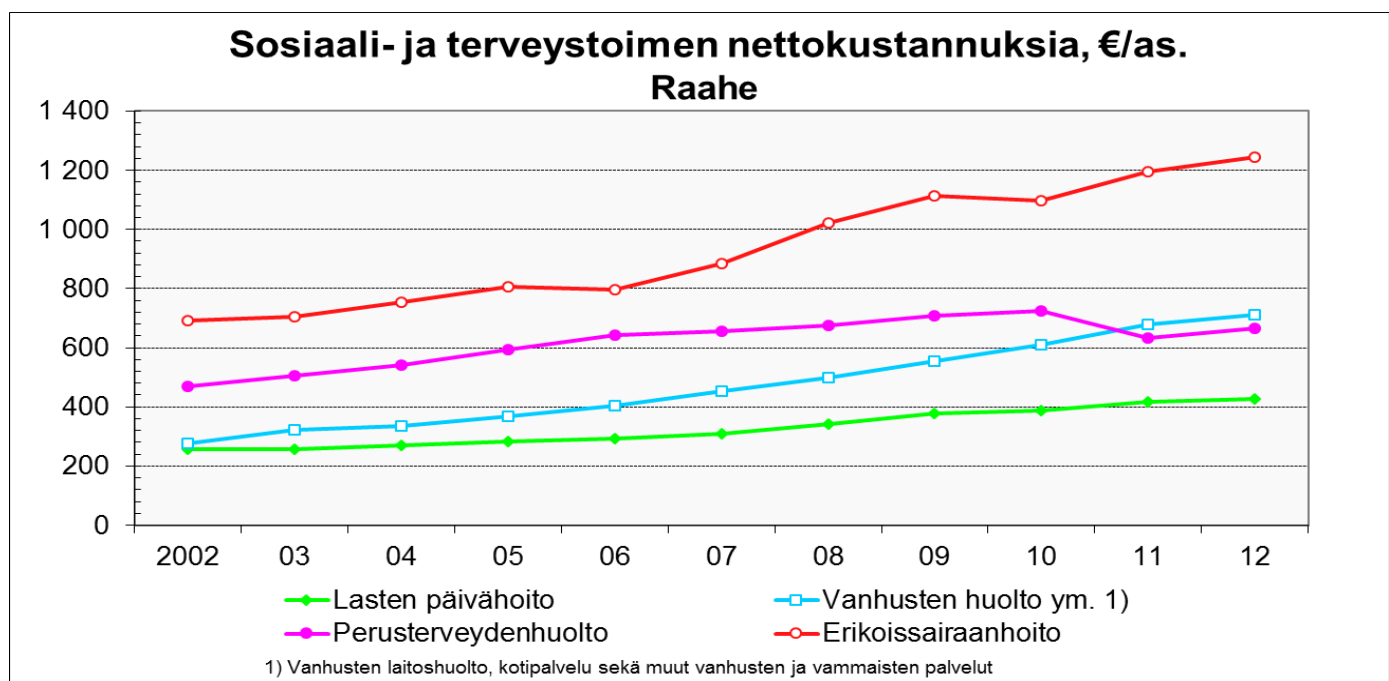

Kuvio 30. Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset kunnittain, euroa/asukas

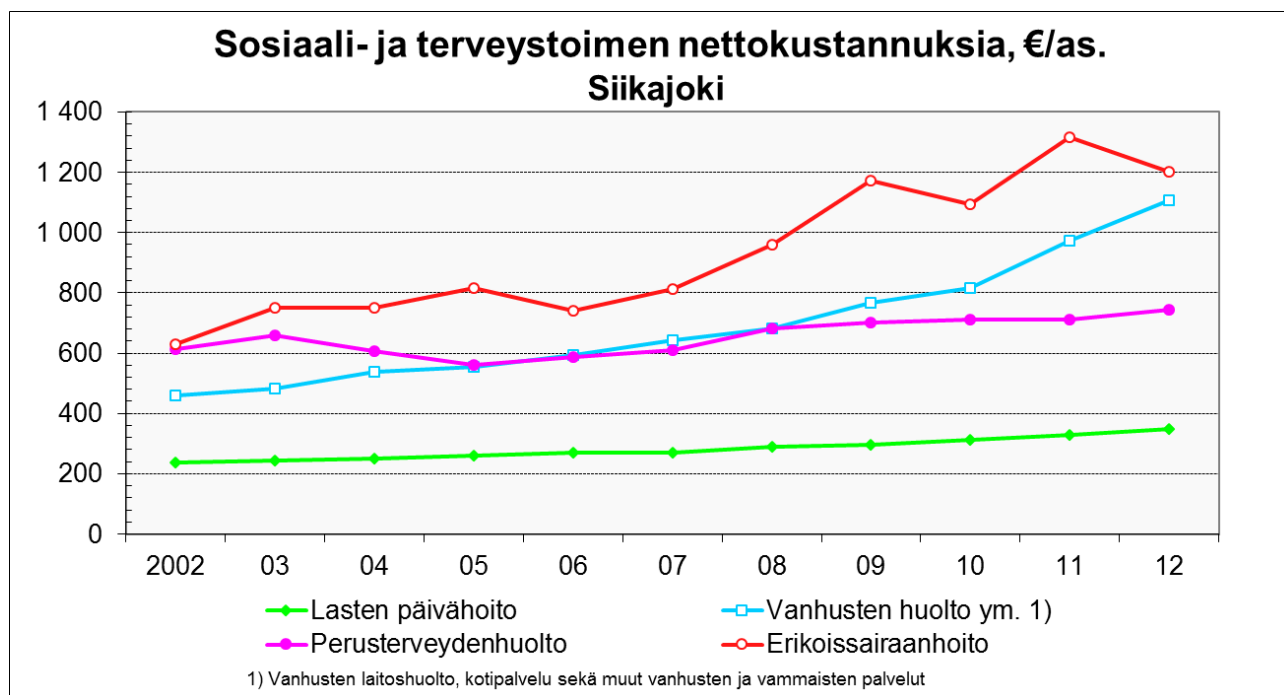
Alla olevat kolme kuviota kertovat kunkin kunnan sosiaali- ja terveystoimen eri osa-alueiden kustannusten kehityksen vuosina 2002-2012. Siikajoella erikoissairaanhoidon kustannuskehitys on ollut voimakkaasti vaihteleva, mutta kaikissa kunnissa nousutrendi on ollut voimakas. Raahessa perusterveydenhuollon kustannukset ovat 2010 hieman alentuneet, mutta 2011 nousu on alkanut uudelleen. Pyhäjoella erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon kulut ovat kasvaneet muita nopeammin. Vanhusten huollon kustannukset ovat nousseet jyrkimmin Siikajoella, jossa kustannukset ovat asukasta kohti laskettuna korkeimmat, sitten Pyhäjoella ja Raahessa kustannustaso on matalin.

Kuvio 31. Pyhäjoen kustannuskehitys vv 2002-2012

Kuvio 32. Raahen kustannuskehitys vv 2002-2012

Kuvio 33. Siikajoen kustannuskehitys vv 2002-2012

Palvelut

Sosiaali- ja terveystoimen palvelut tuotetaan seutukunnallisena kuntarajat ylittäen valtaosaltaan kuntayhtymän omalla palveluntuotantona ja pääsääntöisesti lähipalveluna. Keskitetysti tuotetaan oman erikoissairaanhoidon palvelut, päivystys, akuutti vuodeosastohoito, perheneuvolapalvelut, lastensuojelun ja lastenvalvojan palvelut, A-klinikkapalvelut, puhe-, toiminta- ja ravitsemusterapiapalvelut sekä joitakin muita erityispalveluita. Palveluiden piiriin pääsemisen kriteerit ja palvelumaksut ovat yhtenäiset koko seutukunnan alueella.

Kuntayhtymän toimipisteet on esitetty alla olevassa kuviossa.

Kuvio 34. Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymän toimipisteet

Erikoissairaanhoidon ja muut ostopalvelut

Erikoissairaanhoidon palveluita ostetaan Pohjois-Pohjanmaa sairaanhoitopiiriltä. Kuntayhtymän ulkopuolisilta toimijoilta on ostettu mm. yleis- ja erikoislääkäri-, laboratorio- ja kuvantamispalveluja, perusterveydenhuollon vuodeosastohoitoa sekä lääkinällisen kuntoutuksen terapiapalveluja. Lisäksi ostetaan vanhusten, kehitysvammaisten, vaikeavammaisten, mielenterveyskuntoutujien ja päihdehuollon asumispalveluja, päihdehuollon kuntoutuspalveluja, lastensuojelun perhekotipalveluja, ensi- ja turvakotipalveluja, vaikeavammaisten henkilökohtaisen avustajan palveluita sekä perheneuvolan psykiatri- ja psykologipalveluja.

Vanhusten kotiin annettavia palveluita on myös tuotettu palvelusetelillä.

Tukipalvelut

Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut ostetaan Raahen kaupungilta, samoin tietotekniikkapalvelut.

Tukipalveluista ravintopalvelut ostetaan jäsenkunnilta, pesula- ja kuljetuspalvelut yksityisiltä palveluntuottajilta.

Toimitilat

Hyvinvointikuntayhtymän käytössä oli vuonna 2013 toimitiloja yhteensä 47.895 m², joista kuntayhtymän omistamia on 20.535 m² ja kunnilta tai kuntien omistamilta yhtiöiltä vuokrattu 27.360 m².

Ympäristöterveydenhuolto

Raahen kaupunki, Siikajoen kunta, Pyhäjoen kunta, Merijärven kunta ja Kalajoen kaupunki ovat muodostaneet ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen. Kalajoki toimii isäntäkuntana ja tuottaa ympäristöterveydenhuollon palvelut muille kunnille. Vihannin alueelle ympäristöterveydenhuollon palvelut ostetaan Ympäristöpalvelu Helmeltä.

Toiminnan kehittäminen

Palveluita ja prosesseja on kehitetty syksystä 2012 alkaen tuotekehityshankkeella, joka toteutettiin oppisopimuskoulutuksena. Hankkeen tavoitteeksi asetettiin keskeisten palveluprosessien uudistaminen niin, että ne entistä paremmin vastaisivat asiakkaiden todellisia tarpeita. Osa kehittämishankkeista liittyy sisäiseen toimintaan, mutta valtaosa välittämiin asiakaspalveluihin.

Välittämiin asiakaspalveluihin liittyvät kehittämishankkeet koskevat sähköisiä palveluita, työllistämisyksikköä, ikääntyvän väestön palveluohjausta ja neuvontaa, ennaltaehkäisevää suun terveydenhuoltoa, asiakaspalautejärjestelmää, kotisaattohoitoa, kuntouttavaa päivätoimintaa, kotona pärjäämisen tukemista henkilökohtaisen avun näkökulmasta, mielenterveys- ja päihdepalveluiden asumispalveluita sekä yhteisöasumista. Sisäiset kehittämishankkeet liittyvät työhyvinvoinnin johtamiseen, talouden ja toiminnan suunnittelu- ja seurantaraportointiin, sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan, tietohallinnon hanke- ja projektihallinnoinnin kehittämiseen ja siivouspalveluiden laadunseurantaan. Kehittämistyö jatkuu edelleen.

Kuntayhtymä on osallistunut Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisesta kehittämisohjelmasta (Kaste) rahoitusta saaneisiin hankkeisiin, joita ovat Terveempi Pohjois-Suomi, Kytke, Virta, Virta II ja Lasten Kaste. Seutukunnassa on käynnissä työ- ja elinkeinoministeriön rahoittama Työllisyyden kuntakokeilu –hanke. Lisäksi kuntayhtymä on ollut mukana yhteistyökumppanina muissa kehittämishankkeissa kuten Terveyspiste ja LILY.

Alueella laaditaan yhteisiä väestön hyvinvointiin liittyviä suunnitelmia ja kehitetään toimintaa seutukunnallisesti yli kuntarajojen ja yli sektorirajojen. Näistä esimerkkinä mainittakoon hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja sen johtaminen, hyvinvointikertomus, Lapset puheeksi –toimintamallin käyttö, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi, työllisyyden hoitoon liittyvät asiat ja pakolaistyö.

Sairaanhoidollisista palveluista ja tavoitteista vuosille 2015-2020 on tehty erikseen suunnitelma. Se sisältää nykyisten erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon palveluiden kehittämisen ja turvaamisen väestön tarpeita vastaavasti.

Sairaaloiden välisestä työnjaosta on sovittu Oulun yliopistolliseen sairaalaan, Oulaskankaan sairaalan ja Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymän sairaalan välillä vuonna 2012. Sopimuksen mukaisesti synnytykset ja tekonivelleikkaukset on keskitetty Oulun yliopistolliseen sairaalaan ja Oulaskankaan sairaalaan. Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymän sairaala toimii Oulun eteläisen alueen pehmytosakirurgian vastuusairaalana hoidonporrastuksen mukaisesti. Sairaalatoiminta on siten kiinteässä yhteydessä sairaanhoitopiirin kokonaisuuteen ja erityisvastuualueeseen.

Tulevaisuuden näkymät

Uuden sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan palveluiden järjestämisvastuu tulee olemaan viidellä sosiaali- ja terveysalueella. Palvelujen tuottamisvastuu tulee olemaan kuntayhtymillä, Pohjois-Pohjanmaalle perustettaneen yksi tuotantoalue. Muutosta koskeva työ on vielä valtakunnallisesti kesken. Raahen seudun kunnat ja hyvinvointikuntayhtymä ovat aktiivisesti mukana Pohjois-Pohjanmaan yhteisessä valmistelussa sosiaali- ja terveydenhuollon tulevasta tuotantorakenteesta. Erityistä painoarvoa on annettu maakunnan eteläisten kuntien yhteistyön vahvistamiselle.

Kuntarakenteen muutokset sote-rakenteeseen

Mikäli selvitysalueelle muodostetaan nyt yksi kunta, hyvinvointikuntayhtymä organisaationa lakkaisi ja olisi osa uuden kunnan suoraan johdettavaa toimintaa. Valtakunnallisen sote-rakenteen muutos tulee joka tapauksessa vaikuttamaan hyvinvointikuntayhtymän olemassaoloon.

Kuntien tehtävissä korostuu jatkossa poikkihallinnollinen yhteistyö, toimialojen välisen yhteistyön koordinointi ja ennaltaehkäisevän työn vaikuttavuuden tehostaminen, erityisesti eri ikäryhmille tarjottavien sivistys- ja vapaa-aikapalveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Kokonaiskustannusten pitkäjännitteinen hallittavuus korostuu kuntakokonaisuuden ja yksittäisen kunnan näkökulmasta.

Valtionosuusuudistuksen, -leikkausten ja sosiaali- ja terveystoimen kaavailtujen valtakunnallisten järjestelmämuutosten arvioidut vaikutukset kuntien talouteen on esitetty aiemmin tässä raportissa.

14 Sivistys- ja opetustoimi

Yleistä

Sivistys- ja opetustoimen kohdistuu runsaasti valtakunnallisesti annettuja, paikallisesti noudatettavia normeja ja ohjausta. Ohjaukseen liittyy aktiivinen määrällinen ja mitoituksellinen normien noudattamista koskeva valvonta. Tästä huolimatta kunnilla on mahdollisuus käyttää osaamistaan ja johtamistaitojaan niin, että palveluiden organisointi, järjestäminen ja tuottaminen ovat tosiasiaa melko vapaasti kunnan toimintoihin sisältyvinä järjestettävissä, yhteistyöstäkin voidaan kuntien kesken sopia monipuolisesti. Hyvin hoidetut sivistyspalvelut ovat samalla alueellinen vetovoimatekijä.

Kuntarakenneselvityksessä on tärkeitä kiinnittää huomiota sivistyspalveluiden sisällölliseen laatuun, saatavuuteen ja monipuolisuuteen. Kuntarakenteen muutos merkitsee vääjäämättä ensisijassa hallinnollisia muutoksia ja sitä kautta syntyvää yhteistyötä ja taloudellisia säästöjä. Lisäksi yleensä syntyy mahdollisuuksia suunnitella ja toteuttaa eri palveluita, niiden tukitoimia sekä erityispalveluita niin, että asukkaiden palvelutarve voidaan aiempaa tasapuolisemmin ottaa huomioon erityisesti erityistä tukea tarvitsevien kuntalaisten palvelutarpeiden tyydyttämiseksi.

Selvitysalueen kunnat ovat kukin laatineet erillisiä perusopetuksen palveluverkkoselvityksiä.

Kuntarakenteen muutoksella on mahdollisuus tuoda nopeasti hyötyjä selvitysalueen kuntien sivistyssektorin hallinnossa ja sen eri palvelujen ja tukitoiminnoissa sekä opetuksen erityispalveluissa (oppilashuolto, erityisopetus, MAMU-opetus etc.), sekä mittakaavaetua että vertaistukea toimijoille. Myös rekrytoinnin kannalta tästä on ilmeistä etua. Näillä tekijöillä on mahdollisuus parantaa työn vaikuttavuutta ja laatua ja se on myös alueellinen vetovoimatekijä pohdittaessa alueen elinvoimaisuutta ja kehityskykyä kokonaisuutena.

Toisen asteen koulutuksen järjestelyt ovat valtakunnallisessa muutoksessa. Lukiokoulutukseen ja ammattiopetuksen järjestämisen kohdistuu taloudellisia säästöpainetta, joita on pyritty valtakunnallisesti ratkomaan vähentämällä ylläpitäjäorganisaatioita ja sitä kautta hallinnon kuluja säästämällä. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä uudistuksesta. Hallituksen esityksen tavoitteena on vahvistaa koulutuksen järjestäjäkenttää, kehittää työelämää ja parantaa yritysten ja julkisyhteisöjen toiminnan kehittämistä. Hallituksen esityksen mukaisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttää toimintatapojen ja rakenteiden merkittävää uudistamista ja voimavarojen entistä tehokkaampaa käyttöä.

Selvitysalueen kunnat ovat jo melko pitkän ajan selvittelleet eri vaihtoehtoja organisoitumiseksi niin, että toisen asteen koulutus voisi säilyä mahdollisimman lähellä kunkin nuoren omaa paikkakuntaa.

Raahen kaupunki käynnisti syyskuussa 2014 tuoreimman selvitystyön asiantuntijana Jari Haapaniemi. Tehävänä oli selvittää mahdollisuutta muodostaa Raahen seudun kuntien koulutusyhteisö, joka liittäisi yhteen ammatillisen nuorisasteen koulutuksen (Raahen koulutuskuntayhtymä), Raahen aikuiskoulutuskeskuksen (Raahen kuntakonsernin yhtiö) ja vapaan sivistystyön oppilaitokset (kansalaisopisto ja Raahen musiikkiopisto).

Toisen asteen oppilaitosverkko selvitysalueella, kuntien ylläpitämät:

- Raahen koulutuskuntayhtymä: Raahen ammattiopiston, Lybeckerin käsi- ja taideteollisuusopisto ja (Siikajoen) Ruukin maaseutuopisto
- Raahen ammatillinen aikuiskoulutuskeskus Oy (Raahen kaup. konserniyhtiö)
- Lukiot (oppilasmäärät v 2012 tietoja):
  - Raahessa noin 365 oppilasta,

- Siikajoella 64 oppilasta ja
- Pyhäjoella 58 oppilasta.

Raahen Porvari- ja kauppaoppilaitos, säätiöpohjainen, yksityinen toimija

Kansalaisopistotoiminta: Raahe-opisto, (Raahen ja Pyhäjoen alueella), Siikajoen kunnan kansalaisopisto

Pohjois-Suomen koulutuskeskus (oppisopimuskoulutus)

Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopisto

Jari Haapaniemen selvitysraportin mukaan seudullisella toisen asteen koulutusorganisaation vahvistamisella ja saumattomalla yhteistyöllä saadaan hyötyä ensi sijassa opiskelijoille, koska Raahen seudulla on ammattinsa osaaville nuorille tarjolla työpaikkoja. Elinkeinoelämä hyötyisi paikkakunnalla toimivasta, joustavasta koulutuksen järjestäjästä, henkilöstölle tarjoutuisi moniammatillinen koulutusyhteisö työpaikkana ja koulutusyhteisöä voitaisiin johtaa vahvasta strategisesta asemasta ja kestävästä taloudellisista lähtökohdista.

Raahen kaupunki on käynnistänyt Pyhäjoen ja Siikajoen kanssa yhteistyöneuvottelut selvitystyön sisältämien ehdotusten käsittelyä varten.

Alla yhteenveto selvitysalueen kuntien ylläpitämien lukiodien oppilasmääriä ja oppilaskohtaisia kustannuksia koskevia tilastotietoja (OPH: n järjestelmästä)

	vuosi	oppilaita	€/opp
Raahe (sis. Vihanti)	2014	349	
	2013	361	
	2012	358	7565
	2011	364	6807
Pyhäjoki	2014	59	
	2013	59	
	2012	74	11336
	2011	81	9589
Siikajoki	2014	72	
	2013	63	
	2012	78	10600
	2011	87	9271

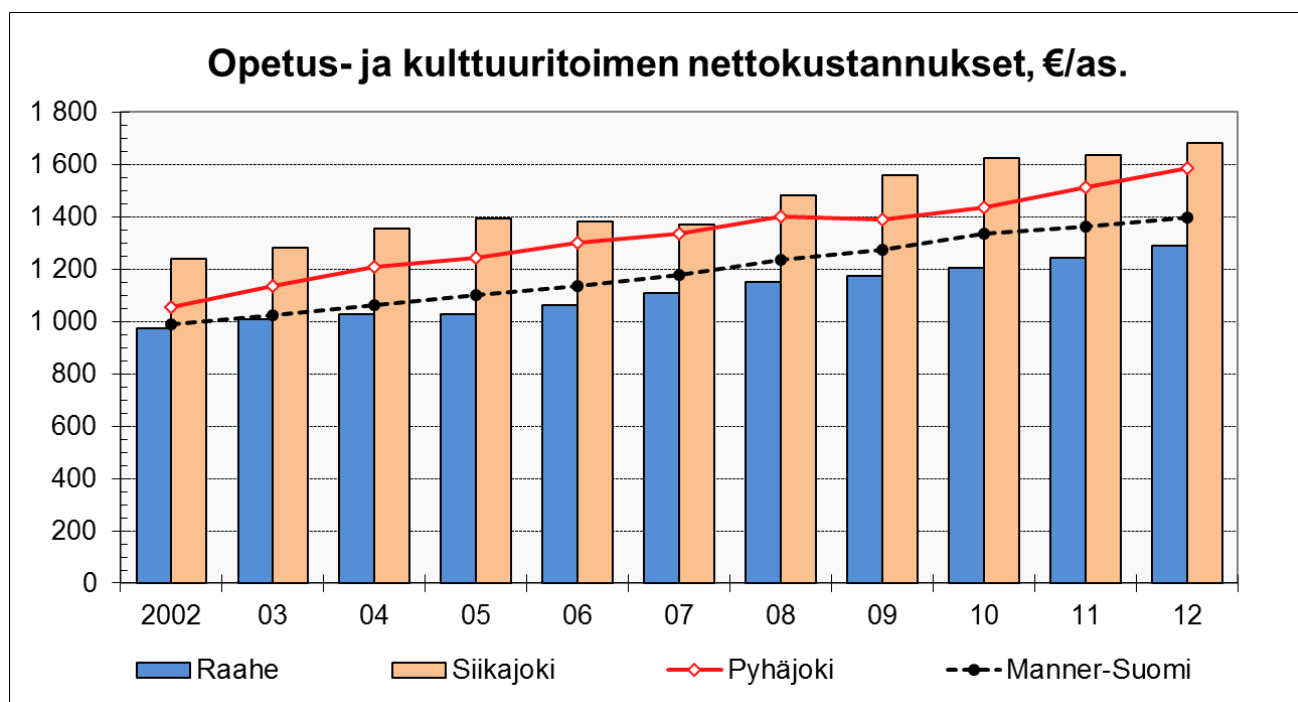
Alueellisen vetovoiman näkökulmasta koko toisen asteen koulutuksen sisällöllisen ja toiminnallisen yhteistyön rakentaminen vaatii ennakkoluulotonta toiminnan tarkastelua niin, että opiskelijoiden näkemykset ja tulevai-

suuden suunnitelmat otetaan entistä monipuolisemmin huomioon organisaatioiden rakennetta ja niiden välisiä yhteistyötä uudistettaessa.

Kuntajakoselvittäjän näkökulmasta Raahen seutu olisi kokonsa ja monipuolisen elinkeinorakenteensa puolesta erinomainen uudistamisympäristö koko keskiasteen koulutuksen jo tiedossa olevien uudistamistavoitteiden uranuurtajana ja pilotoijana suuntauduttaessa tulevaisuuteen. Nykyisin käytössä olevat kaksois- ja kolmoistut- kintojen suorittamismahdollisuuksien jäävät kohtuullisen harvojen henkilöiden käyttämiksi mahdollisuuksiksi. Kuntarakennemuutoksen yhteydessä tarjoutuisi erinomainen tilaisuus uudistaa koko toisen asteen koulutuk- sen opintorakenteita vastaamaan entistä paremmin 2020 ja 2030 -lukujen työpaikkojen haasteisiin. Tavoit- teena tulisi olla opiskelijalähtöinen keskiasteen koulutus, joka sisällöltään vastaisi sekä teoreettisia jatko- opintovalmiustavoitteita että tulevaisuuden työelämän vaateita. Ainevalinnoissa opiskelijoiden henkilökohtai- set tavoitteet ja tulevaisuuden suunnitelmat tulisi olla opintorakenteiden suunnittelun ja toteutuksen keskiös- sä. Tämä edellyttäisi myös lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain kansallista kokonaistarkaste- lua.

Kuntien opetus- ja kulttuuritoimen kustannukset

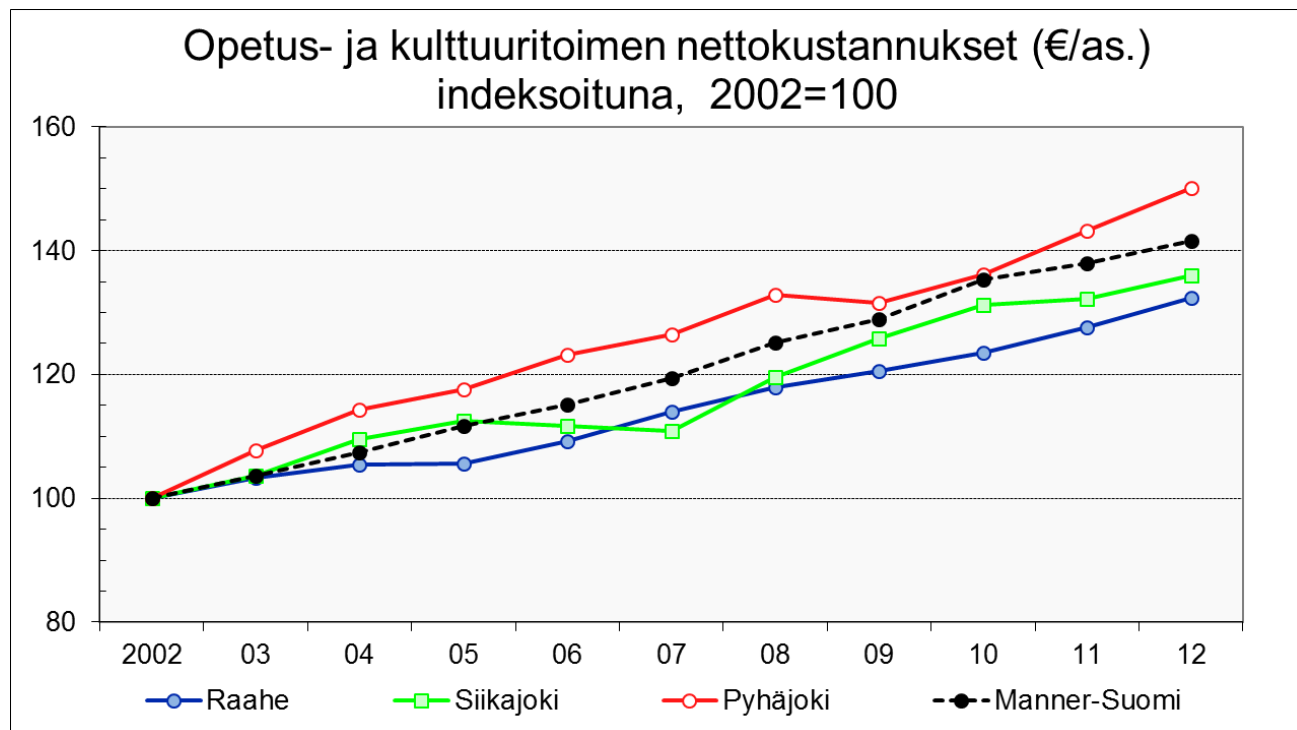
Kuntien talustilaston mukaan selvitysalueen kuntien opetus- ja kulttuuritoimen nettokustannukset asukasta kohti vaihtelevat merkittävästi. Korkein kustannustaso on Siikajoella, Pyhäjoella lähes yhtä korkea ja Raahessa alhaisin.

Kuvio 35. Opetus- ja kulttuuritoimen kustannukset selvitysalueen kunnissa vuosina 2002-2012

Siikajoella ja Raahessa on valmistelun alla merkittävät koulurakennusinvestoinnit, uushankintoja ja peruskor- jauksia. Näiden valmistuttua lähivuosina opetustoimen kaikenpuolinen kehittäminen helpottuu. Opetus- ja sivistystoimen kustannustasoon voidaan vaikuttaa uusilla opetusmenetelmillä, toiminnallisilla järjestelyillä ja

rationalisoinnilla heikentämättä oppimistuloksia. Tavoitteena tulee olla oppimissisältöjen ja -olosuhteiden vahvistaminen ja ennen kaikkea oppilaiden kokonaisuus.

Kuvio 36. Opetus- ja kulttuuritoimen kustannuskehitys indeksoituna selvitysalueen kunnissa 2002-2012

Varhaiskasvatus

Pyhäjoki

Pyhäjoen kunnassa toimii päiväkotia, neljä ryhmäperhepäiväkotia sekä kunnallisia perhepäivähoitajia. Suunnitellun puolelta alle kouluikäisistä lapsista on kunnallisen päivähoiton piirissä. Kunnan varhaiskasvatusstrategia on hyväksytty kunnanvaltuustossa vuonna 2012.

Pyhäjoella varhaiskasvatuksen nettokustannukset (kodin hoidon tuen kustannukset mukaan lukien) vuonna 2013 olivat 1 193 946 €. Keskimääräinen päivähoitopaikan hinta oli 10 427 €

Raahe

Raahessa toimii yhdeksän kunnallista päiväkotia. Lapsia kunnallisessa päivähoitossa on 1010, joista esiopetuksessa 226. Henkilöstömäärä on 204.

Esiopetus on järjestetty päiväkodeissa ja koulujen esiopetusryhmissä, tällä hetkellä 66 % päiväkodeissa ja 34 % kouluilla.

Ryhmäperhepäivähoitokoteja on kaupungissa kolme, joista yksi on ympärivuorokautista hoitoa tarjoava. Kunnallisia perhepäivähoitajia on 27. Kerhomuotoista leikkitoimintaa järjestetään 50 -60 lapselle. Leikkitoimintaa tarjotaan aina, jos kyseessä on vähäinen subjektiivisen hoidon tarve. Leikkitoimintaa käyttävät myös perhepäivähoidon lapset.

Yksityisiä päiväkoteja on kuusi, joista viidessä on vain yksi ryhmä. Yksityisessä päivähoitossa on 276 lasta, joista esiopetuksessa on 24. Henkilöstömäärä on 58. Yksityisessä hoidossa olevia lapsia on 19,5%.

Erytisvarhaiskasvatus järjestetään lähes kokonaan päiväkodeissa.

Raahessa päiväkotien nettokustannukset olivat v. 2013 5 842 091 €. Päiväkotipaikan keskimääräinen hinta on 7953,03 €. Ryhmäperhepäivähoitopaikan hinta on 10 382,86 €. Perhepäivähoidon keskimääräinen hinta on 8252,92 €. Kaikki kulut huomioiva keskimääräinen päivähoitopaikan hinta Raahessa on 8364,11 €.

Siikajoki

Siikajoen kunnassa toimii neljä päiväkotia. Yksityistä päiväkotitoimintaa ei Siikajoella ole. Perhepäivähoitajia 6. Yksityisen hoidon kuntalisä 50 000 €. Alle kouluikäiset 514, joista päivähoitossa 150. Toimintakate 1 968 388 €/2013. Varhaiskasvatusjohtaja + ½ toimistosihteri(laskutus), 8 lastentarhanopettajaa, lastenhoitajia 11, perhepäivähoitajia 6, avustajia 5.

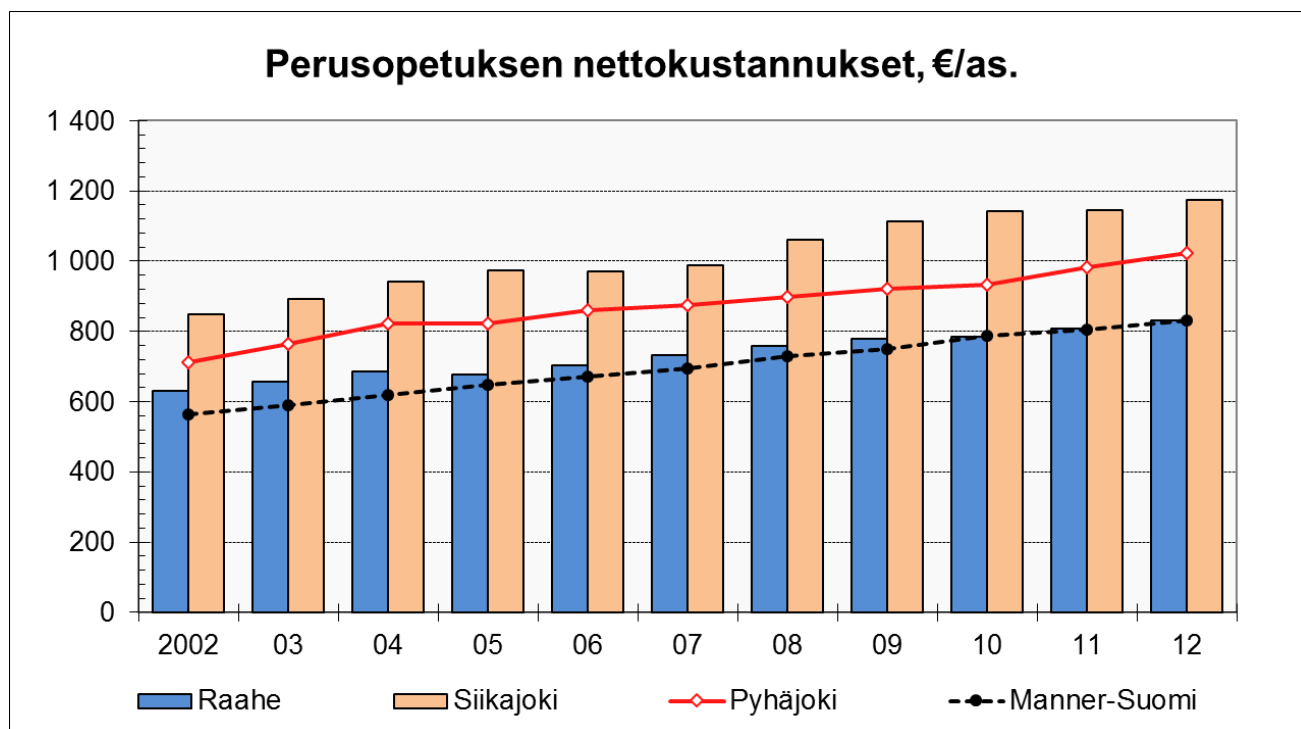
Siikajoella keskimääräinen päiväkotipaikan hinta on 9797 € ja keskimääräinen päivähoitopaikan hinta on 9677 €. Perhepäivähoidon keskimääräinen hinta on 8891 €.

Kuntarakennemuutoksen vaikutukset:

Kuntaliitos ei vaikuttaisi palvelukysynnän kokonaismäärään. Yksi yhtenäinen toimija päivähoitopalvelujen järjestäjänä koko Raahen seudulla saattaisi yksittäistapauksissa mahdollistaa vanhempien kannalta tarkoituksenmukaisemman päivähoitopaikan ja voisi olla mahdollinen vetovoimatekijä. Yhtenäisen palvelujen järjestäjän toimesta palveluja voitaisiin optimoida paremmin sekä palvelua tarvitsevien perheiden että palvelujen tarjoajan näkökulmasta.

Perusopetus

Alla olevassa kaaviossa esitetään selvitysalueen kuntien perusopetuksen nettokustannusten kehitys asukasta kohti laskettuna vuosien 2002-2012. Siikajoen kunnan kustannustaso on merkittävästi korkeampi kuin muissa kunnissa, myös Pyhäjoen kustannukset ovat korkeat. Raahen kustannustaso vastaa kuntien yleistä tasoa.

Kuvio 37. Selvitysalueen kuntien perusopetuksen nettokustannukset/asukas

Raahen opetustoimen hallintoon kuuluu opetustoimenjohtaja, 4 toimistosihteerä, 2 koulupsykologia, 5,5 koulukuraattoria.

Pyhäjoen kunnan kouluverkkoon kuuluvat seuraavat koulut oppilasmäärineen.

Saaren koulu 0.-9. lk	287 (sisältää esioppilaat)
Parhalahden koulu 1.-6. lk	51 (sisältää Raahen Piehingin kylästä kulkevat oppilaat)
Pirttikosken koulu	28
Yppärin koulu	60

Raahen kaupungin perusopetuksen kouluverkkoon kuuluvat seuraavat koulut oppilasmäärineen:

Antinkankaan koulu	256 (sisältää esioppilaat 13)
Haapajoen koulu	180 (sisältää esioppilaat 30)
Harakkamäen koulu	187
Honganpalon koulu	160
Jokelan koulu	70
Keskuskoulu	208
Koivuluodon koulu	292 (sisältää esioppilaat 11)
Kummatti	164
Ollinsaari	117
Olkijoen koulu	74 (sisältää esioppilaat 16)
Pattasten koulu	624
Tikkalan koulu	90 (sisältää esioppilaat 10)

Merikadun koulu	287
Saloisten koulu	246
Kirkonkylän koulu Vihanti	184 (sisältää esioppilaat 29)
Lampinsaaren koulu Vihanti	78 (sisältää esioppilaat 13)
Vihannin yläkoulu	94

Pyhäjoen kuntaa ja Raahen kaupunki tekevät sopimusperusteista yhteistyötä niin, että Raahen Piehingin kylän oppilaat voivat halutessaan käydä alakoulua Pyhäjoen kunnan Parhalahden koululla.

Siikajoen kunnan kouluverkkoon kuuluvat seuraavat koulut oppilasmäärineen

Gumeruksen yhtenäiskoulu 0.-9. lk	221 sis Eha 5
Luohuan koulu 0.-6. lk	54
Paavolan koulu 0.-6. lk	97
Revonlahden koulu 0.-6.lk	117
Ruukin alakoulu 0.-6. lk	175 sis. Eha 7
Ruukin yläkoulu 7.-9. lk	191

Alla olevassa taulukossa on esitetty selvitysalueen kuntien perusopetuksen oppilasennuste vv 2014-2020.

	2014 - 2015	2015 -2016	2016 -2017	2017 - 2018	2018 -2019	2019 -2020
Raahe	2939	2944	2949	2972	3018	3056
Pyhäjoki	425	401	405	398	412	412
Siikajoki	850	845	854	861	859	865

Tulevaisuuden muutoksina/haasteena on muuttoliikkeestä ja väestörakenteen muutoksesta johtuvat koulujen oppilasmäärän muutokset. Tämä muutos on sekä taloudellinen että pedagoginen haaste. Työn alla oleva valtakunnallinen opetussuunnitelmauudistus korostaa koulutuksen tavoitteiden asettamista ja saavuttamista muodollisten sisällöllisten määräysten sijasta. Kuntarakennemuutos toisi mukanaan mittakaavaetuja opetussuunnitelmatyöhön. Palveluverkon rakenteen suunnittelu tulee näin ollen entistäkin merkittävämmäksi, jotta lasten opetuksen saatavuus ja monipuolisuus voidaan turvata. Palveluverkon tarkastelu on ajankohtaista kuntarakennemuutoksesta riippumattakin jokaisessa selvitysalueen kunnassa.

Nuorisotoimi

Pyhäjoen kunnassa toimii vapaa-aikatoimi, johon kuuluvat nuorisotoimi ja liikuntatoimi ovat hallinnollisesti järjestetty sivistyslautakunnan alaisuuteen. Palveluksessa on yksi henkilö, vapaa-aika ohjaaja, joka vastaa pääasiassa käytännön sekä nuoriso- että liikuntatyöstä, vähemmässä määrin hallinnollista tehtävistä. Tämän lisäksi käytetään tilapäistä työvoimaa.

Raahessa vapaa-aikatoimessa toimii kolme lautakuntaa: nuorisolautakunta, liikuntalautakunta ja kulttuurilautakunta.

Raahen nuorisotoimen organisaatioon kuuluu nuorisotoimenjohtaja, 7 nuoriso-ohjaajaa, 2 kerhonohjaajaa, 2 työvalmentajaa ja 2 etsivää nuorisotyöntekijää. Nuorisotoimella on 7 nuorisotilaa, leirikeskus, skeittihalli ja liikennepuisto. Toimintaa ohjaa ja sen kehittämisestä vastaa 9 jäseninen nuorisolautakunta. Lautakunnan toimintakate on 792.330 euroa, mikä on 0,61 % kaupungin toimintakatteesta.

Nuorisotoimen kustannusjakauma: Nuorisovaltuusto 8500 euroa, Sulatto (nuorten järjestämä bänditapahtuma) 20 000, hallinto- ja henkilöstö 453 500 euroa, liikennepuisto 9 500, nuorten työpajatoiminta 66 500, tilojen hoito ja kunnossapito 121 514 euroa, muu nuorisotoiminta 48 400 euroa.

Siikajoen vapaa-aikatoimi kuuluu sivistyslautakunnan alaisuuteen. Toiminnasta vastaa nuoriso- ja liikuntasihteerit, nuoriso-ohjaaja ja etsivä nuorisotyöntekijä. Yhteensä 3 htv, lisäksi oasa-aikaisia nuorisotilavalvoja noin 5 tuntipalkkaista. TP 2013 yht. 552 141 €.

Siikajoen nuorisotoimessa nuorisotiloja on kaksi: kunnanvirasto Ruukissa ja Siikajoenkylällä Heikinhoivi. Ruukiin on suunniteltu nuorisotaloa pitemmän aikaa. Toimintaa järjestetään myös kouluilla ja eri järjestöjen tiloissa. Etsivän nuorisotyön avulla ennaltaehkäistään nuorison syrjäytymistä. Vuosittain haetaan valtion tukea etsivään nuorisotyöhön 30 000 €.

Siikajoella tuetaan vaikuttajanuorten toimintaa. Koululaisten kesätyöt ovat omana tulosityksikkönään. Kesätoita tarjotaan kaikille kunnassa asuville 15-16 -vuotiaille noin 190 nuorta.

Raahen liikuntatoimen palveluverkko muodostuu liikuntatoimen järjestämästä liikuntatarjonnasta, liikunta-neuvonnasta sekä liikuntapaikoista. Liikuntapaikat: jäähalli, Urheilutalo Raahela, 2 hiihtomajaa, jääkiekkokaukalot ja luistelualueet 14 kpl, pesäpallostadion, Koivuluodon urheilupuisto, pallokentät, yleisurheilukentät. Liikuntatoimen henkilöstö koostuu liikuntatoimenjohtajasta, 3 liikunnanohjaajasta ja nuorisotoimen ja liikuntatoimen yhteisestä toimistosihteeristä. Kustannuksia: Liikuntalautakunnan toimintakate on yhteensä 872.219 euroa. hiihtokeskukset n. 25.000 euroa, jäähalli 100.000, liikunta-alueiden hoito 400.000.

Lisäksi säätiöpohjaisena toimii Raahen uimahalli ja liikuntakeskus Vesipekka, jossa on käynnissä yli 12 miljoonan euron peruskorjaus- ja laajennusinvestointi, johon on saatu valtionavustuspäätös 1,2 miljoonaa euroa. Investoinnin on määrä valmistua vuonna 2017.

Siikajoen liikuntatoimen peruspalveluja ylläpidetään Luohualla, Paavolassa, Revonlahdella, Ruukissa ja Siikajoenkylällä. Lähiliikuntapalveluja järjestetään tai tuetaan muillakin kylillä. Lajiliikuntapalveluja järjestetään tarvittaessa vain yhdessä toimipisteessä. Painopisteenä on ns. massaliikunnan suosion lisääminen. Seuroja, yhdistyksiä ja yhteisöjä avustetaan vapaa-ajan toimintojen järjestämisessä.

Koulujen liikuntasaleja on 5 kpl sekä lisäksi Ruukin uuteen koulukeskukseen tulee sali. Nykyinen liikuntasali on saneerausvuorossa. Kuntosaleja löytyy 3 kpl. Modernit peliareenat löytyvät Paavolan ja Revonlahden kouluilta. Seuraavaksi hankintavuorossa on Gumeruksen ja uuden koulukeskuksen areenat.

Kunnassa on kaksi lajiliikunnan mahdollistavaa yleisurheilukenttää, Kärkiniemi ja Urheilumaa. Eritasoisia pallokenttiä on 5 kpl. Tenniskenttiä 5 kpl. Hietamaan Vapaa-aika keskukselta löytyy rantalentiskenttä, 18 väyläinen frisbeegolf-rata, pururata, hyvä tasoinen uimapaikka sekä FK-rata. Jääkiekkokaukaloita kunnassa on 8 kpl. Hiihtolatuja on 9 kpl joista valaistuja 4 kpl.

Kulttuuritoimi

Raahen kulttuuritoimen henkilöstö koostuu kulttuuritoimenjohtajasta, kulttuuriohjaajasta ja toimistosihteeristä. Kulttuuri- ja kongressitiloista vastaa 2 tapahtumasihteerä ja 1 tekniikkavastaava. Kustannuksia: kulttuuritoiminta 279.954 euroa, kulttuuri- ja kongressikeskus, toimintakate 224.470.

Raahen museo toimii seitsemässä eri toimipisteessä; Pakkahuoneen merimuseo on Suomen vanhin paikallis- museo (perustettu v. 1862), Soveliuksen talossa sijaitsee interiöörimuseo (laivapatruunin koti 1800-luvulta, Wanha apteekki esittelee Suomen laajimpia farmasia kokonaisuuksia, Ojalan ja Saloisten kotiseutumuseot, Olkijoen Rauhanpirtti, Kruununmakasiini esittelee alueen historiaa esihistoriasta nykypäivään. Raahen museon henkilökunta koostuu museonjohtajasta, kokoelma-amanuessista, 1/2 konservattorista ja kahdesta museovirkailijasta.

Kirjasto

Pyhäjoen kunnassa toimii pääkirjaston toimipiste (avoinna 37 h/vk) sekä Pirttikosken sivukirjasto. Kirjastotietokanta on yhteinen Raahen kaupunginkirjaston kanssa.

Raahen kaupungin kirjastoverkko koostuu pääkirjastosta ja neljästä erikokoisesta lähikirjastosta. Kirjastotoimen toimintakate on 1.394.359 euroa. Kirjastoauto käy kerran viikossa Alpuassa, Korvenkylässä, Lampinsaaressa ja Lumimetsässä. Lähikirjastot toimivat koulujen yhteydessä tai niiden välittömässä läheisyydessä. Viuhannin kirjastossa on toistaiseksi käytössä eri kirjastojärjestelmä kuin muissa kirjastoissa. Kirjastotoimen henkilöstömäärä on 22 ja koostuu kirjastotoimenjohtajasta 3 osastonjohtajasta, 2 kirjastonhoitajasta, 1 erikoiskirjastovirkailijasta, 12 kirjastovirkailijasta, 1 kirjastovirkailija/kanslistista, 1 vahtimestarista ja 1 toimistosihteeristä.

Siikajoen kunnan kirjastoverkko muodostuu Ruukin pääkirjastosta (aukioloaika 35 h/vk) sekä Komppalinnan (13 h/vk), Luohuan (5 h/vk), Paavolan (12 h/vk) ja Revonlahden lähikirjastoista (12 h/vk) lähikirjastoista. Henkilöstöä yhteensä 5 htv.

Kirjastotoimen näkyvimmit haasteet liittyvät sähköisiin palveluihin. Asiakkaat haluavat käyttää yhä enemmän suoratoistopalveluita niin musiikin kuin elokuvienkin osalta. E-kirjojen käyttö tulee myös kasvamaan. Kirjastojen on kehitettävä järjestelmät, joilla se voi palvella asiakkaita noilla alueilla. Pienet kirjastot yksin eivät pysty vastaamaan näihin haasteisiin, joten tällä alueella OUTI-kirjastokimppa tulee antamaan tukea. Pyhäjoki liittyi OUTI-kimppaan virallisesti kesällä 2014.

Henkilökunnan kannalta suuria muutoksia ovat kirjastojärjestelmän vaihdokset. Opetus- ja kulttuuriministeriö on linjannut, että kirjastojen on siirryttävä käyttämään MARC21-luettelointiformaattia. Tämä johtaa siihen, että kirjastojärjestelmä on vaihdettava uutta formaattia tukevaksi. Nykyisen formaatin (FINMARC) tuki on päättynyt jo 2005. MARC -formaattit on aikoinaan suunniteltu fyysisten kirjojen luettelointiin, joten nyt puhutaan jo RDA-luetteloinnista, joka tulisi syrjäyttämään MARC21-formaatin. Tämä tarkoittaisi sitä, että seuraava kirjastojärjestelmä ei välttämättä olisikaan pitkäikäinen. Kimpassa kirjasto-ohjelmat hankitaan keskitetysti, joten yksin näitä asioita ei tarvitse kohdata.

Kirjaston rooli tulee olemaan yhä tärkeämpi yhteisöllisyyden kasvattamisessa ja syrjäytymisen estämisessä. Tämän vuoksi kirjasto lienee jatkossakin paikka, jossa asiakkaat voivat fyysisesti oleskella. Asiakkaat tulevat tarvitsemaan yhä enemmän rauhallisia oleskelutiloja, ryhmätyöhuoneita ja kokoustiloja. Tapahtumatuotannon määrä kasvaa myös: lisää satuhetkiä, koululaisten työpajoja, lukupiirejä ja kirjailijavieraita. Luetteloinnin helpottumisen ja automaattien myötä henkilökunnalle jää aikaa henkilökohtaiseen opastukseen ja pienimuotoisiin tapahtumiin, vaikkapa juuri koululaisten ja alle kouluikäisten parissa tapahtuvaan työhön.

Ikääntyvä väestö hallitsee yhä useammin tietotekniikan käytön, joten senioreitten parissa tehtävä työ tulee olemaan enemmän osallistuttavaa.

Vapaa sivistystyö

Raahe-opisto järjestää kansalaisopistopalvelut Raahessa ja Pyhäjoella. Raahe-opiston toimintakate on 697.692 euroa. Valtionosuustunteja Raahe-opistossa 9092 tuntia. Opistossa on rehtorin lisäksi 2½ päätoimista opettajaa, 1,6 opistosihteeria, tuntiopettajien määrä vaihtelee vuosittain 70 - 90 välillä. Tuntiopettajien viikkotuntimäärät vaihtelevat 2 - 16 tunnin välillä. Opisto järjestää lapsille taiteenperusopetusta kuvataiteessa ja käsityötaiteessa.

Siikajoella on oma kansalaisopisto, Ruukin kansalaisopisto, valtionosuustunteja 5195. Vuonna 2014 on noin 5819 tuntia opetusta. Ruukin kansalaisopiston rehtorina toimii sivistysjohtaja. Opiston toimistossa työskentelee yksi opistosihteerä, jonka tehtäviin kuuluu myös kulttuuritoimen tehtävät.

Keskeistä hyvinvointipalveluissa on niiden saatavuus. Kansalaisopisto tuottaa hyvinvointipalveluina opiskelu- ja harrastusmahdollisuuksia, parempaa fyysistä kuntoa, henkistä jaksamista, virkistymistä, elinvoimaa ja viihtymistä. Opinnoista kumpuava hyvinvointi ulottuu myös perheeseen, lähiyhteisöihin ja koko yhteiskuntaan. Oppimisen vapautta ja tasa-arvoa vaalivassa kansalaisopistossa toteutuu mainiolla tavalla elinikäisen oppimisen periaate.

Vapaan sivistystyön opinnoilla on todettu edistettävän sosiaalisen pääoman ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden kehittymistä, kuten yleiset aktiiviseen kansalaisuuteen liittyvät tiedot, taidot ja asenteet, yhteisöön liittyminen ja yhteisöllisyys sekä verkostojen syntyminen.

Taiteen perusopetus

Musiikkiopisto-opetusta seutukunnassa antaa Raahen musiikkiopisto sekä Ylivieskan seudun musiikkiopisto, jolta Pyhäjoen kunta pääosin hankkii musiikkiopisto-opetuksen.

Raahen musiikkiopiston antaa taiteen perusopetuslain (33/1988) mukaista musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta. Musiikkiopiston henkilökunta koostuu rehtorista ja opistosihteeristä ja 14 virkaopettajasta sekä 6 päätoimisesta tuntiopettajasta ja 8 sivutoimisesta tuntiopettajasta. Toimintakate on 934.594 euroa

Pyhäjoen kunnan kustannukset musiikkiopisto-opetuksen hankkimisesta noin 40 oppilaalle vuonna 2013 olivat 40 000 €

Siikajoen kunta hankkii musiikkiopistopalvelut pääosin Oulun konservatoriosta. Muutamia oppilaita opiskelee Raahen musiikkiopistossa.

Alueellista vetovoimaisuutta lisäisi taiteen perusopetuksen laajentaminen myös muihin taidemuotoihin.

Yhteenveto tulevaisuuden pohdinnoista

Toisen asteen järjestämisluvat tulevat todennäköisesti olemaan tiukasti ohjattuja opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta. Alueellisesti luvat tulevat vähenemään, lupien hakeminen vaatii yhteistyötä. Muutokset tulevat koskemaan ammatillista peruskoulutusta, ammatillista aikuiskoulutusta, lukiokoulutusta ja vapaata sivistystyötä. Kunnille tulee muutoksia lupajärjestelyiden johdosta, riippumatta valmisteilla olevasta kuntajakoselvityksestä.

Todennäköisesti kansalaisopistoverkkoa tullaan supistamaan. Raahen seutukunnassa on kaikkien saatavilla olevia kansalaisopistopalveluja järjestää Raahen-opisto ja Ruukin kansalaisopisto. Molemmat yksiköt ovat tärkeitä. Hallinto on mahdollista yhdistää, mutta samalla on huolehdittava, että palvelut turvataan kuntalaisille. Kyseessä on tyyppillinen lähipalvelu. Kansalaisopistotoiminta on tärkeä viihtyvyystekijä sekä kaupungissa että maaseudulla.

Perusopetuksessa palveluverkkoselvitykset on tehty kaikissa selvitysalueen kunnissa. Selvitysalueen peruskoulukouluverkon yhdistämistarpeet eivät ole suoraan kuntarakenteesta riippuvia.

Sivistystoimessa tehdään kuntien välistä yhteistyötä monella saralla. Opetustoimessa järjestetään yhteisiä koulutuksia esim. opetussuunnitelmatyöhön liittyen. Kulttuuritoimessa yhteistyötä tehdään erityisesti Pyhäjoen ja Raahen välillä. Seutukunnan kulttuuritarjonta on erittäin monipuolista laadukasta joka kunnassa.

Mikäli kunnat yhdistyvät suurinta lisäarvoa tulee yhdessä tekemisestä. Seutukunnan viranhaltijat ovat tuttuja keskenään ja tottuneet yhteistyöhön, joten samassa organisaatiossa oleminen olisi mutkatonta. Kullakin viranhaltijalla on omat erikoisvahvuutensa, joten yhdessä tekeminen toisi seutukunnalle lisää näkyvyyttä ja vetovoimaa.

Maaseutu saadaan pysymään elinvoimaisena, kun alueen asukkaat otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Toimintojen ja palvelujen pitää olla vaikuttavia ja oikein kohdennettuja, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että kunkin alueen asukkaita kuunnellaan ja kuullaan ja järjestetään tarkoituksenmukaiset palvelut. Monet maaseudulla kasvaneet ihmiset haluavat asua jatkossakin maaseudulla, jos se on mahdollista.

15 Tekniset palvelut

Yleistä

Tekniset palvelut tuotetaan selvitysalueen kunnissa hallinnollisesti keskenään samankaltaisilla organisaatioilla. Vastuualueet vaihtelevat kunnan koosta riippuen ja miten toiminnot on organisoitu ja tehtävät jaettu hallinnollisesti kunnan sisällä. Selvitysalueella toimii useita kuntien välisiä yhteistyöorganisaatioita.

Toimintatavoissa ja palvelujen tuottamisessa on hieman eroja kuntien sisällä. Paikallinen osaaminen ja paikallistuntemus on syytä hyödyntää ja yhteistyötä tarvitaan organisaatioiden välillä myös jatkossa.

Rakentaminen

Talousarvion investointiosaan sisältyvä uudis- ja korjausrakentaminen sisältää rakennukset, liikenneväylät, kunnallistekniikka, liikuntapaikat, puistot yleiset alueet ja vastaavat hankkeet.

Pyhäjoki

Pyhäjoella rakennuttamisesta vastaa tekninen osasto, joka kilpailuttaa ostopalveluina suunnittelu- ja rakennuspalvelukset hankekohtaisesti erikseen.

Raahe

Raahessa on rakentamiselle oma rakennuttamisorganisaatio, jota täydennetään suunnittelu- ja rakentamispalveluilla hankekohteittain ostopalveluina.

Siikajoki

Siikajoen kunnassa rakentamiseen, suunnitteluun ja valvontaan liittyviä tehtäviä hoitaa pääasiassa kiinteistöpäällikkö (rakennukset) ja tekninen johtaja (liikenneväylät) sekä osa-aikainen puutarhuri (puistot, leikkikentät, liikuntapaikat). Isommissa rakentamishankkeissa on oma rakennustoimikunta. Koulukeskushankkeessa on oma projektipäällikkö. Suunnittelu- ja rakentamispalvelut on hankittu hankekohteittain ostopalveluna.

Yhdyskuntasuunnittelu ja maankäyttö

Pyhäjoki

Pyhäjoella kaavoituksen ja yhdyskuntasuunnittelun hoitaa tekninen johtaja käyttäen puitesopimuksen mukaisista runkokaavoittajaa Ramboll Oy (ent. Pöyry Oy). Kaavoituksen ohjausryhmänä toimii kunnanhallituksen piiri täydennettynä rakennus- ja ympäristövalvonnan edustajilla sekä asiantuntijoilla.

Kaavoituksessa on tehty hyvää yhteistyötä sekä Raahan että Kalajoen kaupungin kanssa.

Kiinteistönmuodostuksesta -ja rekisterinpidosta vastaa Pyhäjoen kunnassa Maanmittauslaitos.

Pyhäjoen kunnalla on pitkäaikainen yhteistyösopimus Kalajoen kaupungin mittausosaston kanssa. Tämä yhteistyösopimus kattaa kaikki mittauspalvelut, pohjakarttojen hyväksymisen, laatimisen ja ajan tasalla ylläpitämisen, kaavoitusmittausten valvonnan, johtokarttojen laatimisen ja ajan tasalla pitämisen, kunnallistekniikan suunnitteluun liittyvien karttojen, mittausten ja maastoon merkitsemisen liittyvät mittaukset sekä paikkatietoaineiston lähettämisen uusista lainvoimaisista kaavoista Sweco Ympäristö Oy:n ylläpitämään paikkatietojärjestelmään yleis- ja asemakaavojen ajantasaisuudesta Pyhäjoen kunnan internet sivuilla.

Raahe

Raahan seudun suurhankkeet: tuulivoima, ydinvoima, Rautaruukki ja SSAB, satama-alue, kaivostoiminta ja 8-tien kehittäminen ovat tuoneet haasteita maankäytölle ja sen kehittämiselle. Raahan maapoliittinen ohjelma on hyväksytty valtuustossa vuonna 2009. Vihannin kuntaliitoksen 2012 johdosta ohjelmaa täydennetään.

Raahessa maankäyttö hoidetaan omalla suunnittelu ja kaavoitusorganisaatiolla, joka vastaa Raahen maankäytön suunnittelusta ja toteutuksesta.

Kiinteistönmuodostus ja rekisterinpito ovat Raahessa kaupungin omassa järjestelmässä ja Raahen kaupunki vastaa kiinteistöinsinöörin palveluista ja kiinteistörekisterin pitämisestä asemakaava-alueilla

Raahen mittaus-toimella on yhteistoimintasopimus Siikajoen tonttien mittauksista rakennusvalvonnan kanssa yhteistyössä. Toimintaa kehitetään ja mittauskalustoa ajanmukaistetaan vastamaan laajentuneita tarpeita yhteistyössä ympäristökuntien kanssa.

Siikajoki

Siikajoella maankäytöstä vastaa kunnanhallitus, mutta käytännön työt tehdään teknisellä puolella, jossa maanmittausinsinööri hoitaa käytännön tehtäviä. Siikajoki on hankkinut kaavoitustoimeen liittyviä palveluita ostopalveluna ko. asiantuntijapalveluita tuottavilta tahoilta. Maanmittausinsinööri toimii yhteyshenkilönä, ohjaa suunnittelijoita ja antaa tarvittavia tietoja.

Rakennus- ja ympäristönvalvonta

Pyhäjoen kunnan kaikki rakennusvalvontaan liittyvät mittaus-tehtävät hoitaa Kalajoen kaupungin mittausosasto

Raahen kaupungin ja kehyskuntien, Siikajoen ja Pyhäjoen kuntien kesken on solmittu yhteistoimintasopimus rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojelutehtävistä.

Mahdollisessa kuntaliitoksessa syntyisi rakennus- ja ympäristövalvonnan palvelujen tehtäväkokonaisuuksien ja järjestelmien yhtenäistämistarpeita.

Toimitilat ja tilapalvelut

Pyhäjoki

Pyhäjoen kunnan tekniselle lautakunnalle on keskitetty kunnan kaikkien kiinteistöjen kunnossapito, käyttötehtävät, päivystys, vuosikorjaukset, siivoukset sekä toimitilojen ulkoinen ja sisäinen vuokraus, kunnan omistamien asuntojen vuokraus. Tekninen osasto laskuttaa omilta hallintokunniltaan sisäisen omakustannus-hintaisen ylläpitovuokran edellisen vuoden todellisen toteutuman perusteella.

Rakennusten peruskorjaus ja uudistaminen hoidetaan investointihankkeiden kautta.

Pyhäjoen kunnalla on suorassa omistuksessa **71 asuntoa** ja kunnan omistamalla Kiinteistö Oy Hourunkoskella on **96 asuntoa**, joiden kunnossapito- ja käyttötehtävistä, siivouksesta sekä päivystyksestä tekninen osasto vastaa yhteistyösopimuksella.

Pyhäjoen kunnan omistama Pyhäjoen Teollisuusyhtiö Oy vastaa teollisuuden tilatarpeista.

Raahen

Raahessa tilahallinta vastaa kiinteistöjen ylläpidosta ja vuokrauksesta. Kiinteistöomaisuuden hallintaan ja kustannuslaskentaan käytetään Haahtela kiinteistönhallintajärjestelmää. Raahen tilapalvelut ylläpitämien rakennusten kokonaismäärä on 125980 hum3 ja 138440 k-m3.

Tilapalveluiden kehittämistarpeet syntyvät muiden hallintokuntien tarpeiden mukaan. Rakennuskanta on pääosin kuntien omistamaa ja suurin omaisuuserä kuntien taseessa. Rakennusten peruskorjaus ja uudistamisen tarve on suuri ja se kasvaa jatkuvasti.

Raahen kaupunkikonsernin **asuntokanta on yhteensä noin 2200 asuntoa**, jotka hallinnoidaan kaupungin konnaan omistaman yhtiön tai säätiön kautta. Asunnoista on merkittävää vajaakäyttöä, tyhjänä on noin 20 % kaupunkikonsernin koko vuokra-asuntokannasta.

Siikajoki

Tekninen toimi vastaa kiinteistöjen ylläpidosta. Kiinteistöjen vuokrauksesta vastaa kunnanhallitus. Siikajoella tuotetaan kunnan omana toimintana kiinteistöhuolto- ja talonmiespalvelut, kiinteistöpäivystys, korjauspalvelut. Käytössä oleva toimintamalli ja organisaatio on toimiva ja kustannustehokas. Kiinteistöpäivystys ja kaukolämpölaitosten päivystys on yhdistetty yhdelle päivystysrenkaalle. Merenrantasatamat Varessäikkä, Merikylä ja Tauvo kuuluvat kiinteistötoimen alaisuuteen.

Kadunpito ja yleiset alueet

Pyhäjoki

Pyhäjoen kunnan tekninen osasto hoitaa kaavakatuja, kevyen liikenteen väylien, puistojen, leikkikenttien, liikunta-alueiden, venesatamien, virkistysalueiden sekä julkisten rakennusten piha-alueiden kunnossapidon ja hoidon, pääosin ostopalveluja käyttäen, mutta osittain myös omana työnä omalla kalustolla.

Poikkeuksellinen aktiviteetti on syntynyt Fennovoiman ydinvoimalahankkeen suunnittelun myötä. Tämä tulee jatkossa leimaamaan Pyhäjoen kunnan teknisen toimialan toimintaa, mutta vaikuttaa olennaisesti Raahen ja kauttaaltaan koko seudun kuntien toimintaan.

Raahen

Liikenneväylät, vesi- ja yleiset alueet (kaavatiet, kevyenliikenteenväylät, veneväylät, puistot, leikkikentät, liikunta-alueet, pienvenesatamat, virkistysalueet, jne.) ja liikunta-alueet kunnossapidetään ja hoidetaan pääasiassa kaupungin omana toimintana, osittain ostopalveluna. Kaupungin kunnossapidettäviä katuja on 240 km ja kevyenliikenteenväyliä 73 km.

Infran osuus kasvaa toiminnallisesti koko ajan kaavoituksen ja rakentamisen kautta. Rakennettu ympäristö laajenee ja sitä kautta syntyy varallisuutta, jonka peruskorjaus ja uudistamisen tarve lisääntyy jatkuvasti.

Siikajoki

Liikenneväylät ja yleiset alueet (kaavatiet, kevyenliikenteenväylät, puistot, leikkikentät, liikunta-alueet, virkistysalueet, uimapaidat jne.) Siikajoella liikenneväylien kunnossapito hankitaan n. 80 % ostopalveluna kaavateiden ja kevyenliikenteenväylien osalta ja n. 20 % tehdään kunnan omana toimintana. Puistojen ja pihojen nurmikoiden leikkuu hankitaan ostopalveluna. Hankinta suoritetaan kilpailuttamalla eri konepalvelut sekä talvi- ja kesäkunnossapito kokonaisuuden kannalta järkevillä alue- ja toimintakokonaisuuksilla. Leikkikentät, virkistysalueet, liikunta-alueet ja uimarannat kunnossapidetään ja hoidetaan Siikajoella kunnan omana toimintana. Toiminnalla järjestetään työpaikkoja työllisyystoimintaan, kuntouttavaan työtoimintaan ja kesätyöpaikkoja koululaisille. Hiihtolatujen kunnossapito hankitaan ostopalveluna yksityisiltä toiminnanharjoittajilta eri kylille. Merenrantasatamat Varessäikkä, Merikylä ja Tauvo kuuluvat kiinteistötoimen alaisuuteen.

Liikenne

Liikenneviraston hallinnoima yleinen tieverkko muodostaa seudullisen autoliikenteen verkon rungon. Kaupunkimaisen katuverkon merkitys korostuu Raahessa. Siikajoella ja Pyhäjoella taajamatiet ja asutusalueiden tieverkon rungon muodostaa alempiasteinen tieverkko, joka yhdistää ne seutu- ja yhdysteihin. Yksityistieverkko täydentää yleisten teiden verkkoa erityisesti haja-asutusalueilla.

Raahe-Siikajoki-Pyhäjoki alueen ajoneuvoliikenteen rungon muodostavat valtatie 8 ja kantatie 88 ja 86. Nämä tiet toimivat valtakunnallisen ja seudullisen liikenteen pääyhteyksinä sekä myös sisäisen liikenteen pääväylinä. Seutu- ja yhdystiet muodostavat alueen perusverkon, johon kuuluvat maaseudulla olevien väylien lisäksi kaupunkien ympäristöissä ja asumisen kasvualueilla olevat tiet.

Valtatie 8 on merkittävin pääväylä niin paikallisella, seudullisella, kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla ajateltuna. Tie toimii koko länsirannikon liikennejärjestelmän runkoyhteytenä. Valtatien 8 merkitys korostuu erityisesti tavaraliikenteen pääväylänä ja sen merkitys elinkeinoelämälle on suuri.

Rataverkko

Seutukuntaa palveleva Helsinki-Oulu -ratayhteys on valtakunnallisesti merkittävin rataliikenne yhteys, joka kulkee seutukunnan läpi. SSAB / Ruukki terästehtaalle Tuomioja – Raahen rautatieyhteys on merkittävä logistinen yhteys.

Vihannin ja Ruukin asemat palvelevat henkilöliikennettä sekä tavaraliikennettä ja Raahen asema palvelee tavaraliikenteen lastausasemana.

Pyhäjoen kuntalaiset käyttävät enimmäkseen Oulaisten asemaa parempien maantieyhteyksien vuoksi.

Vesiliikenne

Seutukunnassa sijaitsee kauppamerenkululle merkittävä Raahen satama. Satamaan johtaa 10 m syväväylä ja on Suomen suurimpia ulkomaan tavaraliikenteen kauppasatamia. Raahen kaupunki on panostanut merkittävästi sataman kehittämiseen ja rakentamiseen viime vuosina.

Raahen seutukunta kuuluu Perämeren rannikkoseutuun jolla on vahvat perinteet merenkulkuun ja kalastukseen. Nykyisin pienveneilyllä ja kalastuksella on merkitystä virkistys- ja paikallisen kalatalouden kannalta. Pienvenesatamia on seutukunnalla yhteensä noin kymmenkunta.

Yksityistiet

Kunnan tulee olla mahdollisuuksiensa mukaan huolehtimassa ja turvaamassa alueellaan olevan yksityistieverkon kunnan säilyminen yhteistyössä tiekuntien kanssa.

Pyhäjoki

Pyhäjoella yksityisteiden hoito ei kuulu kunnalle. Pyhäjoen kunta antaa avustusta yksityisteiden hoitoon. Kunta avustaa 100 % yksityisteitä tavikunnossapidon osalta sovittujen sääntöjen mukaisesti. Yksityisteiden kesäkunnossapito-avustusten osalta otettiin vuonna 2011 käyttöön yksityistiehoitokuntia toimintamallilla 50 /50, jossa yksityistiehoitokunnat maksavat kesäkunnossapidon itse ja kunta antaa toteutettua työtä/maksettuja laskuja vastaan avustusta 50 % pysyvästi asutuille kiinteistöille.

Raahe

Raahessa yksityistiet hoidetaan yksityislain mukaisesti, eli tiekunnat toimivat ja kunta avustaa yksityisteitä. Tekninen lautakunta toimii tielautakuntana. Valtionapukelpoisia yksityisteitä on Raahessa yhteensä 271 km, lisäksi muita yksityisteitä.

Raahen kaupungin yksityisteiden avustusjärjestelmä ja hoitovastuuperiaatteet on uudistettu vuonna 2013. Tiekuntien kanssa uudistettiin sopimukset ja tiekuntien toimintaa pyritään kehittämään ja omatoimisuutta tukemaan ohjaamalla määrärahoja teiden kunnostukseen ja tieverkon perusrannukseen.

Siikajoki

Siikajoen kunnan alueella olevista yksityisteistä vastaavat yksityisteiden tiekunnat. Kunta on avustanut tiekuntia. Siikajoella on ollut teknisen lautakunnan alaisuudessa toimiva tietöimituksia suorittava tiejaosto.

Jätehuolto

Pyhäjoki

Pyhäjoen kunta on osakkaana **Vestia Oy**:ssä yhdessä 15 muun kunnan kanssa. Yhteistyömalli Vestia Oy:n ja 16 kunnan kesken muuttui 1.5.2012, kun uusi jätelaki tuli voimaan. Vestia Oy:n osakassopimus/yhtiöjärjestys uudistettiin ja osakaskuntien jätehuoltoviranomaisena toimii yhteinen Ylivieskan jätelautakunta (isäntäkuntamallilla), mutta osa jätehuoltoviranomaisen tehtävistä jää silti kuntien hoidettavaksi. Vestia Oy:n tehtävänä on järjestää jätehuolto mahdollisimman edullisesti alueensa kuntien asukkaille ja myös yrityksille. Yhtiö tuottaa palvelut omakustannushintaan perussopimuksen mukaisesti.

Vestia Oy on neljän muun kunnallisen alueellisen jäteyhtiön kanssa perustanut Westenergy Oy:n ja uusi jätteenpolttolaitos valmistui 2012 Vaasan Mustasaareen. Polttolaitoksen tuottama energia hyödynnetään myytävänä kaukolämpönä ja kaikki polttolaitoksesta saattava hyöty tulee suoraan Vestian osakasalueen jätehuollon asukkaille jaettavaksi mahdollisimman edullisena jätehuollon kustannuksena.

Raahen

Raahen kaupunki on tehnyt yhteistyösopimuksen **Oulun kaupungin jätehuollon** kanssa. Oulun Jätehuolto vastaanottaa Raahen yhdyskuntajätteen. Raahessa on siirtokuormausasema. Tekninen lautakunta toimii jätehuoltoviranomaisena

Siikajoki

Siikajoen kunta on tehnyt jätehuollon yhteistyösopimuksen **Oulun Jätehuollon** kanssa 1.1.2015 alkaen täyden palvelun periaatteella. Huumolan kaatopaikka suljetaan 31.12.2014. Oulun jätehuolto perustaa Ruukin kylälle Jäteaseman ja ekopisteet Paavolaan, Ruukkiin, Revonlahdelle ja Siikajoenkylälle. Kaikki muut jätteet toimitetaan suoraan Oulun Jätehuoltoon. Puu- ja risujätettä vastaanottaa Ruukin kylällä toimiva yrittäjä.

Metsänhoito

Pyhäjoen kunnan metsäomaisuutta hoidetaan metsänhoitosuunnitelman mukaisesti. Pyhäjoen kunnalla ja Metsänhoitoyhdistys Pyhäjokilaakso ry:llä on yhteistyö-sopimus metsien ja taimikoiden hoidosta ja vuosittaisen metsänmyynnin kilpailutuksesta.

Pyhäjoen metsävarallisuuden määrä on 1424 ha.

Raahessa kaupungilla ja MHY on yhteistoimintasopimus metsävarallisuuden hoidosta, jonka mukaan MHY vastaa metsäomaisuuden myynnistä ja hoidosta talousmetsien osalta.

Raahen kaupungilla on talousmetsää 4020 ha, metsäisiä puistoja noin 1000 ha, lisäksi saariston maa-alueet, joissa on maata ja matalikoita yhteensä 1000 ha (sisältäen 358 ha saarten natura-alueita).

Siikajoella kunnanhallituksen alainen metsienhoitotoimikunta vastaa metsäomaisuuden myynnistä ja hoidosta talousmetsien osalta.

Siikajoen metsäpinta-ala 1065 ha.

Vesihuolto

Pyhäjoki

Pyhäjokisuun Vesi Oy vastaa vesihuoltolaitoksena lähes koko Pyhäjoen kunnan alueella / määritellyllä toiminta-alueella vesihuollosta, viemäröinnistä ja jäteveden puhdistamisesta. Pyhäjokisuun Vesi Oy on tehnyt aiesopimuksen Vihannin Vesi Oy:n kanssa alueellisesta vesihuoltoyhteistyöstä puhtaan veden osalta, Hanhikiven ydinvoimalaitosta varten.

Pyhäjokisuun Vesi Oy laajentaa omaa Lipin jätevedenpuhdistamoaan, kun Hanhikiven ydinvoimalaitoksen yhdyskuntavesien käsittely tulee ajankohtaiseksi.

Raahe

Raahen alueella toimii Raahen Vesi Oy ja Vihannin alueella Vihannin Vesi Oy sekä paikallisia vesiosuuskuntia. Raahen kaupunki omistaa Raahen Vesi Oy:n 100 %, Vihannin Vesi Oy suoraan 34,77, % ja tytäryhtiönsä Raahen Vesi Oy:n kautta 5,23 %, yhteensä siis Raahen kaupunki omistaa Vihannin Vesi Oy:stä 40 %.

Raahen Vihannin alueella on mittavat ja poikkeuksellisen laadukkaat pohjavesivarat, mitkä tulee pystyä hyödyntämään kestäväällä ja seudullisia oloja hyödyttävällä tavalla.

Vihannin Vesi Oy toimittaa vettä Vihannin ja Raahen lisäksi ympäristökuntiin (Siikajoki, Oulainen, Merijärvi, Pyhäjoki ja Haapavesi) ja myy vesihuoltopalveluita osakasyhtiöille ja yksityisille. Alueellisesti toimivilla vesi- ja jätevesihuoltolaitoksilla on jo nyt laajaa yhteistyötä keskenään seudullisesti.

Hanhikiven ydinvoimalan tarvitsema puhdas vesi johdetaan asumattoman alueen läpi Raahen Vihannista (matkaa noin 30 km), toimittajana Raahen kaupungin 40 %:sti omistama Vihannin Vesi Oy. Jätevedet johdetaan Pyhäjoen kunnan alueella investoitavaan uuteen jätevesipuhdistamoon. Vaihtoehtona olisi ollut yhdistää puhdasvesituotanto Raahen johdettuun yhteyteen ja jäteveden käsittelyssä hyödyntää Raahen kaupungin jäteveden puhdistuskapasiteettia. Pyhäjoen kunnan läheisyydessä sijaitsevat, Raahen ja Pyhäjoen väliset kylät jäivät tämän vesihuoltojärjestelyn ulkopuolelle.

Siikajoki

Siikajoen kunnan vesi- ja viemärihuollosta vastaa Paavolan Vesi Oy.

Energiahuolto (kaukolämpö, sähkö)

Pyhäjoki

Pyhäjoella kunta omistaa Etelänkylän lämpölaitoksen, jolla tuotetaan kaukolämpöä lähinnä Pyhäjoen kunnan omille julkisille kiinteistöille (sisäisiä asiakkaita 66 %) omakustannushintaan. Ulkoisille asiakkaille (34 %) kaukolämmön myyntihinta oli sama omakustannushinta.

Pyhäjoen kunnan lämpölaitos jatkaa omana kustannuspaikkanaan teknisen lautakunnan käyttötalousbudjetissa.

Raahe

Raahessa energiahuollosta vastaa Raahen Energia Oy, joka vastaa sähkön ja lämpöenergian jakelusta Raahen kaupungin alueella. Elenia vastaa Vihannin, Pattijoen, Palonkylän, Saloisten kaupunginosien ja taajamien ulkopuolisten alueiden sähkönjakelusta.

Vihannissa on kaukolämpöverkot kirkonkylällä ja Lampinsaassa. Vihannin (kunta) yhtiöitti kaukolämpötoiminta v. 2009 alusta, mistä lähtien toimintaa on harjoittanut Vihannin kunnan täysin omistama (nyt Raahen

konserniin kuuluva) Vihannin Lämpö Oy. Lämpölaitosten ajosta ja lämmöntuotannosta kokonaisuudessaan vastaa sopimusperusteisesti lämpöyrittäjä.

Kuntaliitoksen toteutuessa Vihannin Lämpö Oy:n osakkeiden omistus siirtyi Raahen kaupungille ja kaukolämpötoiminta jatkuu Vihannin kirkonkylässä sekä Lampinsaareissa.

Raahen kaupunki yhtiöittää lämpölaitosliiketoiminnan vuoden 2015 alusta.

Siikajoki

Siikajoen kunnassa on kaukolämpölaitokset ja kaukolämpöverkot Paavolassa, Ruukissa ja Siikajoenkylällä. Lämpölaitosten ajosta ja lämmöntuotannosta kokonaisuudessaan tähän saakka on vastannut kunnan tekninen toimi 1970-luvulta alkaen. Kaukolämpö- ja kiinteistöpalvelu on yhdistetty. Pakolaisten vastaanottokeskuksessa on aluelämpölaitos, Revonlahden ja Luohuan kouluilla on kiinteistökohtaiset hakkeella toimivat lämpölaitokset.

Siikajoen kaukolämpötoiminta yhtiöitetään 1.1.2015 alusta alkaen.

Pelastustoimi

Raahen, Pyhäjoki ja Siikajoki kuuluvat alueellisesti Jokilaaksojen pelastuslaitoksen kokonaisuuteen.

Ruoka- ja puhtauspalvelu

Raahessa ja Siikajoella ruoka- ja puhtauspalvelut kuuluvat keskushallinnon toimintaa, Pyhäjoella teknisen lautakunnan käyttötalousbudjettiin. Kunnat ovat kukin erikseen sopineet palveluiden myynnistä myös Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymän toiminnan tarpeisiin.

16 Kuntarakenneselvitys, viestintä

Viestinnän nykytilanne kunnissa

Pyhäjoen kunnalla on käytössä internet-sivut, ja se tiedottaa omassa lehdessä Pyhäjoen kuulumiset (n. 1 krt/vko).

Raahen kaupunki käyttää kaupungin Internet-sivuja, paikallislehti Raahen Seutu ilmoituskanavana; Internet-sivujen päivitys tapahtuu palvelukeskuksittain (päivittäjät nimetty), lisäksi osa-aikatyötä tekevä internet-/ intranet-suunnittelija

Siikajoen kunnalla on käytössä internet-sivut ja kuntatiedotejulkaisu Siikasanomat (joka kuukausi) sekä 2 krt/vuosi kunnalliset tiedot –liite Siikajokilaakson välissä

Kuntarakenneselvitystä koskevaa tiedotusta pidetään ajan tasalla Raahen kaupungin sivuilla, Pyhäjoen ja Siikajoen kotisivuilla on kuntajakoselvitys-linkki suoraan Raahen kotisivuille ao. kohtaan

Kuntarakenneselvityksen tiedottamisen tavoite

- viestinnällä pyritään tukemaan yhteisen päämäärän löytymistä sekä saavuttamaan luottamus kuntien henkilöstön, luottamushenkilöiden, kuntalaisten sekä muiden sidosryhmien keskuudessa
- pyritään viestittämään oikeaan aikaan oikeaa tietoa sekä ymmärrettävästi sitä, mitä kunta-liitoksella tavoitellaan, kuvataan vaihtoehtoisia tulevaisuuden näkymiä
- tavoitteena on hälventää ennakkoluuloja, korjata väärää tietoa, vähentää epävarmuutta sekä rohkaista kuntalaisia näkemään muutos uutena mahdollisuutena; painopisteenä kuitenkin kuntaliitosselvityksen eteneminen ja tulokset
- tiedotuksen on oltava luotettavaa ja neutraalia, ei myydä valmiita ajatuksia eikä oteta kantaa siihen, onko joku vaihtoehto hyvä vai huono; ei siis markkinointia, vaan viestintää
- tiedottamisen on tapahduttava myönteisessä hengessä

Kuntarakenneselvityksen tiedotusvastuu

- Raahessa tiedotusvastuu hallintosäännön mukaan on kaupunginjohtajalla, linjauksista huolehtii johtoryhmä, vastuuhenkilö on kaupunginlakimies Leena Mikkola-Riekkinen. Pyhäjoella tiedotusvastuu on kunnanhallituksella, vastuuhenkilö on kunnanjohtaja Matti Soronen. Siikajoen vastuuhenkilö on kunnanjohtaja Kaisu Tuomi, varalla kehityspäällikkö Arja Lappalainen sekä hallintopäällikkö Tarja Peltonen.
- viestintätoimenpiteet on hyväksyttävä kuntajakoselvityksen neuvotteluryhmässä, vastan jälkeen vastuuhenkilöt lähtevät toteuttamaan; viestintätoimenpiteistä päättämisen vastuu on oltava niillä, joilla on asemansa puolesta valtuutus päättää linjauksista
- kaikissa kunnissa käytetään samoja selvittäjän hyväksymiä tiedotteita, julkaisuaikataulun on oltava myös yhteinen
- yhteinen sovittu linja on pidettävä, eli kukaan, ei virkamiehet eivätkä luottamushenkilöt, saa lähteä tekemään yhteisen linjan vastaisia tiedotuksia tai vuotaa liian aikaisin tietoja, joista on sovittu tiedotettavan vasta myöhemmin

Kuntajakoselvityksen tiedotuksen kohderyhmät

- henkilöstö; oma väki on pidettävä ensisijaisesti ajan tasalla
  - linjakokousten jälkeen samat tiedotteet isoista linjoista kaikkien kuntien henkilöstöille, sähköpostijakeluna/ intrassa/ viikkotiedotteessa (mikä on missäkin kunnassa luontevin ja kattavin kanava)
  - vuorovaikutus ja henkilöstön osallistaminen → tiedotteissa muistettava antaa myös yhteystietoja niille henkilöille, joilta asiassa voi kysyä lisätietoja
  - henkilöstöinfot kunnissa: Raahessa 08.10.2014 klo 13.00, Pyhäjoella 9.10.2014 klo 14.00 ja klo 16.00 ja Siikajoella 10.10.2014 klo 9.00 ja 13.00.
- asukkaat
  - kuntalaisinfot viikolla 46-47 (12.-22.11. välillä)
  - iltatilaisuus 17.11. tai 24.11.2014 (ykköspoliitikot ja kaupungin-/kunnanjohtajat mukana)
  - kaikkien kuntien Internet-sivuille samat tiedot samanaikaisesti, tiedot oltava ajan tasalla. Tässä vaiheessa on kuntien yhteinen ”muutossivusto”, johon on ohjaus kaikkien kuntien omilta sivuilta. Sivustolle laitetaan kansalaisia varten ”KYSY KUNTALII-TOKSESTA” –lomake. Sovitaan henkilö, joka seuraa näitä palautteita ja ohjaa ne kuntajakoselvittäjälle.
  - kuntalaiset kaipaavat tietoa siitä, miten muutos vaikuttaa heidän arkielämäänsä → pyrittävä antamaan vastauksia jo etukäteen niihin kysymyksiin, joita selvityksen varrella varmasti herää; ennakointi
  - jos sosiaalinen media otetaan käyttöön, on sovittava selkeästi vastuu siitä, kuka päivittää ja on läsnä säännöllisesti
  - yleisönosastokirjoitukset toimitetaan kaikki kuntajakoselvittäjälle (esim. skannaamalla), kaupungin-/kunnanjohtajia informoidaan kirjoituksista
- sidosryhmät (yritykset, järjestöt, viranomaiset ym.)
  - infotilaisuuksia sidosryhmille tarpeen mukaan,
  - sidosryhmiä kiinnostaa se, miten mahdollinen liitos vaikuttaa niiden toimintaedellytyksiin
  - elinvoima-työryhmän mietittäväksi, miten tavoitetaan sidosryhmiä parhaiten
- media
  - medialle tarjottava avoimesti ja aktiivisesti faktoja, ettei tarvitse uutisoida huhujen pohjalta
  - järjestetään tiedotustilaisuus, jossa paikalla neuvotteluryhmä, kutsulle laaja jakelu sekä paikallisiin että valtakunnallisiin tiedotusvälineisiin

- median suuntaan pitäisi olla yksi yhteyshenkilö, jolta voi kysyä lisätietoja; tarvittaessa tämä henkilö hankkii lisätiedot, eikä toimittajien tarvitse soitella ympäri kuntia etsien oikeaa henkilöä vastaamaan kysymyksiin
- luottamushenkilöt
  - luottamushenkilöseminaarit ja iltakoulut
  - selvittäjä pitää luottamushenkilöt ajan tasalla työryhmissä syntyneestä materiaalista; luottamushenkilöillä on oltava käytössään kaikki saatavilla oleva tieto päätöksenteon helpottamiseksi

Kuntajakoselvityksen tiedotuksen menetelmät ja mediat

- hyödynnetään monipuolisesti erilaisia viestimiä, eri kansanosat tavoitetaan eri tavoilla; tarjolla oltava selkeää ja helposti löydettävissä olevaa faktatietoa
- jos aikataulu ei olisi näin tiukka, olisi ehdottomasti ollut tarpeen, että kuntajakoselvitys olisi näkynyt esim. kuntien kesätapahtumissa; jos kuntaliitos toteutuu, on jalkauduttava kuntiin ja kuntien erilaisiin tapahtumiin (mitä liitos tarkoittaa, miten se etenee jne.)
- aktiivinen yhteistyö paikallisten viestimien kanssa, tiedotetaan etupainotteisesti jo ennen kuin ehditään kysyä

Kuntajakoselvityksen tiedotus/ seurakuntajaon huomioiminen

- Siikajoki ja Raahe kuuluvat Raahen seurakuntaan, Pyhäjoella edelleen oma seurakunta
- olennaisia sidosryhmiä, huomioitava valmistelussa; tiedotustilaisuus seurakuntien edustajille

Maaseutuvaikutusten arviointi kuntajakoselvityksen yhteydessä

Maaseutuvaikutusten arvioinnilla (mva) tehdään näkyväksi kuntajako- tai muissa kunnan toimintaan vaikuttavissa muutoksissa asiat tai tekijät, joilla on merkitystä ihmisten arjen sujumisessa. Tarkastelun taustalla on ajatus siitä, että kaupunki ja maaseutu ovat tasa-arvoisia ja molemmat tarvitsevat hyvinvoinnin vahvistamisessa toisiaan. Raahen seutukunnassa on n. 35 000 asukasta, joista 25 000 asuu muualla kuin Raahessa kaupunkimaisissa olosuhteissa.

Ihmisten arjen lisäksi tarkastelunäkökulmina voivat olla elinkeinoelämä/ yritysten toiminta tai vaikkapa maaseudun laaja merkitys raaka-aineiden lähteenä.

Maaseutuvaikutusten arvioinnin tulokset on otettava huomioon jo toimintojen suunnitteluvaiheessa, jolloin niille voidaan saada myös poliittisen päätöksenteon tuki.

Avainsanat ovat ihmisten sujuva arki, hyvinvointi, alueellinen tasa-arvo

-asian esittely toteutuu luontevasti kuntajakoselvityksen tiedotustilaisuuksissa

-lehdistötiedotteet, artikkelit

-informaation oltava selkosanaista eli kerrotaan, mitä asioita mva sisältää, mikä on sen merkitys mahdollisessa kuntaliitoksessa, mitkä ovat tarkastelunäkökulmat, keitä koskee jne

-esimerkkejä muualla toteutetuista arvioinneista eli elävät esimerkit avaavat asiaa paremmin kuin erityistermejä sisältävä teksti

-kuntajakoselvittäjän raportin yhteyteen tulee erillinen mva –tekstiosio

-asiasta tiedottaa Raahen seutukunnan kuntajakoselvityksessä mva –asiantuntijana oleva
joen kunnanjohtaja Kaisu Tuomi

Siika-

Mikäli kuntarakennetta päätetään muuttaa, viestintäsuunnitelma tulee päivittää.

17 Raahen seudun kilpailukykyanalyysi

VM tilasi Pyhäjoen, Raahen ja Siikajoen kuntien erityistä kuntarakenneselvitystyötä tukemaan Raahen seudun kilpailukykyanalyysin tutkija Timo Arolta.

Raahen seudun kilpailukykyä analysoitiin alueellisesta ja väestöllisestä näkökulmasta. Alueellisen kilpailukyvyn kohdalla verrattiin Raahen seutua muihin seutuihin, joiden elinkeino- ja toimialarakenteen kehitys, yleinen kehitys ja rakennemuutostilanne on samankaltainen kuin Raahen seudulla. Alueellisen kilpailukyvyn osalta vertailuseudut olivat Imatran, Kajaanin, Kokkolan, Vakka-Suomen, Varkauden, Ylä-Savon ja Äänekosken seudut. Alueellisen kilpailukyvyn vertailumuuttujat olivat niin sanottua makromuuttujia, kuten bruttokansantuotteen kehitys, työpaikka- ja työllisyyskehitys, väestökehitys, kuntatalouden kehitys, osaamiskehitys ja yritysdynamiikan kehitys.

Väestöllisen kilpailukyvyn kohdalla verrattiin Raahen kehitystä samankaltaisen kehityksen omaavien seutujen keskuskaupunkeihin tai seutukeskuksiin. Raahen vertailukohteena olivat Iisalmi, Imatra, Kajaani, Kokkola, Varkaus ja Uusikaupunki. Raahen seudun kuntien kehitystä analysoitiin sekä määrällisestä että rakenteellisesta näkökulmasta. **Analyysin keskeisenä tavoitteena oli yhdistää toisiinsa määrällistä ja rakenteellista muuttoliikettä koskevaa tilastotietoa.** Määrällisiin aineistoihin tukeutuminen voi johtaa pinnallisiin ja tulkinnanvaraisiin tuloksiin, jos analyysin aikajänne käsittää lyhyen ajanjakson tai analyysin kohteena oleva alue on väestömäärältään pieni. Määrällisiä aineistoja käyttämällä ei voida myöskään tehdä luotettavia johtopäätöksiä etenkin kuntatalouden sekä sosiaalisen ja demografisen kehityksen näkökulmasta.

Timo Aron Raahen seudun demografisen kilpailukykyanalyysin koko raportti liitetään kuntarakenneselvityksen aineistoon.

Yhteenveto analyysistä

Raahen seutu on esimerkki seudusta, joka on joutunut vähitellen supistuvan, negatiivisen laskukierteen kehäle.

Raahen seudun, kuten muidenkin alueiden vetovoima muodostuu ja kumuloituu kovien ja pehmeiden, ulkoisten ja sisäisten elinvoimatekijöiden yhteisvaikutuksesta.

Muuttoliike on keskeinen alueen kehitykseen vaikuttava muutosvoima. Se on keskeinen näkökulma, joka kertoo alueen menestymisestä sekä kehityskierteen syy- ja seuraussuhteista. Uusista asukkaista, yrityksistä ja investoinneista käydään kiihtyvää globaalia ja kansallista alueiden välistä kilpailua. Muuttovirroilla ja niiden myötä inhimillisen pääoman siirtymisellä on kiinteä yhteys alueen kilpailukykyyn ja elinvoimaan.

Raahen seudun kuntien kannalta Oulun muuttovetovoima on poikkeuksellisen voimakas. Negatiivisen väestökehityksen jyrkimpiä vaikutuksia lieventää korkea syntyvyys. Raahen ja Siikajoen luonnollinen väestölisäys on positiivinen jokaisena vuonna 2000 –luvulla.

Muuttoliikkeen heijastumat alueen elinvoimaan ja sen kehittymissuuntiin näkyvät lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Raahen seudun muuttotappion merkitys kuntataloudelle voidaan arvioida laskennallisin menetelmin. Muuttoliikkeen laskennallinen tulokertymä on vuosien 2007-2011 ajalta -18,1 miljoonaa euroa, vuotuinen menetys – 3,6 miljoonaa euroa.

Väestövähennemä syö kaiken aikaa aluetaloudellisesti muuten kilpailukykyistä aluetta.

Raahen seutu on sijoittunut koko 2000 -luvun ajan hyvin koko Suomeen kohdistuneessa aluetaloudellisen kilpailukyvyn arvioinnissa.

Työpaikkarakenteen osalta Raahen seutu näyttäytyy hyvänä. Raahen seudun työpaikkojen määrä väheni maltillisesti verrattuna moniin samantyyppisiin seutuihin. Yksityisen sektorin osuus kaikista työpaikoista oli

toiseksi korkein vuosina 2000 ja 2011 Raahen seutua suurten kaupunkiseutujen suhteen verrattaessa. Osuus oli yli 62 prosenttia. Raahen seudun työllisyysaste on alhainen, toisaalta myös työttömyysaste on suhteellisen alhainen. Tämä kertoo väestörakenteen, työikäisen asukasrakenteen vahvistamisen tarpeista.

Yritysdynamiikan (aloittaneet yritykset, yrityskanta, yrityskannan muutos, nettoperustanta, uusiutumisaste ja osaamisintensiivisten yritysten määrä aloittaneista yrityksistä) näkökulmasta Raahen seudulla on paljon tehtävää. Yritysdynamiikan tekijöihin vaikuttamalla voidaan Raahen seudun elinvoimaa, kilpailukykyä ja tulonmuodostusta vahvistaa merkittävästi. Tähän tarvitaan seudullista yhteistä ponnistusta ja vipuvoimaa.

18 Maaseutuvaikutusten arvioinnin pilotointi

Taustaa

Valtakunnallinen Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä YTR on edistänyt maaseutuvaikutusten arvioinnin toteuttamista kuntaliitoksissa. Maaseutuvaikutusten arvioinnin toteuttaminen kuntaliitoksessa mallinnettiin Oulun yliopiston johdolla toteutetussa hankkeessa (ks. Muilu ym. 2013; <https://wiki oulu.fi/display/psms/Nordia+Tiedonantoja>). Mallissa kuvataan maaseutuvaikutusten arvioinnin toteuttamista kuntaliitosprosessin eri vaiheissa (kuntaliitosselvitys, kuntaliitoksen valmistelu, kuntaliitoksen toteuttaminen).

Mallin testaamiseksi ja konkretisoimiseksi tarvitaan pilottialueita, jotka sisällyttävät maaseutuvaikutusten arvioinnin kuntajakoselvitykseen. Pyhäjoen, Raahen ja Siikajoen kuntien erityinen kuntarakenneselvitys toimii maaseutuvaikutusten arvioinnin pilottina. Pilottien prosessit dokumentoidaan ja sen sekä aikaisempien kokemusten pohjalta laaditaan selkeä ohjeistus/käsikirja, jota voidaan hyödyntää muissa kuntajakoselvityksissä tai kuntaliitosprosesseissa.

MVA-pilotin toteuttajat, yhteistyö ja koordinointi

MVA-pilotit-hanke toteutetaan Kuntaliiton, työ- ja elinkeinoministeriön sekä YTR:n ja pilottialueiden yhteistyönä. Hankkeen koordinoinnista sekä tulosten viestinnästä ja mahdollisesta julkaisusta (esim. sähköinen julkaisu) vastaa Kuntaliitto.

Hankkeeseen osallistuvilla pilottialueilla on kullekin nimetty asiantuntija. Asiantuntijan tehtävänä on varmistaa maaseutuvaikutusten arvioinnin kytkeminen kuntajakoselvitysprosessin eri vaiheisiin. Asiantuntijat laativat toteuttamissuunnitelman omalle pilottialueelleen.

Pilottialueet ja nimetyt asiantuntijat

1. Raahen seutu (Pyhäjoki, Raahe, Siikajoki), asiantuntija Kaisu Tuomi
2. Nilakan alue (Keitele, Pielavesi, Tervo, Vesanto), asiantuntija Seija Korhonen
3. Kuopio, Siilinjärvi, Suonenjoki, asiantuntija Tarja Pöyhönen

Pilottien tukena toimii ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana toimii Taina Väre Kuntaliitosta ja sihteerinä Hanna-Mari Kuhmonen työ- ja elinkeinoministeriöstä/YTR:stä.

Ohjausryhmän muut jäsenet ovat:

Christell Åström, työ- ja elinkeinoministeriö/YTR

Ritva Pihlaja, YTR

Päivi Kurikka, Kuntaliitto

Niina Kotavaara, Oulun yliopisto

Kaisu Tuomi, pilottialueen asiantuntija

Seija Korhonen, pilottialueen asiantuntija

Tarja Pöyhönen, pilottialueen asiantuntija

Rahoitus

Kuntaliitto ja TEM/YTR osallistuvat sekä ohjausryhmätyöhön että pilotointien kustannuksiin seuraavasti:

(114)

työ- ja elinkeinoministeriö/YTR vastaa Raahen MVA-pilotin kuluista

työ- ja elinkeinoministeriö/YTR:n Kansalaistoiminnan verkoston hanke vastaa Nilakan MVA-pilotin kuluista

Kuntaliitto (Kansalaiset keskiöön -hanke, Päivi Kurikka) vastaa Kuopio-Siilinjärvi-Suonenjoki MVA-pilotin kuluista sopimuksen mukaisesti.

Kuntaliitto ja TEM/YTR osallistuvat MVA-pilotin tuloksen/tuotteen (esim. opas tai käsikirja, painettu/sähköinen) kokoamiseen ja kustannuksiin. Kuntaliitto vastaa julkaisusta ja tulosten tiedottamisesta.

Aikataulu ja toimenpiteet

Prosessin I vaiheeseen liittyvät toimet toteutetaan syksyn 2014 aikana. Pilottialueiden raportit ovat valmiit viimeistään helmikuussa 2015 ja opas tai vastaava on valmis 31.3.2015 mennessä.

Mikäli kuntajakoselvitys päättyy kuntaliitokseen, prosessin II ja III vaiheeseen liittyvät toimet toteutetaan myöhemmin sovittavalla tavalla.

Toimet syksyn 2014 aikana ovat seuraavat:

Valitut kolme pilottialuetta ovat hyvin erilaisia. Siten myös menetelmät ja toteuttamistavat poikkeavat toisistaan, joten yksi yhteinen MVA-malli ei käy kaikille. Tämän vuoksi hankkeessa toteutetaan kolme erilaista pilottia.

Koska pilottialueilla kuntajakoselvitys on jo työn alla, tulee MVA-pilotin toimenpiteet sovittaa yhteen selvitystyön tilaisuuksien ja aikataulun kanssa. Tavoite olisi, että MVA tehtäisiin osana kuntajakoselvitystä tai kuntajakoselvitykseen tiiviisti kytkeytyen. Silloin molemmissa prosesseissa mukana olevien ajankäyttö voidaan huomioida parhaiten. *Samalla kokeillaan, miten MVA voidaan sisällyttää isompaan prosessiin/kokonaisuuteen.*

Selvitysalueella on järjestetty tilaisuuksia, joissa on kerrottu maaseutuvaikutusten arvioinnin periaatteista ja prosessin tavoitteista. Kullakin alueella muodostetaan yhteinen käsitys siitä, mitä maaseutuvaikutusten arviointi on, miten se toteutetaan kyseisellä alueella ja miten se kytketään käytännössä kuntajakoselvityksen prosessiin sekä millaiseen kokonaisuuteen pilotti asettuu.

Asiantuntija on osallistunut kuntajakoselvityksen tilaisuuksiin, teemakohtaisiin työryhmiin ja huolehtinut niissä maaseutunäkökulman/maaseutuvaikutusten arvioinnin esille tuomisesta ja MVA:n merkityksen avaamisesta osallistujille. Työryhmät valmistelevat näkemyksensä kuntajakoselvityksen teemakohtaisista **toivottavista maaseutuvaikutuksista.**

Alueella järjestetään poliittinen keskustelu siitä, millaisia vaikutuksia mahdollisella liitoksella toivotaan olevan uuden kunnan maaseutualueisiin. Keskustelun pohjana ovat työryhmien valmistelevat näkemykset ja tarvittaessa myös YTR:n tarkistuslista. Asiantuntija vastaa tilaisuuden järjestämisestä ja koollekutsumisesta sekä keskustelun tulosten kirjaamisesta.

Keskustelun tulokset sisällytetään mahdolliseen yhdistymissopimukseen siten, että yhteisesti sovittu linjaus kuntaliitoksen toivottavista maaseutuvaikutuksista ohjaa kuntaliitoksen valmistelua kuntaliitosprosessin myöhemmissä vaiheissa.

Asiantuntija dokumentoi prosessin etenemisen. Dokumentoinnissa kirjataan pilottialueen prosessin vaiheet ja käytetyt työmenetelmät sekä vastaan tulleet ongelmat.

Asiantuntija järjestää MVA-työpajan prosessin *loppuvaiheessa*. Työpajaan kutsutaan mukaan liitosselvitykseen osallistuvien kuntien viranhaltijoita, luottamushenkilöitä, yrityksiä, yhdistyksiä ja asukkaita pohtimaan mahdollisen liitoksen tai muun vaihtoehdon maaseutuvaikutuksia. Asiantuntija vastaa tilaisuuden järjestämisestä ja koollekutsumisesta sekä yhteenvedon laatimisesta ja laatii MVA-raportin päiväkirjan, muistioiden ja muun

(114)

materiaalin pohjalta. Kolmen valtakunnassa toteutettavan pilotin raporttien perusteella kootaan *ohjeistus, opas, käsikirja, mallinnus tai muu vastaava* julkaisu (paperinen tai sähköinen) MVA -pilottihankkeen tuotteeksi. Tuotteen laatimisesta vastaavat asiantuntijat ohjausryhmän tuella ja se tehdään yhteistyössä asiantuntijoiden raporttien pohjalta.

Alustavia tuloksia Raahan seudulla

Pyhäjoen, Raahan ja Siikajoen erityisen kuntajakoselvityksen edetessä maaseutuvaikutusten arviointipilottia on toteutettu edellä kuvatun prosessin mukaisesti soveltaen sitä paikallisiin olosuhteisiin.

Lähtökohtana kaikelle kunnalliselle toiminnalle tulee olla paikkakunnalla asuvien ja työskentelevien ihmisten hyvä ja sujuva arki sekä alueellinen tasa-arvo. Paikkakunnan elinvoimaa ja ihmisten, tässä tapauksessa erityisesti maaseudulla asuvien ihmisten arkea tarkastellaan monipuolisesti. Kunnassa toteutettava demokratia, johtaminen, maankäyttö, kaavoitus, tietoliikenneyhteydet, tiestö, vesihuolto, sähkö ja logistiikka luovat elinvoiman ja sujuvan arjen perusedellytykset.

MVA:n yhteydessä kokoontuneet kyläyhdistyksiä edustaneet työryhmät ovat korostaneet elinkeinomahtoisuuksien löytämistä alueen mittavista metsä- ja muista luonnonvaroista. Palveluiden osalta peruspalveluiden saatavuus kohtuullisella etäisyydellä on keskeistä.

Teknologian käyttöön otto tulee saada mahdolliseksi kaikille. Nopea ja toimintavarma laajakaistayhteys on todettu tärkeimmäksi lähivuosien tavoitteeksi perusinfrastruktuurin kehittämisessä ihmisen toimivan arjen ja elinpiirin turvaamiseksi.

Kyllillä on halua kehittää monipalvelukeskuksia, joiden toiminnassa voisi yhdistyä julkinen, yksityinen ja kolmas sektori.

Uuden kuntalain sisällön kautta syntyvät lähidemokratian uudet toiminta- ja organisoitumismallit ovat uusi mahdollisuus alueiden vaikutuksen lisäämiselle yhteistyössä perinteisen kunnallisen demokratian kanssa. Aluesihteerin tai vastaavan työpanos on tärkeä, mutta toimenkuva ja -valtuudet täytyy selkeästi määritellä. Toiminnan käytännön läheisyys ja kuntalaislähtöisyys on toiminnassa keskeistä.

Myös kuntarakenneselvityksen työryhmät työstivät hyvin samantyyppisiä asioita. Demokratia ja johtaminen –ryhmä painotti alueellista yhteistyötä, kuntarajoihin ei saa juuttua. Tarvitaan yksi valtuusto ja asiantuntijavaliokuntia sekä ennen kaikkea aktiivisia toimijoita ja aidosti kiinnostuneita ihmisiä. Tämä tulee hyvin lähelle mm. kylätoiminnan periaatteita ja lähidemokratiaa.

Kuntalaisten hyvinvointiin tarvitaan kaikkia kunnan palveluita ja siksi kylätoimijoiden työryhmän työ on tärkeä, koska se nimeää palvelut, jotka erityisesti maaseudun ihmisille ovat keskeisiä tai kriittisiä.

MVA:n tukena ovat tytopologiakartta, jossa esitetään ihmisten sijoittuminen alueelle sekä asuttu ruutu –tarkasteluna että infraa kuvaavana karttana, jonka on työstänyt maankäyttö –työryhmältä. Taustatietoihin liitetään vielä taajama-astetiedot.

Raahan seudun kuntarakenneselvitysalueen väestöstä vain yksi kolmasosa asuu kaupunkimaisesti ruutukaava-alueella ja enemmistö eli kaksi kolmasosaa asuu maaseutumaisesti. Tämä avartaa kuntarakennetarkastelun ja päätöksenteon perusteiden näkökulmaa ja vähentää kaupunki-maaseutu –ajattelun vallitsevaa ja perinteistä vastakkaisasettelua.

Maaseutuvaikutusten arviointityön kytkeminen Pyhäjoen, Raahan ja Siikajoen kuntarakenneselvitykseen on tuonut selvitykseen arvokasta perustietoa ja keskusteluyhteyttä, mitkä jo sinänsä ovat merkittäviä MVA-työn lisäarvoja.

MVA –työn valmistuttua se linkitetään tämän kuntarakenneselvityksen aineistoon.

(114)

(114)

19 Kunnan ja asukkaiden välisen yhteistyön vahvistaminen

Johdanto

Kuntarakenneselvitystyössä on voitu hyödyntää Raahen kaupungin aktiivista työskentelyä Kuntaliiton Kuntalaiset keskiössä –hankkeessa. Kuntarakenneselvitystyön raporttiin sisällytetään tiivistelmä Raahen lähidemokratia –työn keskeisistä periaatteista ja tavoitteista. Ne soveltuvat hyvin uuden kuntalain tavoitteisiin kuntalaisten aktiivisesta osallistumisesta kuntansa kehittämiseen ja asukaslähtöiseen toimintaan.

Kuntalain kokonaisuudistuksen yhteydessä on selvitetty tarvetta alueellisia toimielimiä koskevan sääntelyn kehittämiseen. Uudessa kuntalaissa alueellisten toimielinten asettaminen, kokoonpano ja tehtävät jäisivät kunnan harkintaan. Valtiovarainministeriö on asettanut työryhmän selvittämään vaihtoehtoja alueellisen toimielimen valintatavan mahdollistamiseksi vaaleilla, toimielimen asemaksi, tehtäväksi ja toimivallaksi. Työryhmän toimikausi päättyy 31.3.2015. Tämän työn tuloksia voidaan hyödyntää mahdollisen kuntarakennemuutoksen yhteydessä, mikäli niitä koskeva lainsäädäntö tulee voimaan.

Alla on kirjattu tiivistelmä Raahen lähidemokratia-mallista. Kuntarakenneselvityksen päätteeksi kuntajakoselvittäjä tekee ehdotuksensa kuntarakenteen muuttamisesta. Ehdotuksessa voidaan hyödyntää Raahen lähidemokratiamallin perusteellista työtä.

Kuke- työryhmän ehdotus 10.12.2014 (nykyisen) RAAHEN LÄHIDEMOKRATIAMALLIKSI

Raahen kaupungilla on pitkät perinteet yhteistyöstä ja kylien tukemisesta. Vuonna 1989 Raahen kaupunki osallistui kolmivuotiseen, valtakunnalliseen Sofy (sosiaalisfyyminen yhteissuunnittelu) projektiin. Projektin aikana käynnistettiin kylä/asuinalueiden kehittämissuunnitelmien tekeminen viranhaltijoiden, luottamushenkilöiden ja asukkaiden yhteistyönä. Vuosittain toteutettiin yhden alueen kehittämissuunnitelma ja talousarviossa varattu määräraha käytettiin pääasiassa kyseiselle asuinalueelle. Kehittämissuunnitelmia tehtiin vuoteen 2010 saakka 14 kpl. Nykyisin Sofy-määrärahaa käytetään tasapuolisesti aktiivisten asuinalueiden toiminnan tukemiseen. Lisäksi kylien kehittämiseen on varattu määrärahaa Vihannin aluelautakunnan ja Maaseutu- ja aluelautakunnan kautta.

Keväällä 2012 Raahen kaupunki ja Vihannin kunta esittivät asukkailleen neuvottelemansa liittymissopimusluonnoksen kommentoitavaksi. Kylät esittivät silloin kuntien yhteiselle valtuustokokoukselle 23.5.2012, että uudessa Raahessa toteutettaisiin lähidemokratia. Kylät liittivät kannanottoonsa ehdotuksen mallista. Valtuustokokouksen päätöksen mukaan ”Lähidemokratiamallin suunnittelu on hyvä käynnistää kylien esityksen pohjalta. Mutta vasta valmistuneiden suunnitelmien ja mahdollisten muiden alueiden kokemusten pohjalta tiedetään millainen lähidemokratiamalli on syytä ottaa käyttöön”. Lähidemokratiamalli kirjattiin kaupungin strategiaan tammikuussa 2014.

Syksyllä 2012 käynnistyi Raahen Kylät ry:n hallinnoima Lähidemokratia-hanke. Hankkeen keskeinen tulos oli, että asukkaiden kuulemiselle ja lähidemokratialle on selvästi tarvetta. Lisäksi jotkin kylät voivat ja ovat valmiit tarjoamaan palveluja paikallisesti yhteisöjen tai yrittäjien järjestäminä. (Lähidemokratia-hankkeen kyläkysely) Esimerkkeinä voidaan mainita mm. kotihoito, lasten päivähoito, nuorisotyö, kirjastopalvelu, urheilu- ja lähiliikuntapaikkojen ja yksityisteiden hoito sekä viheralueiden ja maisemanhoito.

Lähidemokratiamallin työstäminen jatkui kaupunginjohtajan toimeksiannolla ns. Kuke-työryhmässä. Sen tehtäväksi annettiin laatia Raahen kaupungille esitys lähidemokratiasta alkuvuoteen 2015 mennessä. Työryhmään kuului kaupungin viranhaltijoita, luottamushenkilöitä ja kylien sekä Leader-ryhmän edustajia. Työryhmä koontui vuoden 2014 alusta kerran kuukaudessa ja se toimi osana valtakunnallista Kuntalaiset keskiöön -hanketta. Hanke on Kuntaliiton, kuntien ja sidosryhmien yhteinen kehittämisprojekti, jonka tehtävänä on toimia monin eri tavoin kuntalaislähtöisen demokratian vahvistamiseksi.

(114)

Miksi tarvitaan lähidemokratiaa

Viime vuosikymmeninä ihmisten yhteiskunnallinen kiinnostus ja aktiivisuus ovat vähentyneet. Tämä näkyy mm. kuntalaisten äänestysinnossa, joka on varsinkin kuntaliitoskunnissa 2000-luvulla laskenut. Seitsemässä kunnassa kymmenestä kuntalaiset kokevat enemmän epäluottamusta kuin luottamusta kuntansa päätöksentekoa kohtaan.

Kuntaliitoskunnissa on entistä vähemmän luottamushenkilöitä ja virkailijoita (Raahessa on Vihannin liitoksen jälkeen 21 valtuutettua vähemmän), jotka käsittelevät hallinnossa ja päätöksenteossa määrällisesti ja painoarvoltaan entistä suurempia asioita. Pienet paikalliset asiat uhkaavat jäädä huomioimatta ja hoitamatta ja kunnan sisäiset alueelliset erot kasvavat.

Lähidemokratiassa on kyse kunnan ja asukkaiden välisestä yhteistoiminnasta, joka ilmenee keskustelukomppanuutena sekä osallistumisena asioiden suunnitteluun, valmisteluun, päätöksentekoon ja toteutukseen. Yhteistoiminta synnyttää luottamusta, joka on tärkeä edellytys päteville ja tehokkaalle yhteiskunnalliselle toiminnalle.

Myös huoltosuhteen heiketessä tarvitaan hyvinvoinnin turvaamiseksi uusia ratkaisuja, joita lähidemokratia mahdollistaa. Paikallisesti tuotetut palvelut ovat laadukkaita ja kustannuksia säästäviä. Poikkisektorinen palvelu mahdollistuu.

Lähidemokratian ja avoimen hallinnon keskeisiä periaatteita

Julkisen Osallistumisen Kansainvälisen Järjestön (International Association for Public Participation) listaamat seitsemän osallistumisen perusarvoa:

1. Kansalaisella tulee olla mahdollisuus sanoa kantansa asioihin, jotka vaikuttavat hänen elämäänsä.
2. Osallistumiseen sisältyy lupaus siitä, että osallistuminen vaikuttaa päätöksiin.
3. Osallistuminen edistää kestäviä päätöksiä, koska päättäjien lisäksi kaikkien osallistujien tarpeet ja intressit tunnustetaan ja niistä keskustellaan.
4. Osallistuminen hakee ja auttaa niitä osallistumaan, joihin vaikutuksia voi kohdistua ja joita päätökset saattavat kiinnostaa.
5. Osapuolten panokset työskentelyyn varmistetaan suunnittelemalla osallistumistavat.
6. Osallistumiseen kuuluu riittävän informaation toimittaminen osapuolille, jotta osallistuminen on mielekästä.
7. Osallistujille kuuluu kertoa, kuinka heidän kannanottonsa vaikuttivat päätöksiin

Asiantuntijat korostavat määrättyjä periaatteita, joilla on tärkeä asema lähidemokratiassa:

1. Kylät ja kaupunginosat muodostavat lähidemokratian perusyksiköt. Ne ovat orgaanisesti muodostuneet, alueellisesti rajattuja ja niissä on totuttu yhteistyöhön.
2. Kylien ja kaupunginosien asukkaat ovat asuinalueidensa parhaita asiantuntijoita koskien mitä erilaisimpia elämänaloja.
3. Paikallisten toimielimien jäsenten tulee olla paikallisten valitsemia, eivät kunnan luottamuselimien tai puolueiden.
4. Lähidemokratia tulee rakentaa alhaalta käsin.
5. Lähidemokratia koskee yleensä tavallisia jokapäiväisiä asukkaiden elämään ja elinympäristöön vaikuttavia asioita.

(114)

6. Lähidemokratian käytännöt tulee kirjata hallintosäätöihin, koska ne muuten ajan mukaan voivat vesittyä tai unohtua.

Raahen lähidemokratia

Lähidemokratiassa on pohjimmiltaan kyse kaupungin ja asukkaiden välisestä yhteistyöstä. Kaupunkia edustavat päättävät toimielimet ja palvelukeskukset. Asukkaat edustavat itseään joko suoraan tai kylien ja kaupunginosien järjestöjen, yleensä kylä- ja asukas yhdistyksien, kautta. Kyse on kahdesta rinnakkaisesta demokraattisesta instituutiosta, jotka ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa.

Yhteistoiminta toteutuu toisaalta kaupungin (päättävät elimet ja hallinto) ja toisaalta asukkaiden ja asukas yhteisöjen aloitteesta. Kun kaupunki panee asioita vireille, suunnittelee, kehittää, päättää niistä ja panee ne täytäntöön, se ottaa prosessiin mukaan asukkaat ja asukas yhteisöt, joilla taas on oikeus tehdä kaupungille esityksiä koskien niiden elinoloja ja hyvinvointia. Sovitut käytännöt kirjataan kaupungin hallintosäätöihin.

Asukaskokous asukkaiden ja kaupungin välillä

Asukaskokouksissa keskustellaan ajankohtaisista asioista ja kartoitetaan eri alueiden kehittämiskohteita ja -esityksiä. Asukaskokouksia järjestetään erikseen jokaisella seuraavista alueista: kantakaupunki, Pattijoki, Saloinen, Vihanti. Tilaisuuksia järjestetään jokaisella alueella vähintään kaksi kertaa vuodessa. Asukaskokoukset ovat osa talousarvion laatimisprosessia. Tilaisuudet ovat kaikille avoimia ja niihin osallistuu kaupunkiorganisaatiosta luottamushenkilöitä ja virkamiehiä jokaisesta palvelukeskuksesta. Toiminta aloitetaan vuonna 2015.

Asukaskokousten lisäksi kehitetään avoimen hallinnon periaatteiden mukaisesti asukkaiden ja kaupungin välisiä suoraa yhteydenpitoa.

Asukaslautakunta

Perustetaan neljä asukaslautakuntaa (Kantakaupunki, Pattijoki, Saloinen ja Vihanti). Lautakuntaan kuuluu vähintään yksi asukkaiden valitsema edustaja jokaiselta kylältä/kaupunginosalta. Kylien edustajat valitaan kahden vuoden toimikaudelle esimerkiksi kylä-/asukasyhdistysten syys- tai vuosikokousten yhteydessä. Edustaja voi toimia korkeintaan kaksi toimikautta peräkkäin. Valtuusto vahvistaa asukaslautakuntien ko-koonpanot.

Lautakunnan tehtäviin kuuluu:

- toimia virallisena kanavana, jonka kautta kaupungin alueita koskevat suunnitelmat ja vireillepanot käsitellään
- oman alueen kehittäminen ja esitysten tekeminen kaupungille
- oman alueen tarpeiden kokoaminen ja priorisointi
- kylä- ja asukastoimintaan kohdistetun kehittämisrahan jakaminen
- järjestää asukaskokoukset.

Asukaslautakuntien esittelijänä/sihteerinä toimii aluesihteerä.

Kaupungin eri hallinnonalojen / viranhaltijoiden tulee olla yhteydessä asukaslautakuntiin, joita sen esiin nostama asia koskee ja antaa asukkaille mahdollisuus vaikuttaa suunnitteluun ja päätöksentekoon heti prosessin alkuvaiheessa, eikä toimeenpanon myöhemmässä vaiheessa. Kaupunki on lisäksi velvollinen neuvottelemaan asukaslautakuntien tekemistä aloitteista.

(114)

Kuntarakenneselvittäjä: Uuden kunnan rakentamisessa maaseutuvaikutusten arviointityö ja kuntalaisten aktiivisuus lähidemokratian rakentamisessa antavat erinomaisen perustan ja tietopohjan soveltaa kuntalain mahdollistamia uusia lähidemokratian muotoja ja tavoitella asukkaiden entistä suurempaa suoraa vaikuttamis- mahdollisuutta kunnan kehittämiseen.

20 Nuorten pohdintaa

Kuntarakenneselvitykseen liittyen pyydettiin kaikkien kuntien nuorison edustajien näkemyksiä kannanottoa tulevaisuuden kuntaan. Kaikkien kuntien nuorten edustajat vastasivat kuntarakenneselvittäjän pyyntöön.

Alla Pyhäjoen nuoren vastaus, mikä tyypillisesti sisällöltään ja rakenteeltaan vastaa toistenkin kuntien nuorten edustajan vastausta:

Tulevaisuuden kunta

Vuonna 2030 olemme jo opiskelleet itsellemme ammatit ja löytäneet mieluisan työn läheltä kotikuntaa. Asutaan omakotitalossa/omassa asunnossa. Jollekin on ehtinyt tulla jo muutama lapsikin. Pyrimme käyttämään liikkumiseen julkisia, mahdollisuuksien mukaan. Lisäksi toivomme työn elovan lähellä, jotta voimme esim. pyörällä matkoja. Autoja halutaan käyttää vain pakkotilanteessa.

Asuinkunta on kotoisa - ei etäinen hallintoelin. Kunta tarjoaa monipuolisia palveluita kaikenikäisille. Terveystenhoito on saatavissa nopeasti ja kaikille. Koulutus löytyy läheltä, omalta paikkakunnalta. Koulutuksen perässä ei tarvitse muuttaa vaan kunta tarjoaa sen osana palveluitaan.

Turvallinen "unelmakunta" tarjoaa kaikille vankan ja laadukkaan koulutuksen, toimivan terveydenhuollon ja turvaa (esim. poliisi) välittömästi hätätilanteessa, lähellä omassa kunnassa. Turvallinen arki koostuu turvallisuudesta koulutuksesta, turvallisesta ja varmasta terveydenhuollosta ja turvatusta elämästä. Turvaa halutaan kaikissa elämäntilanteissa oleville asukkaille vauvasta vaariin.

Eri alojen harrastukset vaativat ammattilaisia mutta myös paljon vapaaehtoisia. Kunta huolehtii asioista yhdessä kuntalaisten kanssa. Halutaan mm. erilaisia teatteri-, nuorten-, ja liikuntayhdistyksiä. Harrastusmahdollisuudet pitää olla kaikille samat (esim. kustannuksissa).

Pääasiallisena päätöksentekotapana edelleen vaalit. Lisäksi kuitenkin entistä enemmän erilaisia kaikki kuntalaiset tavoitettavia tilaisuuksia ja keskustelutilanteita. Halutaan avointa ja "tuttavallista" keskustelua asioista. Yhdessä kunnan työntekijöiden kanssa voidaan pohtia ratkaisutapoja. Pyritään innostamaan yhä useampi mukaan paikalliseen päätöksentekoon. Tämä onnistuisi tuomalla kunta yhä lähemmäs ja enemmän osaksi jokaisen arkea.

Työssä voidaan liikkua yhä kauempana mm. julkisen liikenteen kehittyessä mutta koulutus ja terveydenhuolto on tärkeää pitää lähellä asukkaita; tällä alueella siis mm. se kolme terveysasemaa/lukiota/muuta toisen asteen koulutuspaikkaa.

Palvelut on suurin työllistävä elinkeino, joka näkyy esim. koulutuksessa ja sosiaali- ja terveystaloudissa. Maaseudulla oltaessa alkutuotantokin on osittain tallella. Isompi osa on kuitenkin jalostuksessa. Myös yrittäjyys on alueella tärkeää. Määrärahojen tms. pienentyessä työllistetään yhä enemmän itse itseä.

Asutaan enenevässä määrin lähiömaisesti mutta omaa rauhaa maalla kaivataan yhä. Liikkumisesta halutaan toimivaa, pääsääntöisesti julkisilla. Näin laajalla alueella se ei kuitenkaan ole mitenkään mahdollista eikä tule onnistumaan, joten oma yksityisautoilu on yhä tärkeä liikkumiskeino."

(114)

21 Yhteenveto

Yhteiskunnan kannalta ja kuntalaisten palveluiden toimivuuden ja arjen turvallisuuden kannalta tärkeät päätökset tehdään kunnassa. Kuntalain uudistamisen myötä mahdollistuvat uudet johtamisen ja kuntalaisien osallistumisen tavat. Kestävästi johdetun kuntatalouden näkökulmasta päätöksenteon vaikutuksien arviointia tulee tehdä kuntatasolla aiempaa perusteellisemmin ja monipuolisemmin. Kuntien johtamisen mahdollisuudet, sääntöjen kautta määriteltävät toimivaltuudet, keskinäinen luottamus ja päätöksenteon johdonmukaisuus vahvistavat kuntien yhdistymisestä saatavia hyötyjä ja minimoivat osaltaan yhdistymismuutokseen liittyviä riskitekijöitä.

Pyhäjoen, Raahen ja Siikajoen kuntarakenneselvityksessä on muodostunut yhteinen näkemys siitä, että kissä muiden alueiden kanssa voidaan pärjätä, mikäli niin halutaan. Potentiaalia alueella on olemassa positiivisen kehityskierteen aikaansaamiseen ja elinvoimaisuuden vahvistamiseen. Selvitystyön tavoitteeksi asetettiin se, että alueella toimiva kunta tai kunnat ovat niin vahvoja, elinvoimaisia ja kehityskelpoisia, että ne pystyvät hallinnollisina yksiköinä kantamaan kunnalle kuuluvan alueen taloudellisen ja toiminnallisen kehittämisen vastuun ja suoriutumaan kunnalle jatkossakin kuuluvista

Alueen kuntien järjestämä ja tuottama palveluvarustus on hyvä. Kunnista Pyhäjoki ja erityisesti Siikajoki ovat hyvin riippuvaisia valtionosuuksista, samoin on niiden merkitys kasvanut myös Raahessa, joka hyvinä taloudellisina aikoina on saanut merkittävät yhteisöverotulot. Menojen sopeuttaminen muuttuvaan tulo- pohjaan on kuitenkin hidas prosessi, jossa suurin kokonaisuus on monen kunnan tavoin sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannukset. Kaikkien selvitysalueen kuntien talous on tiukka ja liikkumavara pieni.

Raahen seudun elinkeinostrategiaan sisältyvät painopistevalinnat ja strategiset kärjet ovat olleet osuvat huolimatta rajusta yhteiskunnallisesta ja tekniikan murroksesta. Seudullisen elinkeinostrategian päivittämisen välttämättömyys ja kiireellisyys on noussut esille kuntarakenneselvitystyön yhteydessä.

Raahen seudun kuntarakenneselvitysalueen tulevaisuuden näkymiä kansantalouden näkökulmasta kohtaa toisen kerran puolivuosisadan sisällä merkittävä kansallinen panostus. Noin 50 vuotta on kulunut Rautaruukin perustamisesta silloiseen Saloisten kuntaan, nykyiseen Raahen. Vuonna 2014 valmistellaan Pyhäjoen ja Raahen kuntien alueelle sijoittuvan Hanhikiven ydinvoimalan rakentamisedellytyksiä, joita varten kansalliset panostukset ovat välttämättömiä.

Rakennettavalla Hanhikiven ydinvoimalaitoksella ja SSAB:n Raahen tuotantolaitoksilla on vain 15 km etäisyyttä toisistaan. Suurhankkeisiin nojautuva yritystoiminta pyrkii hyödyntämään näiden molempien läheisyyttä. Pitemmällä aikavälillä tarvitaan kuntavetoisia investointeja vahvistamaan ja turvaamaan yritystoiminnan perusedellytyksiä, ylikunnallista infrastruktuuria, josta esimerkkeinä käyvät erityisesti satama, logistiikka ja muu kunnallistekniikka. Kuntien johtamisen suoraviivaistamisella voidaan saada mittavia hyötyjä paikallisesti veronmaksajille ja laajemmin vahvistamaan uusien työpaikkojen syntymistä nojautuen yritysten kilpailukykyyn.

Laitoksen sijoituskunnalle ja seudulle tulee uusia vastuita hankkeen myötä. Hankkeen voidaan katsoa olevan ylikunnallinen, ylitaakunnallinen, valtakunnallinen suurhanke, jonka toteutuksen vaatimat yhteiskunnalliset satsaukset ja sitoumukset ovat merkittävät ja nykyisistä kuntarajoista riippumattomat

Kuntarakenteen muutos merkitsee aluksi ensisijassa hallinnollisia muutoksia ja sitä kautta mahdollisuuksia syntyvää yhteistyötä ja saavuttaa taloudellisia säästöjä. Samalla syntyy tilaisuus suunnitella, toteuttaa ja uudistaa eri palveluita niin, että asukkaiden tarpeet voidaan aiempaa tasapuolisemmin ottaa huomioon. Muutoksesta hyötyvät eniten yleensä erityistä tukea tarvitsevat kuntalaiset.

Kuntien peruspalveluihin kuuluvat sosiaali- ja terveystoimen palvelut ja koulutuspalvelut ovat joka tapauksessa valtakunnallisten muutoshankkeiden kohteena sekä talouteen että tuottavuuteen liittyvien tekijöi-

(114)

den vuoksi. Alueen asukkaiden etua voidaan ajaa parhaiten vahvistamalla kunnan painoarvoa ja asemaa alueellisissa neuvotteluissa.

Raahen seudulla on ammattinsa osaaville nuorille tarjolla työpaikkoja. Toisen asteen koulutusorganisaation vahvistamisella ja saumattomalla yhteistyöllä on saavutettavissa suuria hyötyjä alueella opiskeleville ja työkään tuleville nuorille. Elinkeinoelämä hyötyisi paikkakunnalla toimivasta, joustavasta koulutuksen järjestäjästä, henkilöstölle tarjoutuisi moniammatillinen koulutusyhteisö työpaikkana ja koulutusyhteisöä voitaisiin johtaa vahvasta strategisesta asemasta ja kestävästä taloudellisista lähtökohdista.

Raahen seutu olisi kokonsa ja monipuolisen elinkeinorakenteensa puolesta erinomainen uudistamisympäristö koko keskiasteen koulutuksen jo tiedossa olevien uudistamistavoitteiden uranuurtajana ja pilotoijana suuntauduttaessa tulevaisuuteen

Tulevaisuuden haasteena on muuttoliike ja väestörakenteen muutoksesta johtuvat uudet haasteet, jotka kohdistuvat kuntaperusteiseen toimintaan. Palveluverkon rakenteen suunnittelu tulee näin ollen entistäkin merkittävämmäksi. Palveluverkon tarkastelu on ajankohtaista kuntarakennemuutoksesta riippumatta jokaisessa selvitysalueen kunnassa.

Valmisteilla olevat valtiojohtoiset uudistukset ja kuntien tulojen leikkaukset ovat aiheuttaneet sen, että kuntien taloustilanteen kehityksen ennustaminen on kuntarakenneselvityksen edetessä (tilapäisesti) heikentynyt. Johtopäätelmät kuntien taloudellisen liikkumavaran kutistumisesta entistäkin vähäisemmiksi ovat vahvistuneet selvitystyön kuluessa.

Selvitysalueen kunnilla on tällä hetkellä erinomainen tilaisuus kohottaa tuottavuuttaan ja parantaa taloutaan käyttämällä hyödyksi käsillä olevia ”pehmeitä” keinoja. Kuntien henkilöstöä poistuu eläkkeelle nopeasti ja toiminnan uudelleen organisoinnilla on kiire.

Kuntien on mahdollista saada yhdistymisavustusta, mikäli kuntaliitos toteutetaan viimeistään vuoden 2017 alusta. Jos kaikki kolme kuntaa yhdistyvät, avustus on noin 4,5 miljoonaa euroa, jos kaksi kuntaa yhdistyy ja niistä toinen on Raahen, avustuksen määrä on noin 3 miljoonaa euroa.

Kuntarakenneselvityksen tiedottamisen tavoitteena on ollut tukea yhteisen päämäärän löytymistä sekä luottamuksen saavuttamista kuntien henkilöstön, luottamushenkilöiden, kuntalaisten sekä muiden sidosryhmien keskuudessa. Tavoitteena on hälventää ennakkoluuloja, korjata väärää tietoa, vähentää epävarmuutta sekä rohkaista kuntalaisia näkemään muutos uutena mahdollisuutena.

Maaseutuvaikutusten arviointi-tutkimus ja Raahen aktiivinen osallistuminen Kuntaliiton johdolla toteutettavaan Kuntalaiset Keskiöön (KUKE) –hankkeeseen antavat mahdollisuuksia löytää entistä vahvempi tapa ottaa kuntien eri osissa asuvat ihmiset mukaan koko alueen elinvoimaisuuden osatekijöiden vahvistamistyöhön. Molempien hankkeiden kautta saatu tietous ja innovatiivinen ote kehittämiseen näkyvät tämän kuntarakenneselvityksen sisällön muotoutumisessa.

Kuntajakoselvittäjän työn kannalta on ollut innostavaa kokea myönteistä yhteistyön henkeä ja positiivista otetta laaja-alaiseen tehtävään.

Pyhäjoen, Raahen ja Siikajoen nuorison edustajille annan erityisen tunnustuksen luovuudesta ja innostuksesta pohtia kotikuntaa 2030!

22 Yhdistymisen edut ja haitat

Yleistä etujen ja haittojen arvioinnista

Kuntarakenteen muutoksen vaikutuksia tulee arvioida riittävän pitkällä aikavälillä ja arviointia tulee tehdä sekä uuden kunnan elinvoimaisuuden että palvelurakenteen kehittymisen näkökulmasta. Näitä näkökulmia kytkee yhteen uuden kunnan johtamisen menetelmät ja uuden kunnan talouden tilan perustan vahvistuminen. Muutostrendi on pitkä, vähintään kaksi valtuustokautta. Äkillisiä ja tempoilevia muutoksia on syytä välttää.

Kuntien yhdistymisen vaikutusten arviointityön kannalta on erityisen vaikeaa se, että uuden kunnan toiminnan alkaessa alkaa heti syntyä uutta historiaa, tietoa ja kokemuksia, jotka perustuvat todelliseen uuden kunnan toimintaan ja toiminnan muutoksiin. Lakkaavien kuntien osalta tällaista tietoa ei tietenkään enää kerry.

Usein uuden kunnan toiminnan arvioinnissa erehdytään vertaamaan lakanneiden kuntien toimintaa uuden kunnan toimintaan niin, että kansantalouden olosuhteiden, valtionosuuksien leikkausten, verotulojen vähennysten, kustannustason muutosten ja lainsäädännön, asetusten ja määräysten kautta syntyvät pakottavat kuntien toiminnan muutokset, sisällöt ja niiden vaikutus jätetään huomiotta. Helposti ja useimmiten tietoisestikin jätetään ottamatta huomioon kuntien toiminnan olosuhdemuutokset ja niistä syntyvät perusteelliset toiminnan muutostarpeet vivahteineen. Ikään kuin lakkaavien kuntien olosuhteet olisivat ”jämähäneet” ja jääneet pysyvästi yhdistymistilanteeseen tai kehitys jatkuisi positiivisten muutostrendien suora- viivaisella jatkumolla, negatiiviset muutostekijät jätetään huomiotta.

Kansalaisten palautteeseen sisältyy myös tunteita, kaihoa ja nostalgiaa. On valitettavaa, että kansalaiset, monesti kaikki päättäjätään, eivät aidosti sisäistä ja analysoi lakkaavien kuntien todellisia taloudellisia olosuhteita, tulopohjan rapautumista ja kasvavien velvoitteiden merkittävyyttä kunnan elinvoimaisuuden rapauttajana. Muutoksia ennakoivan päätöksenteon merkitys kasvaa, muutosvaikutusten arviointi tulisi sisältyä aidoksi osaksi kunnan lähes jokaista päätöstä.

Tutkimuslaitosten tulisi kehittää kuntien toiminnan analysointia entistä objektiivisempaan ja analyttisempään suuntaan. Keskeistä olisi arvioida kunnan elinvoimaisuuden ja todellisen vetovoiman vahvistumista ja kuntalaisten palveluiden sisällön ja vaikuttavuuden kehittymistä talouden reunaehdot huomioiden.

Kuntien toiminnan vakauttaminen, tuottavuusohjelma, elinvoimaisuus, palvelut: yhdistymisen edut ja haitat

Kuntarakenneselvityksen kuntien, Pyhäjoen, Raahen ja Siikajoen talouden analyysissä on noussut vahvasti esille tarve ja mahdollisuus nostaa kuntien tuottavuutta. Yhdistymissopimukseen sisällytetään periaate uuden kunnan talouden ja toiminnan vakauttamisesta erityisellä vakauttamisohjelmalla, jonka toteuttaminen on mahdollista nostamalla tuottavuutta ja hyödyntämällä poikkeuksellisen vahvasti käynnissä olevaa henkilökunnan eläkeiän saavuttamista. Tämä vaatii ripeää päätöksentekoa ja vahvaa muutosjohtamista. Riskin onnistumiselle aiheuttaa se, että tuottavuusohjelmaa ei kunnissa ole valmiina hyödynnettäväksi ja päätöksentekoa monesti halutaan lykätä tuleville vuosille. Pyhäjoen, Raahen ja Siikajoen kunnissa tämä ei ole mahdollista, koska henkilöstön eläköitymisvauhti alkaa hidastua tulevina vuosina. Tilaisuuteen on tartuttava heti ja käytettävä hyväksi hyvän henkilöstöpolitiikan antamia keinoja. Tämä on kuntarakennemutoksella saavutettava etu.

Liitoksella saavutettavissa olevia taloudellisia vaikutuksia on analysoitava selkeästi jaotellen se, kuinka paljon kunta pystyy yksin sopeuttamaan ja paljonko kuntien voimat yhdistämällä pystytään aidosti muuttamaan toimintaa niin, että syntyy taloudellista toiminnan tehostamista. Kuntien yhteinen sopeuttamisvara

(114)

on merkittävä ja yhdistyvä kunta voi sen käyttää optimaalisesti. Onnistuakseen se edellyttää hyvää henkilöstöjohtamista.

Kuntarakenteen muutoksella saadaan aikaiseksi monitasoisia kustannusvaikutuksia ja kustannusten vähenemää. Kuntien hallintoa ja esimiesvastuita yhdistämällä voidaan saada aikaan merkittäviä taloudellisia säästöjä, jotka voidaan saada aikaan nopeastikin. Samalla voidaan hyödyntää erillisten kuntien parhaita käytäntöjä koko uuden kunnan toimintaan, tehdä aitoja toiminnallisia muutoksia, uudistaa työprosesseja ja suoraviivaistaa johtamiskokonaisuutta. Tämä on selkeä saavutettavissa oleva etu.

Uuden kunnan alueella palvelut tulee järjestää yhdenvertaisesti, siksi on tärkeää hyödyntää yhdistyvien kuntien parhaita käytäntöjä. Tämä vaatii sekä esimiehiltä että päättäjiltä vahvaa osaamista ja yhteistyö-
maisuuksia päätöksenteossa. Tästä syntyy prosessinomainen jatkuvuus, jonka positiiviset vaikutukset ruokivat positiivista muutoskierrettä. Tämä vaatii onnistuakseen vahvaa johtajuutta sekä poliittisen ja virka-
miesjohdon tiivistä ja saumatonta yhteistyötä, yhteistä sitoutumista muutoksiin ja niiden toteuttamiseen. Tämä on kuntarakenteenmuutoksella saavutettavissa oleva etu.

Kuntien yhdistymisen toteuttamisen onnistumista haittaa ja on tiedostettava riskinä se, että nykyisellään erillisinä toimivien kuntien talouden tilanne on heikentymässä ja liikkumavara on jo nyt käytännössä vähäinen, lähes olematon. Tiedottamisen avulla on pyrittävä kertomaan tämä tosiasia kuntalaisille niin, että kuntien yhdistymisen realismi tulisi laajasti tietoisuuteen. Kuntalaisten ja nykyisten kuntien toiminnan ja johtamisen kannalta olisi parempi rakentaa oma-aloitteisesti uusi kunta, hyödyntää siitä saatavat edut ja mahdollisuudet ja sopeuttaa sen toiminta realistiseksi eikä odottaa kuntakohtaista talouden ja toiminnan arviointimenettelyyn joutumista.

Erillisenä toimiessaan selvitysalueen kaikkien kuntien taloudellisen liikkumavaran kapeus johtanee nykyisten itsenäisten kuntien talouden ajautumisen arviointimenettelyyn. Uhka siihen on suuri kaikilla. Myös yhdistyvä uudella kunnalla on tämä kohtalo edessään, ellei edellä kuvattu positiivinen muutoskierrettä tietoisesti mahdollisteta. Tämä muodostaa riskin uuden kunnan toiminnalle ja sen eliminointiin tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Tässä erityisessä kuntarakenneselvityksessä oman erikoisuutensa tarjoavat meneillään olevat valtakunnalliset sote-ratkaisut, niiden keskeneräisyys ja tulevien muutosten vaikutusten arvioinnin vaikeus nykyisten kuntien toimintaan ja erityisesti talouteen. Kuntien yhdistymisellä voidaan selvitysalueen kuntien yhteistä painoarvoa nostaa ja saavuttaa todellista neuvotteluaseman vahvistumista, mikä on alueen ihmisten etu.

Hanhikiven ydinvoimalan rakentamishankkeesta syntyviä suoria tai välillisiä taloudellisia etuja ja velvoitteita sekä vääjäämättä syntyviä taloudellisia, todellisia vaikutuksia erityisesti Pyhäjoen ja Raahen kuntatalouden vuositasolla, viisi- tai kymmenvuositasolla on ennakoarvioitu tähän mennessä liian vähän. Jotta suurhankkeesta syntyvät positiiviset vaikutukset voidaan maksimoida kuntalaisille ja elinkeinoille, koko alueen elinvoimalle, on tätä suunnittelutyötä merkittävästi tiivistettävä ja riittävästi yksityiskohtaistettava. Tämä on välttämätöntä kuntien häiriöttömän toiminnan varmistamiseksi kuntarakenteesta riippumatta. Yhdistyvä kunta voi hyödyntää ydinvoimalan rakentamisen ja ylläpidon tuomat hyödyt ja kantaa syntyvät velvoitteet vakaammin ja laaja-alaisemmin kuin erilliset kunnat.

Uuden kunnan elinvoimaisuuden vahvistaminen näkyy lisääntyvänä tulopohjana, kuntalaisten kasvavana tyytyväisyytenä, siitä seuraavana toimeliaisuuden lisääntymisenä, yrittäjyyden vahvistumisena ja kaikenpuolisena kunnan vetovoimaisuuden vahvistumisena. Positiivista asenneilmastoa voidaan uudessa kunnassa tietoisesti vahvistaa ja saavuttaa suoria ja välillisiä hyötyjä uuden kunnan muodostamisesta.

Uuden kunnan rakentaminen mahdollistaa positiivisen strategisesti vaikuttava kehityssysäyksen, joka luo mahdollisuudet myös ydinvoimalahankkeen ja terästeollisuuden kansantaloudellisten heijastusvaikutusten positiivisen maksimoinnin uuden kunnan toiminnassa ja taloudessa. Yksittäiset kunnat ovat nykyisellään

(114)

liian heikkoja tähän, nykyisessä kuntien välisessä kilpailussa menestykseen vaadittavaan maksimaaliseen suorituskyykyyn. Uuden kunnan strategia voidaan rakentaa vahvistamaan uuden kunnan elinvoimatekijöitä.

Tärkeä etu kuntien yhdistymisestä saadaan uuden kunnan painoarvon kasvamisena neuvottelukumppanina, edunvalvojana ja siitä seuraavasta kumulatiivisesti kasvavasta uuden kunnan toimintakykyisyydestä. Tämä on myös todella tärkeä näkökulma kuntalaisten palveluita koskevien valtakunnallisista syistä johtuvien muutosuhkien negatiivisten vaikutusten torjumiseksi. Kunnan painoarvon nouseminen on merkittävä tekijä turvattaessa kuntalaisten palveluiden saatavuutta uuden kunnan alueella. Tässäkin mielessä kaikki kunnat nykyisellään ovat yksin toimiessaan liian heikkoja neuvottelukumppaneita ja uhkana on palveluiden saatavuuden heikkeneminen ilman kunnan neuvottelukumppanuuden painoarvon tietoista nostamista. Uuden kunnan muodostamisella saataisiin todennäköisesti entistä vahvempi yhteinen tahto katsoa yhteiseen suuntaan. Tämä on keskeinen tavoite ja potentiaalinen etu.

Nykyisten, erityisesti pienten kuntien tietohallintojohtaminen ja tietojärjestelmien toimivuus ovat nykyisellään riskialttiita ja haavoittuvia ja tarvitsevat joka tapauksessa kuntien panostuksia. Tähänkin voisi uusi kunta tuoda ratkaisun ja mahdollistaa merkittävän tuottavuuden nousun tietojärjestelmien yhtenäistämisen ja kehittämisen kautta. Tärkeää on löytää alueellisesti ja valtakunnallisesti kestävät ratkaisut. Nykyisellään yksittäiset kunnat saattavat ”pikavoittojen” toiveissa rakentaa tietojärjestelmäyhteyden niin, että ne pitkällä aikavälillä haittaavat nykyisellä yhtenäisellä alueella asuvan väestön joustavaa palveluiden käyttämistä ja pahimmillaan muodostavat palveluiden käytön ja kehittämisen pullonkauloja. Tämä haitta voitaisiin välttää rakentamalla selvitysalueelle yksi, uusi kunta. Tämän kokonaisuuden järjestelyihin voitaisiin valtion liitostukea käyttää turvaamaan ja edistämään palveluiden tehokkuutta ja niiden käytettävyyttä erityisesti kuntalaisten näkökulmasta. Tästä muodostuu kuntarakennemuutoksen kannalta merkittävää etua kunnille.

Uuden kunnan suunnittelulle ja rakentamiselle on suurta hyötyä meneillään olevista Maaseutuvaikutusten arviointitutkimus –hankkeesta ja Kuntalaiset Keskiöön -hankkeen kuntalaisvaikuttamisen kehittämistyöstä. Näiden keräämän tietopohjan kautta voidaan uuden kunnan rakentamiseen liittyviä kuntalaisten passivoitumisriskejä minimoida ja saavuttaa uusi, kuntalaisten aktiivisen kiinnostuksen ilmapiiri ja vaikuttamistahto uuden kunnan toimintaa kohtaa.

Palveluiden eriytyvän kehityksen riskin minimoimiseksi nykyisiin kuntakeskuksiin muodostetaan kuntalaisten asiointia varten monipalvelukeskuksia. Ne ovat tärkeitä myös paikallisen kulttuurin, kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksien vahvistamisen ja kotiseutuhengen vaalimisen näkökulmasta. Tätä työtä koordinoi avainhenkilönä alueyhteistyön vastuuhenkilö. Osallistumisen mahdollistaminen ja kansalaisten aktiivisuus on merkittävä yhdistymisprosessista saavutettavissa oleva etu.

Tarjolla oleva valtion liitostuki antaa mahdollisuuden panostaa erityisesti haja-asutusalueiden nopeiden tietoliikenneyhteyksien turvaamiseen, rakentamiseen ja modernisointiin, mikä on välttämätön edellytys kuntien asukkaiden elinpiirin tasapuoliselle toimivuudelle. Tästä kokonaisuudesta muodostuu kansalaisille merkittävä yhdistymisen etu.

23 Kuntajakoselvittäjän ehdotus

Kuntarakennelain 2§:n mukaan kuntajaon kehittämisen tavoitteena on elinvoimainen, alueellisesti eheä ja yhdyskuntarakenteeltaan toimiva kuntarakenne, joka vahvistaa kunnan asukkaiden itsehallinnon edellytyksiä. Tavoitteena on myös, että kunta muodostuu työssäkäyntialueesta tai muusta toiminnallisesta kokonaisuudesta, jolla on taloudelliset ja henkilöstövoimavaroihin perustuvat edellytykset vastata kunnan asukkaiden palveluiden järjestämisestä ja rahoituksesta sekä riittävästä omasta palvelutuotannosta.

Kuntarakennelain 4 §:n mukaan kuntajako voidaan muuttaa, jos muutos edistää kuntajaon kehittämisen tavoitteita sekä parantaa

- 1) kunnan toiminnallisia ja taloudellisia edellytyksiä vastata palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta tai muuten edistää kunnan toimintakykyä;
- 2) alueen asukkaiden palveluja ja elinolosuhteita;
- 3) alueen elinkeinojen toimintamahdollisuuksia; tai
- 4) alueen yhdyskuntarakenteen toimivuutta.

Kuntajaon muuttamisen edellytyksiä arvioidaan myös alueen tulevan kehityksen kannalta.

Pyhäjoen kunnan, Raahen kaupungin ja Siikajoen kuntien välillä toteutetun erityisen kuntarakenneselvitystyön kuluessa on tuotettu ne tiedot, joiden perusteella voidaan arvioida olevan hyvät edellytykset yhdistää edellä mainitut kunnat yhdeksi kunnaksi. Selvitystyö sisältää kuntarakennelain 4 b §:n 3 momentin mukaisesti suunnitelman uuden kunnan hallinnon ja palveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta, selvitys yhdistymisen vaikutuksista kuntien yhteistoimintaan, selvitys taloudellisesta tilanteesta, arvio asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien sekä lähidemokratian toteutumisesta sekä yksityiskohtaisen arvion kuntien yhdistymisen eduista ja haitoista.

Ehdotan Pyhäjoen kunnanvaltuustolle, Raahen kaupunginvaltuustolle ja Siikajoen kunnanvaltuustolle kunkin kunnan lakkauttamista 31.12.2016 ja uuden kunnan perustamista alkaen 1.1.2017. Ehdotukseen liitetään kuntarakennelain 8 §:ssä tarkoitettu yhdistymissopimus kuntien hyväksyttäväksi.

Kaarina Daavittila, kuntajakoselvittäjä

LIITTEET

Kaarina Daavittila: Kuntarakennelain mukainen yhdistymissopimus

Timo Aro: ”Raahen seudun DG-analyysi”

Maaseutuvaikutusten arviointi –pilotti: ”Kartta Raahe-Siikajoki-Pyhajoki”